

PLAN UPRAVLJANJA DESTINACIJOM OPĆINE SUKOŠAN 2025. – 2029.

Sadržaj

SAŽETAK.....	1
1. UVOD	6
1.1. Regulatorni okvir i metodologija	6
1.1.1. Zakon o turizmu.....	10
1.1.2. Startegija razvoja održivog turizma do 2030.....	11
1.1.3. Dionici uključeni u izradu Plana upravljanja destinacijom.....	12
2. ANALIZA STANJA.....	14
2.1. Opći podaci o Općini Sukošan	15
2.1.1. Klima.....	16
2.1.2. Prirodne značajke područja.....	16
2.2. Turistički proizvodi i usluge.....	18
2.2.1. Smještaj.....	19
2.2.2. Ugostiteljstvo.....	29
2.2.3. Turističke usluge.....	31
2.3. Resursna osnova.....	32
2.3.1. Kultura i baština.....	33
2.3.2. Priroda i okoliš.....	36
2.4. Javna turistička infrastruktura.....	47
2.4.1. Primarna turistička infrastruktura.....	47
2.4.2. Sekundarna turistička infrastruktura.....	50
2.5. Komunalna infrastruktura	52
2.5.1. Energetska infrastruktura.....	53
2.5.2. Telekomunikacijska infrastruktura i dostupnost interneta.....	53
2.5.3. Vodoopskrba i odvodnja.....	54
2.5.4. Gospodarenje otpadom.....	55
2.6. Prometna infrastruktura.....	59
2.6.1. Cestovna infrastruktura.....	59
2.6.2. Zračni promet.....	60
2.6.3. Morske i riječne luke i pristaništa.....	60
2.7. Analiza stanja digitalizacije.....	61
2.8. Analiza stanja pristupačnosti destinacije osobama s određenim oblikom invaliditeta	61
2.8.1. Fizička pristupačnost.....	62
2.8.2. Komunikacijska pristupačnost.....	63
2.9. Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji.....	63
2.10. Analiza stanja i potreba ljudskih potencijala.....	65
2.10.1. Trenutačne potrebe poslodavaca u turizmu.....	66
2.10.2. Potrebe međunarodnih dionika.....	68

2.11. Analiza komunikacijskih aktivnosti.....	70
2.12. Analiza konkurencije.....	71
2.12.1. Konkurentne destinacije.....	71
2.12.2. Benchmarking.....	73
2.12.3. Komunikacijske strategije Turističke zajednice općine Sukošan.....	73
2.12.4. Tržišni trendovi i inovacije.....	74
2.13. Izvješće o analizi stanja destinacije.....	75
3. POTENCIJAL ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA.....	77
4. POKAZATELJI ODRŽIVOSTI NA RAZINI DESTINACIJE.....	79
5. RAZVOJNI SMJER DESTINACIJE.....	86
5.1. SWOT analiza.....	86
5.2. Opća načela i ciljevi turizma.....	87
5.3. Strateški pravac i prioriteti.....	88
5.4. Ciljevi razvoja destinacije.....	91
5.5. Mjere i aktivnosti.....	92
6. SMJERNICE I PREPORUKE ZA RAZVOJ ILI UNAPRJEĐENJE DESTINACIJE.....	98
7. POPIS PROJEKATA.....	99
7.1. Projekti koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti na razini destinacije.....	99
7.2. Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije.....	109
8. ZAKLJUČAK.....	113

Popis slika

Slika 1: Postupak izrade i usvajanja Plana upravljanja.....	9
Slika 2: Položaj Općine Sukošan u odnosu na Zadarsku županiju.....	15

Popis tablica

Tablica 1: Dionici uključeni u izradu Plana upravljanja destinacijom.....	13
Tablica 2: Geografsko prostorna obilježja Općine Sukošan.....	16
Tablica 3: Turistički promet po naseljima i nautika – dolasci 2019 - 2024.....	19
Tablica 4: Turistički promet po naseljima i nautika – noćenja 2019. – 2024.....	19
Tablica 5: Dolasci i noćenja – Općina Sukošan.....	20
Tablica 6: Turistički promet po podvrsti objekta - dolasci.....	21
Tablica 7: Turistički promet po podvrsti objekta – noćenja.....	21

Tablica 8: Turistički promet po organizaciji – dolasci i noćenja.....	22
Tablica 9: Turistički promet po organizaciji u Zadarskoj županiji i Općini Sukošan – dolasci i noćenja usporedba.....	22
Tablica 10: Turistički promet po turističkim zajednicama 2024.....	23
Tablica 11: Hoteli i turistička naselja – Općina Sukošan - kapacitet.....	23
Tablica 12: Dolasci i noćenja u hotelima 2024.....	23
Tablica 13: Smještajni kapaciteti – objekti u domaćinstvu – općina Sukošan 2024.....	24
Tablica 14: Smještajni kapaciteti – hoteli i ostali ugostiteljski objekti – Općina Sukošan 2024.....	24
Tablica 15: Smještajni kapaciteti objekti u domaćinstvu, po naseljima u Općini Sukošan.....	25
Tablica 16: Smještajni kapaciteti ostali ugostiteljski objekti po naseljima u Općini Sukošan.....	25
Tablica 17: Objekti u domaćinstvu – Općina Sukošan 2024.....	26
Tablica 18: Ostali ugostiteljski objekti – pravne osobe, Općina Sukošan	26
Tablica 19: Dolasci i noćenja - ostali ugostiteljski objekti Kampovi – Općina Sukošan.....	26
Tablica 20: Dolasci i noćenja- Objekti u domaćinstvu - kampovi.....	27
Tablica 21: Dolasci i noćenja – nautika – Općina Sukošan 2024.....	28
Tablica:22 Dolasci i noćenja – nekomercijalni smještaj – Općina Sukošan.....	29
Tablica 23: Turističke usluge na području Općine Sukošan.....	31
Tablica 24: Prikaz kategorizacije i klasifikacije turističkih resursa Općine Sukošan.....	32
Tablica 25: Popis zaštićenih kulturnih dobara na području Općine Sukošan.....	34
Tablica 26: Količine prikupljenog miješanog komunalnog otpada u 2024. godini.....	58
Tablica 27: Količine prikupljenog krupnog (glomaznog) otpada u 2025. godini do 31.10.....	58
Tablica 28: Podaci o otpadu prikupljenog na groblju u 2024. godini.....	58
Tablica 29: Podaci o prikupljenom otpadu od 2023. do 31.10.2025. godine.....	59
Tablica 30: Popis sportskih udruga i klubova koji su aktivni na području Općine Sukošan.....	64
Tablica 31: Popis kulturnih i ostalih udruga na području Općine Sukošan.....	65
Tablica 32: Anketa - Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom.....	79
Tablica 33: Anketa - Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji.....	81
Tablica 34: Swot analiza turističke destinacije – Općina Sukošan.....	86
Tablica 35: Ciljevi i mjere Općine Sukošan.....	91

SAŽETAK

Plan upravljanja destinacijom Općine Sukošan izrađen je kao srednjoročni planski dokument za usmjeravanje razvoja turizma prema načelima održivosti na razdoblje od četiri godine, u skladu sa Zakonom o turizmu (NN 156/23) te povezanim nacionalnim strateškim dokumentima. Plan definira smjer razvoja destinacije kroz održivo upravljanje resursima s ciljem poboljšanja iskustva posjetitelja, zaštite prirodnih i kulturnih dobara te jačanja dobrobiti lokalne zajednice, uz upravljanje turističkim tokovima i donošenje mjera temeljenih na relevantnim pokazateljima.

Dokument služi kao strateški alat za koordinaciju dionika, planiranje projekata i usmjeravanje razvoja destinacije.

Plan je izrađen kroz analitički i participativni proces koji uključuje:

- analizu stanja destinacije
- identifikaciju resursa i infrastrukture
- uključivanju ključnih dionika razvoja: lokalne samouprave, Turističke zajednice, udruga, privatnog sektora i lokalnog stanovništva
- usporedbu s konkurentskim destinacijama
- definiranje ciljeva i mjera razvoja

U analitičkom dijelu obrađeni su:

- opći podaci o općini Sukošan
- turistički proizvodi i usluge (smještaj, ugostiteljstvo i turističke usluge)
- resursna osnova (kultura/baština, priroda/okoliš),
- javna turistička i komunalna infrastruktura, prometna povezanost
- stanje digitalizacije i pristupačnosti,
- organiziranost usluga u destinaciji,
- ljudski potencijali te komunikacijske aktivnosti i konkurentsko okruženje.

Na temelju prikupljenih podataka izrađeni su izvještaj o analizi stanja, SWOT analiza te pregled potencijala za razvoj i podizanje kvalitete turističkih proizvoda, kao i pokazatelji održivosti na razini destinacije.

Analiza pokazuje da destinacija raspolaže značajnim turističkim potencijalima:

- razvedena obala i atraktivni kupališni lokaliteti,
- razvijen nautički turizam i kvalitetna marina infrastruktura,
- dobra geografska, tržišna i prometna pozicioniranost,

- blizina većih turističkih središta,
- prirodna i kulturna baština, te blizina Nacionalnih parkova i parkova prirode,
- gostoljubivost lokalnog stanovništva i razvijena privatna smještajna ponuda,
- prepoznatljive lokalne manifestacije,
- sigurnost destinacije i povoljni uvjeti boravka.

Istodobno identificirane su slabosti i izazovi destinacije:

- izražena sezonalnost,
- pritisak na obalni prostor i rizik prekomjerne izgradnje,
- nedovoljno razvijena i mjestimično neadekvatna komunalna i prometna infrastruktura,
- neujednačena razina razvijenosti naselja u pogledu turističke infrastrukture sadržaja i komunalne opremljenosti,
- nedovoljna diverzifikacija ponude,
- nedostatak cjelogodišnjih sadržaja.

SWOT analiza ističe potencijale razvoja kroz:

- tematske i selektivne oblike turizma (npr. aktivni sadržaji, rute, lokalna gastronomija i manifestacije),
- jačanje održivog upravljanja obalnim i morskim resursima,
- digitalizaciju destinacije,
- korištenje nacionalnih i EU izvora financiranja,
- uključivanje lokalnih proizvođača i OPG-ova u turističku vrijednosnu mrežu.

Uočene su i prijetnje :

- rast troškova poslovanja,
- konkurencija razvijenijih jadranskih destinacija,
- promjene turističkih trendova i očekivanja gostiju,
- potencijalne globalne krize koje utječu na putovanja.

Razvojni smjer destinacije definiran je kroz četiri osnovna cilja Plana:

1. održivo upravljanje destinacijom uz očuvanje prirodnih i kulturnih resursa,
2. diversifikacija turističke ponude i produljenje sezone,
3. digitalizacija destinacije,
4. jačanje prepoznatljivosti destinacije.

U skladu s time, Plan razrađuje strateške i posebne ciljeve, mjere i aktivnosti, uz pripadajuće pokazatelje provedbe. Među prioritetima su planiranje i provedba projekata u skladu s prihvatnim (nosivim) kapacitetima prostora:

- ulaganja u infrastrukturu za interpretaciju prirodne i kulturne baštine (npr. tematske staze, edukativne table i digitalna interpretacija),
- valorizacija i obnova lokaliteta baštine te poticanje manifestacija utemeljenih na lokalnom identitetu,
- razvoj selektivnih proizvoda visoke dodane vrijednosti i cjelogodišnjih programa (festivali, radionice i tematska događanja) uz uključivanje lokalnih udruga, škola i poduzetnika,
- digitalna transformacija koja obuhvaća jačanje online prisutnosti (web i društveni kanali) te unaprjeđenje e-usluga i digitalnih alata za koordinirano upravljanje destinacijom i turističkim tokovima, uključujući sustave povratnih informacija i podizanje digitalne pismenosti dionika.

Operativni dio Plana uključuje smjernice i preporuke za unaprjeđenje destinacije te popis projekata, pri čemu se dio projekata izravno veže uz provedbu mjera potrebnih za ostvarenje pokazatelja održivosti, a dio se definira kao projekti posebnog značenja za razvoj destinacije.

Plan upravljanja destinacijom Općine Sukošan uspostavlja okvir za koordinirano odlučivanje i provedbu mjera održivog razvoja turizma, s naglaskom na uravnoteženju gospodarskih učinaka turizma i zaštite prostora, resursa i kvalitete života lokalnog stanovništva. Dokument predstavlja podlogu za usklađeno djelovanje Općine, Turističke zajednice i ostalih dionika, te omogućuje praćenje napretka kroz definirane pokazatelje i projektnu pripremu, uz aktivno korištenje dostupnih nacionalnih i europskih izvora financiranja.

Općina Sukošan se u Planu pozicionira kao destinacija nautičkog, obiteljskog i aktivnog, vjerskog turizma (Camino) i događajnog (events) turizma s atrakcijama koje čine okosnicu doživljaja:

- D-Marin Dalmacija u uvali „Zlatna luka“ (najveća marina u Hrvatskoj) te nautička i izletnička ponuda.
- Kulturno-povijesna i sakralna baština: Crkvice Gospe od Milosrđa, Crkva sv. Kasijana, Crkva sv. Martina, Gornja vrata (ostaci fortifikacije), ostaci Nadbiskupskog ljetnikovca – Palac, ostaci vile rustike i antičkog pristaništa Barbir, ostaci liburnske gradine Vrčevo -Gorica, Crkva Svih svetih, Crkva uznesenja BDM Debeljak, Crkva sv. Ivana Krstitelja Gorica, ostaci rimskog akvedukta “Vilinski zid“
- Prirodne vrijednosti, razvedena obala i niz plaža (Zlatna luka, Ždralovac, Brajde, Punta, Podvare, Dječji raj, Barbir, Tratice, Soline, Malenica - Makarska, te Tustica do rta Kovač),
krški fenomeni spilje Rupine i Zrakunjača
bujični potok (Prljanski ili Sukošanski potok), lokva u Debeljaku,

- Aktivni izleti i šire okruženje: rafting na Zrmanji, blizina nacionalnih parkova (Krka, Kornati, Paklenica) i parkova prirode (Vransko jezero, Sjeverni Velebit, Telaščica)
- Atrakcije u regiji za obiteljske posjete: navodi se i Dalmaland – Fun & Water Park kao sadržaj jednodnevnog izleta.
- Sukošan se nalazi na ruti Camino Hrvatska, put sv. Jakova
- Plan naglašava da su manifestacije ključne za identitet destinacije i produljenje sezone, u općini Sukošan održava se preko 40 različitih manifestacija (tradicionalne, etno-gastro, eno-gastro, kulturne, sportske, zabavne, programi za djecu)

Popis projekata iz Plana :

1. Razvoj cikloturističke i outdoor destinacije
2. Uređenje Trga Gornja vrata
3. Izgradnja mediteranskog botaničkog vrta
4. Izgradnja reciklažnog dvorišta za komunalni otpad
5. Izgradnja sportske zone „Krči“
6. Izgradnja sportsko-poslovne građevine „Sportski centar“ Debeljak
7. Uređenje parka Debeljak
8. Izgradnja sportskog centra „Novo naselje“ Gorica
9. Izgradnja dječjeg igrališta Makarska
10. Izgradnja dječjeg igrališta Glavica
11. Postavljanje nove i obnavljanje dotrajale smeđe signalizacije, info tabli, totema dobrodošlice te digitalnih info panoa
12. Nabava sadnica za ozelenjivanje turističke infrastrukture
13. Uređenje punkta za fotografiranje na više lokacija
14. Uređenje obalnog pojasa u Makarskoj (projekt posebnog značenja)
15. Uređenje obalnog pojasa od Rive prema D-marin Dalmacija (projekt posebnog značenja)
16. Izgradnja društvenog doma u naselju Gorica
17. Rekonstrukcija i uređenje zgrade „Sukošanka“ (uklj. turističko-informativni centar)
18. Projekt sustava odvodnje i vodoopskrbe (Aglomeracija Sukošan-Bibinje)

Provedbom navedenih projekata Plan izravno veže razvoj destinacije uz očuvanje prostora i baštine, jačanje doživljaja (obala, trgovi, interpretacija), kvalitetu boravka za obitelji i aktivne goste (igrališta, sportske zone, outdoor), te viši komunalni i ekološki standard (odvodnja, vodoopskrba, reciklažno dvorište, ozelenjivanje i signalizacija).

1. UVOD

1.1. Regulatorni okvir i metodologija

Plan upravljanja predstavlja planski dokument za razvoj održive destinacije. Primarna mu je svrha osigurati razvoj destinacije u smjeru održivosti u skladu s aktima strateškog planiranja, prostornim planovima, planom upravljanja kulturnim dobrima i drugim važećim planovima i propisima. Sukladno [Zakonu o turizmu \(NN 156/23\)](#) (u nastavku i ZOT) izrađuje ga turistička zajednica (lokalna i regionalna) za područje jedne ili više lokalnih ili regionalnih turističkih zajednica te Turistička zajednica Grada Zagreba.

Predmetni Plan upravljanja predstavlja Plan upravljanja destinacijom za područje Općine Sukošan na razdoblje od četiri godine. Prvi korak u izradi plana upravljanja destinacijom predstavljao je okupljanje ključnih dionika od strane Turističke zajednice općine Sukošan. Sukladno regulatornom okviru, kao i [Smjernicama i uputama za izradu plana upravljanja destinacijom](#) u izradu Plana upravljanja, uključeni su sljedeći ključni dionici razvoja održive destinacije:

- Lokalne vlasti
- Turistička zajednica
- Privatni sektor
- Lokalno stanovništvo
- Nevladine organizacije (civilno društvo)

- Mediji
- Stručnjaci.

Smjer razvoja turizma u Općini Sukošan proizlazi iz nastojanja da se uspostavi optimalno upravljanje destinacijom kako bi ona bila pametna, odgovorna, održiva i uključiva. To podrazumijeva suradnju različitih tijela i svih relevantnih dionika iz svih sektora unutar jedne koherentne, usklađene strategije usmjerene prema zajedničkom cilju: konkurentnosti i održivosti turističke destinacije.

U današnjem složenom turističkom sektoru, koje obilježavaju novi dionici, rastuća konkurencija, ubrzani tehnološki razvoj, promjene poslovnih modela te dinamični obrasci ponašanja potrošača i trendovi, upravljanje destinacijom dobiva sve veći značaj. Uz to, sve je izraženija potreba za održivim razvojem turizma, očuvanjem okoliša i društvene ravnoteže, kao i za stvaranjem uvjeta koji osiguravaju dobrobit lokalnog stanovništva i uravnotežen odnos između zajednice i posjetitelja.

Metodologija izrade Plana upravljanja temelji se na sljedećim dokumentima/parametrima:

- Zakon o turizmu (NN 156/23)
- Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 52/19, 42/20)
- Pravilnik o metodologiji izrade plana upravljanja destinacijom (NN 112/2024)
- Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24)
 - Izračun osnovnih pokazatelja
 - Smjernice za prikupljanje podataka iz sekundarnih izvora
 - Smjernice za provođenje istraživanja stavova lokalnog stanovništva
 - Smjernice za provođenje istraživanja zadovoljstva turista
 - Izračun specifičnih pokazatelja društveni aspekti održivosti
 - Smjernice za prikupljanje podataka za specifične pokazatelje iz sekundarnih izvora društveni aspekti
 - Smjernice prihvatni kapacitet obvezni pokazatelji V1.
- Smjernice i upute za izradu plana upravljanja destinacijom Ministarstva turizma i sporta iz rujna 2024.
- Indeks turističke razvijenosti.

Metodološki pristup izrade predmetnog dokumenta zasniva se na sljedećim temeljnim načelima koji zajednički čine integrirani metodološki pristup:

- Načelo multidisciplinarnosti: sagledavajući trendove razvoja turizma i upravljanje kvalitetom kao multidisciplinarne pojave.
- Načelo uključivosti: upravljanje kvalitetom u turizmu kompleksan je i zahtjevan proces širokog utjecaja i obuhvata koji je potrebno uskladiti s interesima i ciljevima

svih dionika, stoga se izrada dokumenta temelji na suradnji sa svim relevantnim dionicima.

- Načelo komplementarnosti: dokument je usklađen i komplementaran s interesima i ciljevima JLS, regionalnim, nacionalnim i međunarodnim strateškim i posebnim ciljevima te relevantnim stručnim i znanstvenim spoznajama.
- Načelo transparentnosti: participativni pristup koji uključuje konzultacije i suradnju te javnu raspravu, primjenjivan od samog početka izrade dokumenta, od provedbe primarnih istraživanja do prikupljanja podataka iz javno dostupnih, sekundarnih izvora.

Slijedom navedenoga, za potrebe izrade Plana upravljanja podaci i informacije prikupili su se sljedećim metodama:

- sastanci s ključnim dionicima
- provedba primarnih istraživanja putem online upitnika
- prikupljanje podataka iz sekundarnih izvora
- analiza trendova i tržišta.

U nastavku se pojašnjavaju ključne stavke metodologije koja se primijenila pri izradi Plana upravljanja.

Indeks turističke razvijenosti (ITR) svrstava turističke zajednice u pet kategorija:

I (vrijednost indeksa od 30,00 i više), II (vrijednost indeksa od 25,00 do 29,99), III (vrijednost indeksa od 15,00 do 24,99), IV (vrijednost indeksa od 0,01 do 14,99) i 0 (vrijednost indeksa 0,00).

Prema Pravilniku o metodologiji izrade plana upravljanja destinacijom (NN 112/2024), članak 7., stavak 1., „Plan upravljanja destinacijom koji izrađuje lokalna turistička zajednica razvrstana u kategoriju I. i II. indeksa turističke razvijenosti te Turistička zajednica Grada Zagreba mora biti temeljen na izračunu prihvatnog kapaciteta“. Napominje se kako je Turistička zajednica općine Sukošan prema Indeksu turističke razvijenosti u II. kategoriji te je potreban izračun prihvatnog kapaciteta. Vrijednost indeksa Općine Sukošan u 2024. godini je 26,94.

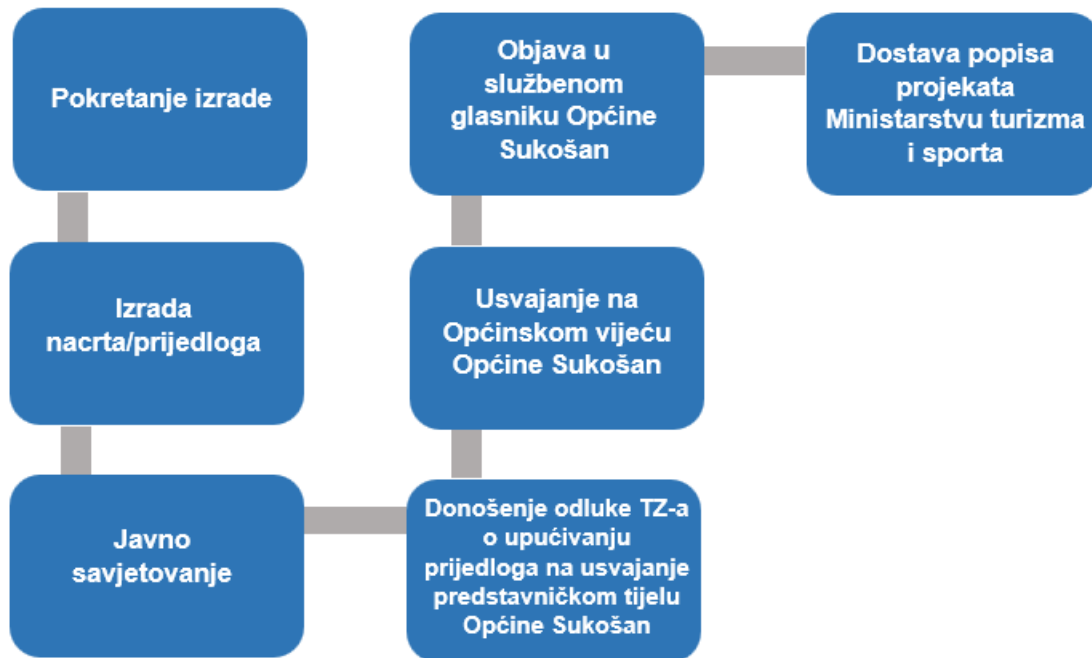
Postupak donošenja Plana upravljanja propisan je regulatornim okvirom.

Nadalje, odredbama [Zakona o turizmu \(NN 156/23\)](#) propisano je kako Plan upravljanja mora imati sljedeći sadržaj:

- analiza stanja i popis resursne osnove
- potencijal za razvoj i podizanje kvalitete turističkih proizvoda
- pokazatelji održivosti na razini destinacije propisani člankom 14. ZOT-a – uređeno [Pravilnikom o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma \(NN 112/24\)](#)
- razvojni smjer s mjerama i aktivnostima potrebnim za njegovo ostvarenje
- prijedlog smjernica i preporuka za razvoj ili unaprjeđenje destinacije

- popis projekata koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti na razini destinacije i
- popis projekata od posebnog značaja za razvoj destinacije.

Slika 1. Postupak izrade i usvajanja Plana upravljanja destinacijom

U skladu s odredbama [Zakona o turizmu \(NN 156/23\)](#), popis projekata koji pridonose provedbi mjera potrebnih za ostvarenje razvojnog smjera i pokazatelja održivosti na razini destinacije od kojih su neki projekti od posebnog značaja za razvoj destinacije dostavlja se Ministarstvu turizma i sporta.

Sukladno opisanoj metodologiji izrade Plana upravljanja, Plan upravljanja sastoji se od 8 dijelova. Nakon sažetka i uvodnog dijela, u drugom se poglavlju razmatra trenutno stanje destinacije te se navode ključni resursi na kojima se temelji njezin razvoj. Treće poglavlje fokusira se na procjenu mogućnosti za unapređenje i diversifikaciju turističkih proizvoda. U četvrtom poglavlju predstavljeni su relevantni pokazatelji održivosti destinacije. Peto poglavlje bavi se definiranjem strateških ciljeva te konkretnih mjera i aktivnosti za njihovu realizaciju. Šesto poglavlje obuhvaća preporuke i smjernice za daljnji napredak i jačanje konkurentnosti destinacije, dok završni, osmi dio, odnosno sedmo poglavlje donosi pregled planiranih projekata.

1.1.1. Zakon o turizmu

U sklopu cjelovite reforme hrvatskog turizma 20. prosinca 2023. godine donesen je Zakon o turizmu (NN 156/23), kojim se prvenstveno regulira sustav upravljanja razvojem turizma s naglaskom na održivost te se definiraju alati za njegovo učinkovito upravljanje.

Sustav turizma čine turistička destinacija, djelatnosti i usluge u turizmu te dionici.

Turistička destinacija definira se kao tržišno i turistički valorizirana prostorna cjelina koja predstavlja cilj turističkih putovanja i obuhvaća jedne ili više jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave.¹

Elementi turističke destinacije su:

- prostor
- javna turistička infrastruktura
- poslovna turistička infrastruktura
- komunalna infrastruktura
- turističke atrakcije
- ljudski resursi
- prirodna i kulturna dobra
- identitet i imidž
- javne usluge i servisi
- promet (u pokretu i mirovanju).

Razvoj turizma u smjeru održivosti je proces unaprjeđenja sustava turizma koji se temelji na prepoznavanju, poticanju i upravljanju razvojnim potencijalima uz održivo i odgovorno korištenje prostora, prirodnih, društvenih i gospodarskih resursa, kulturne baštine te unaprjeđenja uvjeta života lokalnog stanovništva i boravka turista u destinaciji.²

Uloga turističke zajednice u upravljanju destinacijom je planiranje i provedba mjera turističke politike, razvoj destinacije i praćenje ostvarenih ciljeva.

Obveze turističke zajednice u upravljanju destinacijom su:

- integrirano upravljanje destinacijom na temelju plana upravljanja destinacijom
- upravljanje turističkim tokovima
- suradnja s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u unaprjeđenju razvoja destinacije
- suradnja s tijelom državne uprave nadležnim za turizam u razvoju turističke politike

¹ Zakon o turizmu (NN 156/23)

² Zakon o turizmu (NN 156/23)

- podrška drugim tijelima državne uprave u poslovima od značaja za razvoj destinacije
- druge obveze i zadaće propisane zakonom kojim se uređuje sustav turističkih zajednica.

Sukladno [Zakonu o turizmu \(NN 156/23\)](#) turistička zajednica izrađuje plan upravljanja destinacijom za područje jedne ili više lokalnih ili regionalnih turističkih zajednica.

Plan upravljanja destinacijom je planski dokument za razvoj održive destinacije. Primarna mu je svrha osigurati razvoj destinacije u smjeru održivosti u skladu s aktima strateškog planiranja, prostornim planovima, planom upravljanja kulturnim dobrima i drugim važećim planovima i propisima.

Planom se određuje smjer razvoja destinacije s ciljem poboljšanja iskustva posjetitelja, zaštite prirodnih i kulturnih dobara i dobiti lokalne zajednice.

Plan upravljanja destinacijom predstavlja podlogu za donošenje odluka i mjera za upravljanje razvojem turizma u smjeru održivosti jedinica lokalne samouprave, jedinica područne (regionalne) samouprave i drugih nadležnih tijela u destinaciji.

1.1.2. Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine

Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine akt je strateškog planiranja hrvatskog turizma za razdoblje do 2030. godine, usklađen s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine i temeljnim dokumentima i politikama Europske unije i Republike Hrvatske.³

Strategija je usklađena s Tranzicijskim putem za turizam, koji je okosnica budućeg Europskog plana turizma do 2030. godine, Paktom za vještine u turističkom ekosustavu te ciljevima održivog razvoja UN Agende 2030.

U okviru Strategije definirana je vizija Republike Hrvatske:

“Hrvatska je u 2030. godini konkurentna, inovativna i sigurna zemlja prepoznatljivog identiteta i kulture, zemlja očuvanih resursa, kvalitetnih životnih uvjeta i jednakih prilika za sve.”

Cilj razvoja održivog turizma u Republici Hrvatskoj je podići kvalitetu života i rada lokalnog stanovništva kao i društveni napredak hrvatskog društva u cjelini. Glavno obilježje Hrvatske kao turističke destinacije je autentičnost koju odražavaju gostoljubivi, otvoreni i srdačni ljudi, raznolikost njenih regija te bogata priroda i kulturna baština.

Provedenom analizom stanja turizma identificirano je deset ključnih izazova hrvatskog turizma:

- vremenska i prostorna neujednačenost

³ *Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine*

- utjecaj turizma na okoliš i prirodu
- međuodnos turizma i klimatskih promjena
- prilagodba ubrzanim tehnološkim promjenama u turizmu
- kvaliteta života i dobrobit lokalnog stanovništva
- nedostatni ljudski potencijali u brojnosti i kvaliteti
- neadekvatna struktura i kvaliteta smještajnih kapaciteta
- nepovoljno poslovno i investicijsko okruženje
- nedovoljno učinkovit zakonodavni i upravljački okvir
- utjecaj kriza na turizam te promjene ponašanja i potreba turista.

U cilju ostvarenja vizije razvoja održivog turizma Hrvatske definirana su četiri ključna strateška cilja:

1. Cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam,
2. Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu,
3. Konkurentan i inovativan turizam,
4. Otporan turizam.

Na temelju Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine izrađuje se Nacionalni plan razvoja održivog turizma koji kao srednjoročni akt strateškog planiranja sadrži operacionalizaciju prioritetnih područja kroz konkretne mjere.

Nacionalni plan razvoja održivog turizma do 2027. godine, omogućuje transformaciju turizma temeljenu na načelima održivosti kao temeljne razvojne koncepcije, uz proces digitalne transformacije, usklađivanja sa zelenim politikama i jačanja otpornosti turističkog sustava.

1.1.3. Dionici uključeni u izradu Plana upravljanja destinacijom

Dionici, navedeni u Tablici 1, aktivno su sudjelovali u izradi ovog plana kroz prikupljanje relevantnih podataka i pokazatelja te razmjenu mišljenja i ideja. Uz to, njihova uloga bit će od presudne važnosti u realizaciji i ocjeni budućih aktivnosti koje će proizaći iz ovog dokumenta.

Tablica 1: Dionici uključeni u izradu Plana upravljanja destinacijom

LOKALNE I REGIONALNE VLASTI
Naziv dionika: <i>OPĆINA SUKOŠAN</i>
Kontakt osobe: <i>FILIP DRAŽIĆ</i>
E-mail: filip.drazic@opcina-sukosan.hr
<i>Zaduženje</i>
<i>Postavljaju osnovne strateške ciljeve za razvoj turizma u skladu s politikama destinacije i osiguravaju pravni okvir za provedbu mjera i aktivnosti.</i>
TURISTIČKE ZAJEDNICE
Naziv dionika: <i>TURISTIČKA ZAJEDNICA OPĆINE SUKOŠAN</i>
Kontakt osoba: <i>DOBRILA DEVIĆ</i>
E-mail: tzosukosan8@gmail.com
<i>Zaduženje</i>
<i>Zadužene su za izradu plana i koordinaciju dionika.</i>
KOMUNALNO PODUZEĆE Zlatna luka Sukošan d.o.o.
Kontakt osoba: <i>STJEPAN DEVIĆ</i>
E-mail: info@zlatnaluka-sukosan.hr
<i>Vodovod d.o.o., HEP, Čistoća d.o.o.</i>
<i>Zaduženje: dostava podataka i uključenost u turističku infrastrukturu</i>
PRIVATNI SEKTOR
<i>Vlasnici smještajnih kapaciteta, ugostitelji, turističke agencije, udruge... sudjelovanje u anketama.</i>
<i>Zaduženje</i>
<i>Privatni sektor pruža ključne usluge posjetiteljima i sudjeluje u kreiranju turističkih proizvoda. Njihova ulaganja i poslovne strategije moraju biti usklađene s ciljevima održivog razvoja.</i>
LOKALNO STANOVNIŠTVO
<i>Stanovništvo destinacije.... sudjelovanje lokalne zajednice u anketnom upitniku o zadovoljstvu životom u lokalnoj zajednici.</i>
STRUČNJACI
Naziv dionika: <i>SEVOI KONZORCIJ: MILsoft d.o.o.</i>
Kontakt osoba: <i>dr. sci. ŽELJKO KR PAN</i>
E-mail: zkrpan@sevoi.com.hr
Kontakt osoba: <i>MONIKA NAĐ</i>
E-mail: mnadj@sevoi.com.hr
<i>Zaduženje</i>
<i>vrši istraživanje tržišta, anketiranje, analizu podataka, izradu plana, prezentaciju plana</i>

2. ANALIZA STANJA

Analiza stanja obuhvaća prikupljanje dostupnih podataka kako bi se dobila slika trenutnog stanja iz kojeg se mogu identificirati prednosti i nedostaci te potom planirati mjere i aktivnosti za unaprjeđenje turističke ponude i doživljaja uz ostvarenje razvojnog smjera. Analizom stanja definira se područje, odnosno precizira se teritorijalni i prostorni obuhvat destinacije za koji se izrađuje plan upravljanja destinacijom.

Značaj turizma za hrvatsko gospodarstvo iznimno je velik; udio turizma u bruto domaćem proizvodu Hrvatske iz godine u godinu raste, što dokazuje izuzetno veliku ovisnost hrvatskog gospodarstva o turističkim kretanjima u zemlji, no paralelno kazuje i o slabostima ukupnog gospodarskog sustava.⁴

Sukladno regulatornom okviru te smjernicama i uputama za izradu plana upravljanja destinacijom, analiza stanja i popis resursne osnove uključuje:

- popis turističkih proizvoda i usluga
- analizu resursne osnove
- analizu javne turističke infrastrukture
- analizu komunalne infrastrukture
- analizu prometne infrastrukture
- analizu stanja digitalizacije
- analizu stanja pristupačnosti destinacije osobama s posebnim potrebama
- analizu organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji (javne usluge i servisi)
- analizu stanja i potreba ljudskih potencijala
- analizu komunikacijskih aktivnosti
- analizu konkurencije

⁴ Nacionalni plan razvoja održivog turizma do 2027. godine

- izvješće o provedenoj analizi stanja.

Uz sve relevantne i dostupne izvore na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini posebno su uzeti u obzir važeći strateški i planski dokumenti, uključujući strategije razvoja, prostorni planovi, planovi upravljanja kulturnim i prirodnim resursima, kao i regulatorni i strateški okvir razvoja turizma.

2.1. Opći podaci o Općini Sukošan

Prema Prostornom Planu Zadarske županije, Općina Sukošan pripada zadarskoj urbanoj regiji kao dio zemljopisno-analitičke cjeline.

Ukupna površina Općine iznosi 56,61 km² (Zadarska priobalna zona 527,02 km²). Područje općine Sukošan sastavni je dio prostora Zadarske županije. Nalazi se na njezinom istočnom djelu, a graniči s općinama Bibinje, Zemunik, Galovac, Škabrnja, Benkovac i Sv. Filip i Jakov. Dugom obalom prostor Općine izlazi na Jadransko more.

Sukošan je naselje i lučica u prostranom zaljevu Zlatna luka, Jadranskom magistralom 10 km jugoistočno od Zadra. Gospodarska je osnova turizam, poljodjelstvo, vinogradarstvo, maslinarstvo, voćarstvo. Sukošan je središte općine Sukošan kojoj pripadaju i mjesta Debeljak, Gorica i Glavica. Samo mjesto broji oko 3000 stanovnika.

Slika 2: Položaj Općine Sukošan u odnosu na Zadarsku županiju

Izvor: <https://proleksis.lzmk.hr/57006/>

Tablica 2: Geografsko prostorna obilježja Općine Sukošan

 LOKACIJA	 SMJEŠTAJ	POVRŠINA	STANOVNIŠTVO 2021. (PROCJENA)/GUSTOĆA NASELJENOSTI
44°03'N 15°19'E	<ul style="list-style-type: none"> – Općina je smještena u Zadarskoj županiji – udaljena 13 km od grada Zadra i 63 km od grada Šibenika – 8 km udaljena od Zračne luke Zadar 	55,3 km ²	4.665 st. 84 st./km ²

Izvor: Strateški razvojni program Općine Sukošan, <https://dzs.gov.hr/u-fokusu/popis-2021/88>

2.1.1. Klima

Meteorološki podaci za područje Sukošana pokazuju osobine sredozemne klime. Prosječna godišnja temperatura zraka iznosi +15.3°C (u siječnju je prosjek +6.7°C, a u srpnju je prosječna temperatura +25°C).

Srednja temperatura mora u godini kreće se oko +17°C (u zimskom periodu prosječna temperatura iznosi +13.5°C dok je prosjek u kolovozu +25°C).

Broj vedrih dana u godini iznosi prosječno 115, a broj sunčanih sati je 2.572 sata na godinu.

Srednja ukupna količina oborina na godinu iznosi 916 l/m².

Priobalna urbana područja Zadarske rivijere, kojoj pripada i Općina Sukošan odlikuju topla i suha ljeta, s blagim i kišovitim zimama što odgovara obilježjima mediteranske klime. Ovaj tip klime osigurava razvoj raznih vrsta ponude ljetno-kupališnog turizma u periodu od svibnja pa gotovo do početka listopada.

Zbog iznimno pogodnih vjetrova koji pušu u Zadarskom i Biogradskom kanalu, ovo područje je vrlo atraktivno za nautički turizam.

2.1.2. Prirodne značajke područja

Općina Sukošan se prostire na plodnom zemljištu bogatom podzemnim vodama koje se u obliku vrulja na nekoliko mjesta ulijevaju u more. Zahvaljujući tome u Sukošanu se i danas nalazi nekoliko seoskih bunara s pitkom vodom. Blaga mediteranska klima, plodno zemljište i relativno obilne količine vode do koje se dolazilo kopajući bunare uvjetovali su da je područje Sukošana okruženo zelenilom brojnih stabala maslina, smokava, vinograda, badema, trešanja i drugih sredozemnih kultura, a sukošanci su se od davnina bavili povrtlarstvom.

Sukošan je primorsko mjesto sa razgranatom dugom i plitkom morskom obalom, gdje se dubina mora od obale postepeno spušta sve dublje da bi na sredini uvale Zlatna luka iznosila 11m.

Na sjevernoj strani naselja protežu se niska brdašca zarasla u dalmatinsku makiju. Oni čine prirodnu zaštitu naročito od jakih naleta bure u zimskim mjesecima. Dominantna je Velika Glava sa 123 m visine na zapadu, Kosmatac na sjeveru i Tustica sa 148 m na istoku.

Duga i razvedena obala koja iznosi više od 10 km s plitkim uvalama i pješčano-šljunkovitom podlogom pogodna je za kupanje, pa postoji nekoliko plaža kao što su Zlatna luka, Ždralovac, Brajde, Punta, Podvare, Dječji Raj, Barbir, Soline, Tratice, Malenica, Makarska i Tustica do rta Kovač.

Cijelo područje općine Sukošan obiluje raznovrsnim prirodnim vrijednostima, obiluje podzemnim vodama, bunari, lokva, bujični potok, (Prljanski potok), tu su i dva do danas neistražena i neiskorištena krška fenomena spilje Rupine i Zrakunjača na području Tustice.

U urbanom sustavu Zadarske županije, Općina Sukošan promatra se u okvirima područja istočnog priobalja. To je područje koje se ističe kao rezidencijalno i turističko, a ujedno posjeduje značajne poljoprivredne i vodne resurse. Glavna prednost ovog prostora u odnosu na druge općine leži u iznimno povoljnom geoprometnom položaju, koji je definiran smjernicama Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske.

Prostorno razvojni i proizvodni resursi na kojima se razvijalo gospodarstvo na prostoru općine Sukošan, te na kojima će se zasnivati i budući razvitak su:

- more kao atraktivan prometni potencijal, izvor hrane i turistički resurs;
- prirodne ljepote i atraktivni pejzaži pogodni za razvoj svih oblika turizma;
- izgrađena prometna i druga infrastruktura;
- postojeći proizvodni, prometni, uslužni i drugi resursi s prihvaćenim tehnologijama, tržištima i znanjima.

Ključna vrijednost za prostorni razvoj općine Sukošan leži u njenom geoprometnom položaju, koji omogućuje povezanost obale i Ravnih kotara, preko kojih vode prometni pravci s centrom RH i Europom (blizina autoceste A1, zračne luke Zemunik, pomorske luke Gaženica).

Osim razvoja prometa i infrastrukturnih veza, koji čine osnovu tehnološkog napretka, ključne grane gospodarstva općine Sukošan su turizam, uključujući nautiku, te poljoprivreda. Ove grane će se nastaviti razvijati na temelju prirodnih potencijala, iskorištavajući sve komparativne prednosti prostora, dok će ribarstvo, zahvaljujući morskim resursima, također imati važnu ulogu u daljnjem razvoju.

2.2. Turistički proizvodi i usluge

Općina Sukošan razvija se kao prepoznatljiva destinacija koja objedinjuje bogatstvo prirodnih resursa, kulturnu baštinu i suvremene inovativne sadržaje.

Najznačajnije atrakcije uključuju:

- najveća marina na Jadranu D-Marin Dalmacija, koja se smjestila u prirodnoj sukošanskoj uvali „Zlatna luka“
- Prirodna razvedena obala i plaže
- Crkvice Gospe od Milosrđa sagrađena 1650.g.
- Crkva sv. Kasijana župna crkva prvi spomen (13.st.)
- Crkva sv. Martina nekad župna crkva Prljana (14.st.)
- Gornja vrata - vidljivi ostaci obrambenih zidina kojima je Sukošan bio opasan (1470.)
- ostaci Nadbiskupskog ljetnikovca – Palac (15st.)
- Grb Zmajevića - primjerak hrvatskog grboslovlja, kameni grb zadarskog nadbiskupa Vicka Zmajevića;

Smještajni kapaciteti obuhvaćaju objekte u domaćinstvu (sobe, apartmane, kuće za odmor, kampove), hotele (Hotel Belvedere i Hotel Joso), pansioni Sobe Vista i apartmani Casa del sol, ostale ugostiteljske objekte -pravne osobe (kamp odmorište, sobe, apartmane i kuće za odmor).

Turistička zajednica općine Sukošan aktivno razvija i promovira sadržaje vezane uz outdoor aktivnosti i turizam te potiče uređenje prostora i uključivanje lokalne zajednice u stvaranje autentične ponude.

Kombinacijom prirodnih ljepota, bogate tradicije, dobre ugostiteljske ponude i inovativnog poduzetništva, te kvalitetnih usluga, Općina Sukošan se pozicionira kao destinacija za aktivan, opušten i kvalitetan boravak u mirnom zelenom okruženju nadomak Zadra.

2.2.1. Smještaj

Najznačajniji oblik smještaja u Općini Sukošan su objekti u domaćinstvu (sobe, apartmani, studio apartmani i kuće za odmor), prevladavaju 3 zvjezdice (velik broj starije kategorizacije). U posljednje vrijeme (3 – 5 g.) kategorizirano je sve više kuća za odmor i apartmana s 4 zvjezdice.

Prema podacima Turističke zajednice Općine Sukošan (TZO Sukošan, 2024.), na području općine evidentirano je ukupno oko 4.677 glavnih i 457 pomoćnih kreveta, uz dodatnih 537 ležaja u kampovima. Ukupan kapacitet privatnog smještaja čini više od 90 % ukupne ponude, pri čemu prevladavaju objekti kategorizirani s tri zvjezdice, dok se bilježi rast kapaciteta više kategorije (četiri i pet zvjezdica), što ukazuje na trend povećanja kvalitete ponude i ulaganja u modernizaciju objekata.

Tablica 3: Turistički promet po naseljima i nautika – dolasci 2019 - 2024

NASELJA	BROJ DOLAZAKA PO NASELJIMA OPĆINE SUKOŠAN U PERIODU 2019 - 2024					
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
SUKOŠAN	37.375	24.469	32.321	38.511	40.559	43.824
DEBELJAK	2.197	1.355	2.232	3.118	3.249	3.285
GORICA	298	267	357	460	553	574
GLAVICA	207	138	211	277	276	304
NAUTIKA	23.119	12.250	20.873	23.866	22.945	22.759
UKUPNO	63.196	38.479	55.994	66.232	67.582	70.746

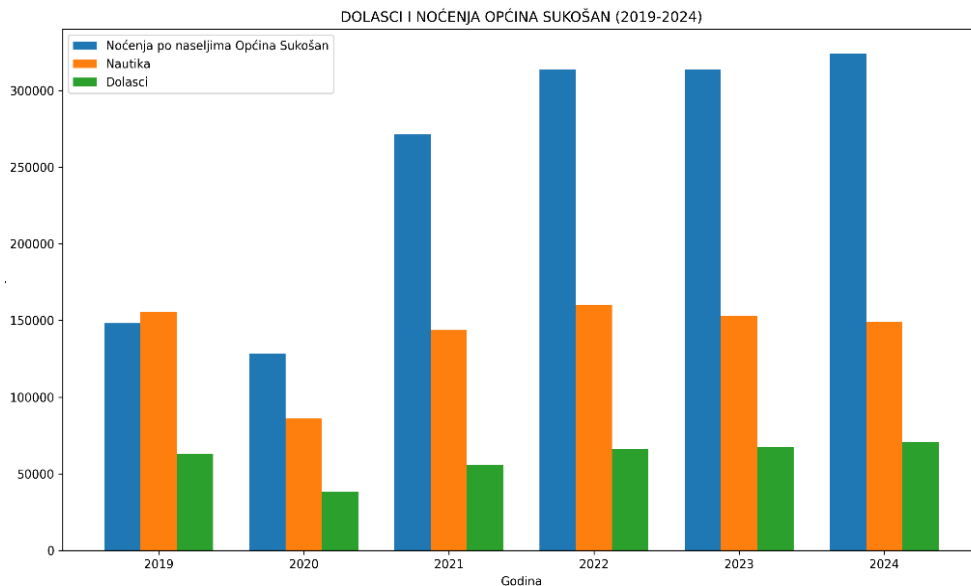
Izvor: TZO Sukošan, eVisitor

Tablica 4: Turistički promet po naseljima i nautika – noćenja 2019. – 2024.

NASELJA	BROJ NOĆENJA PO NASELJIMA OPĆINE SUKOŠAN U PERIODU 2019 - 2024					
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
SUKOŠAN	281.849	198.821	247.742	280.533	279.938	291.728
DEBELJAK	17.804	11.957	18.320	26.186	26.139	25.473
GORICA	2.755	2.403	3.369	4.159	5.041	3.937
GLAVICA	1.646	1.145	1.829	2.697	2.409	2.780

NAUTIKA	155.815	86.025	143.628	160.164	153.069	149.183
UKUPNO	304.054	214.326	414.888	473.739	466.596	473.101

Izvor: TZO Sukošan/ eVisitor

U strukturi gostiju prevladavaju strani turisti (više od 90 %), a među najbrojnijima su gosti iz Njemačke, Poljske i Slovenije, uz stalno prisutan udio domaćih gostiju. Prosječno trajanje boravka kreće se oko 7 dana, a sezonalnost je izražena, s vrhuncem u srpnju i kolovozu, no vidljiv je rast interesa u predsezoni i posezoni.

Tablica 5: Dolasci i noćenja – Općina Sukošan

	Dolasci		Noćenja		prosječno trajanje boravka 2024.
	2023	2024	2023	2024	
Domaći gosti	8.157	8.308	58.149	56.498	7
Strani gosti	36.485	39.690	255.407	267.461	7
Nautika	22.945	22.759	153.069	149.183	
UKUPNO	67.587	70.757	466.622	473.142	

Izvor: Godišnji program rada i financijski plan TZO SUKOŠAN za 2025.g.

Tablica 6: Turistički promet po podvrsti objekta - dolasci

Vrsta objekta	Dolasci domaći 2023.	Dolasci domaći 2024.	Dolasci strani 2023.	Dolasci strani 2024.	Dolasci ukupno 2023.	Dolasci ukupno 2024.	Postotak 2023.	Postotak 2024.
Kamp odmoriste (pravni)	23	7	223	210	246	217	0,4	0,3
Hoteli	2.270	2.116	3.624	3.464	5.894	5.580	9	7,9
Privatni smještaj, objekti u domaćinstvu	4.580	4.820	27.607	31.200	31.187	36.020	47,4	50,9
ostali ugostiteljski objekti – pravne osobe	320	381	3.556	1.260	3.944	3.937	6	5,6
Nekomercijalni smještaj (kuća/stan) stanovnika općine i vikendice	964	984	1.357	1.260	2.321	2.244	3,4	3,2
NAUTIKA	1.289	1.662	20.956	21.097	22.245	22.759	33,8	32,1
ukupno	9.446	9.970	57.441	60.787	65.837	70.757		

Izvor: TZO Sukošan, eVisitor

Tablica 7: Turistički promet po podvrsti objekta – noćenja

Vrsta objekta	Noćenja domaći 2023.	Noćenja domaći 2024.	Noćenja strani 2023.	Noćenja strani 2024.	Noćenja ukupno 2023.	Noćenja ukupno 2024.	Postotak 2023.	Postotak 2024.
Kamp odmoriste (pravni)	90	7	578	266	668	273	0,1	0,1
Hoteli	4.812	4.210	10.812	11.138	15.624	15.348	3,4	3,2
Privatni smještaj, objekti u domaćinstvu	32.110	32.183	206.156	221.545	238.266	253.728	51,5	53,6
ostali ugostiteljski objekti – pravne osobe	1.526	1.642	20.089	18.027	21.615	19.669	4,7	4,2
Nekomercijalni smještaj (kuća/stan) stanovnika općine i vikendice	19.611	18.456	17.772	16.485	37.383	34.941	8,1	7,4
Nautika	7.075	8.685	142.192	140.512	149.101	149.198	32,2	31,5
Ukupno	61.390	65.183	395.988	416.973	463.068	473.157		

Izvor: TZO Sukošan, eVisitor

Tablica 8: Turistički promet po organizaciji – dolasci i noćenja

Organizacija dolaska	Dolasci domaći	Dolasci domaći	Dolazaka (strani)	Dolazaka (strani)	Ukupno dolazaka	Ukupno dolazaka
	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Individualno	7.927	8.110	33.400	36.811	40.822	44.921
Agencijski	230	198	3.085	2.879	3.223	3.077
Ukupno	8.157	8.308	36.485	39.690	44.642	47.998

Organizacija dolaska	Noćenja domaći	Noćenja domaći	Noćenja (strani)	Noćenja (strani)	Ukupno noćenja	Ukupno noćenja
	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Individualno	56.934	55.282	232.353	247.275	289.287	302.557
Agencijski	1.215	1.216	23.054	20.186	24.269	21.402
Ukupno	58.149	56.498	255.407	264.461	313.556	323959

Izvor: TZO Sukošan , eVisitor

Tablica 9: Turistički promet po organizaciji u Zadarskoj županiji i Općini Sukošan – dolasci i noćenja usporedba

	DOLASCI		NOĆENJA	
	Zadarska županija	Sukošan	Zadarska županija	Sukošan
Domaći	360.324	9.340	3.775.406	60.303
Strani	1.815.680	59.760	11.649.599	403.181
Ukupno	2.176.004	69.100	15.425.005	463.484

Izvor: eVisitor Zadarske županije, eVisitor – Sukošan, uključena nautika

Tablica 10: Turistički promet po turističkim zajednicama 2024.

Turistička zajednica	Dolasci domaći	Dolasci strani	Dolasci ukupno	Noćenja domaći	Noćenja strani	Noćenja ukupno
BIBINJE	5.798	54.904	60.702	63.351	369.696	433.047
BIOGRAD	54.677	185.339	240.016	272.286	1.064.672	1.336.958
TZO Sukošan	9.340	59.760	69.100	60.303	403.181	463.484
NIN	10.528	79.617	90.145	83.650	600.863	684.513
PAKOŠTANE	16.590	98.153	114.743	165.004	704.048	869.052

Izvor: Turistička zajednica Zadarske županije

a) Hotelski kapaciteti

U Sukošanu za sada postoje dva manja obiteljska hotela : Hotel Joso i Hotel Belvedere

Tablica 11: Hoteli i turistička naselja – Općina Sukošan - kapacitet

SMJEŠTAJNI KAPACITETI U HOTELIMA U OPĆINI SUKOŠAN		
SOBA	HOTEL JOSO 3 zvjezdice	HOTEL BELVEDERE 3 zvjezdice
JEDNOKRETVETNA	2	0
DVOKRETVETNA	19	12
TROKRETVETNA	8	4
UKUPNO KREVETA:	64	36

Izvor: TZO Sukošan, eVisitor 2024.

Tablica 12: Dolasci i noćenja u hotelima 2024.

Tur. zajednica	DOLASCI			NOĆENJA		
	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno
Sukošan	2.105	3.080	5.185	4.152	8.891	13.043

Izvor: TZO Sukošan, eVisitor 2024.

b) Kapaciteti objekata u domaćinstvu i ostalih pravnih objekata

Uz kampove, Zadarska županija ima značajan broj objekata u domaćinstvu, koji imaju dominantan udio u ukupnim smještajnim kapacitetima. U 2023. godini imali su zadovoljavajući turistički promet te su ostvarili 1 % više nego 2019. te 1% manje nego prošle godine. Najveće ostvarenje u ovoj vrsti smještaja je u TZ Zadar s 974.316 noćenja. Slijedi TZ Vir s 678.543 noćenja, TZ Pag 367.593 noćenja, TZ Pakoštane 281.217

noćenja, TZ Biograd 271.919 noćenja, TZ Sv. Filip i Jakov 243.913 noćenja, TZ Sukošan 233.329 noćenja, TZ Privlaka 227.187 noćenja, TZ Starigrad 224.388 noćenja te TZ Bibinje 218.814 noćenja. Ostali TZ-i imaju manje od 200.000 noćenja u objektima u domaćinstvu.

Privatni smještaj (objekti u domaćinstvu) čini većinu smještajnih jedinica i uključuje apartmane, sobe i kuće za odmor različitih kategorija.

Tablica 13: Smještajni kapaciteti – objekti u domaćinstvu – Općina Sukošan 2024

Tip smještajnog objekta	Broj objekata	Broj smještajnih jedinica	Broj kreveta osnovni + pomoćni	4 zvjezdice	3 zvjezdice	2 zvjezdice	1 zvjezdica	Nema kategorizacije
soba	28	126	256 + 5	3	63	34	6	20
apartman	438	986	2838+268	67	613	234	0	72
kuća za odmor	125	125	715 + 72	50	63	11	0	1
kampirališta	17	151	447		20	10	119	2
ukupno	608	1.388	4256 + 345	120	759	289	125	95

Izvor: TZO Sukošan, eVisitor

Tablica 14: Smještajni kapaciteti – hoteli i ostali ugostiteljski objekti – Općina Sukošan 2024.

Tip smještajnog objekta	Broj objekata	Broj smještajnih jedinica	broj kreveta osnovni + pomoćni	4 zvjezdice	3 zvjezdice	2 zvjezdice	1 zvjezdica	nema kategorizacije
hoteli	2	45	100		45			
pansion	2	22	42	standard komfor				
kamp odmoriste	1	30	90					
soba	6	56	124	6	42	8	0	0
apartman	34	91	363 + 90	15	51	20	0	5
kuća za odmor	12	12	94 + 22	5	7	0	0	0
ukupno	57	256	958+112	26	145	28	0	5

Izvor: TZO Sukošan, eVisitor

Velika većina svih smještaja se nalazi u mjestu Sukošan, u novije vrijeme smještajni kapaciteti otvaraju se i u ostalim naseljima, posebno kuće za odmor.

Tablica 15: Smještajni kapaciteti objekti u domaćinstvu, po naseljima u Općini Sukošan

SMJEŠTAJNI KAPACITETI (OBJEKTI U DOMAĆINSTVU) U OPĆINI SUKOŠAN 2024.				
naselja	broj objekata	smještajne jedinice	broj kreveta	broj pomoćnih kreveta
Sukošan	536	1.289	3.781	304
Debeljak	56	68	363	30
Gorica	8	8	54	4
Glavica	7	7	39	6
UKUPNO:	607	1.372	4.237	344

Izvor: TZO Sukošan - eVisitor

Tablica 16: Smještajni kapaciteti ostali ugostiteljski objekti po naseljima u Općini Sukošan

SMJEŠTAJNI KAPACITETI (OSTALI UGOSTITELJSKI OBJEKTI) U OPĆINI SUKOŠAN 2024.				
naselja	broj objekata	smještajne jedinice	broj kreveta	broj pomoćnih kreveta
Sukošan	43	194	589	105
Debeljak	11	30	120	24
Gorica	1	1	10	1
Glavica	0	0	0	0
UKUPNO:	55	225	719	130

Izvor: TZO Sukošan - eVisitor

Tablica 17: Objekti u domaćinstvu – Općina Sukošan 2024

Tur. zajednica	DOLASCI			NOĆENJA		
	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno
Sukošan	4.820	31.200	36.020	32.183	221.545	253.782

Izvor: Statistička analiza turističkog prometa Zadarske županije u 2024. godini

Tablica 18: Ostali ugostiteljski objekti – pravne osobe, Općina Sukošan

Tur. Zajednica	DOLASCI			NOĆENJA		
	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno
Sukošan	381	3.556	3.937	1.642	18.027	19.669

Izvor: eVisitor 2024

c) Kapaciteti kampova

U općini Sukošan ima 17 kampova u kategoriji objekti u domaćinstvu.

Kampovi su kapaciteta od 5 – 10 kamp jedinica i to:

- 12 kampova - 10 kamp jedinica,
- 2 kampa - 7 kamp jedinica i
- 3 kampa - 5 kamp jedinica,

što je ukupno 149 kamp jedinica i 447 ležaja.

Što se tiče kategorije: dva kampa nemaju zvjezdice, 11 kampova ima 1 zvjezdicu, jedan kamo 2 zvjezdice i 2 kampa 3 zvjezdice. Svi kampovi se nalaze u naselju Sukošan.

U Sukošanu ima jedno kamp odmorište u kategoriji ostali ugostiteljski objekti:

- Kamp odmorište "CAMPING SUKOŠAN BEACH"

Kapacitet 30 kamp jedinica i 90 ležaja

Tablica 19: Dolasci i noćenja - ostali ugostiteljski objekti Kampovi – Općina Sukošan

Tur. zajednica	DOLASCI			NOĆENJA		
	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno
Sukošan	7	210	217	7	266	273

Izvor: eVisitor 2024.

Kampovi u domaćinstvu:

- KAMP ŠKOLJKA
- KAMP STELA
- KAMP SEKA
- KAMP PORTO DI ORO
- KAMP PODVARE
- KAMP OLIVA
- KAMP MRKVA
- KAMP MIRA

- KAMP MALENICA
- KAMP LUKA
- KAMP KAJ
- KAMP JAZ
- KAMP FERAL
- KAMP BRAJDE
- KAMP BRAJDE II
- KAMP IVANA
- KAMP FONTANA

Tablica 20: Dolasci i noćenja- Objekti u domaćinstvu - kampovi

Tur. zajednica	DOLASCI			NOĆENJA		
	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno
Sukošan	349	1.528	1.877	4.257	14.570	18.827

Izvor: eVisitor 2024

Iskorištenost smještajnih kapaciteta

Analiza turističkog prometa na području Općine Sukošan pokazuje da su postojeći smještajni kapaciteti sve bolje iskorišteni, osobito u glavnoj turističkoj sezoni (svibanj – rujan), ali i tijekom produženih vikenda, praznika.

Odnos kategorije smještaja i iskorištenosti kapaciteta

Usporedbom svih vrsta smještaja na području Općine Sukošan može se zaključiti da stopa popunjenosti raste s razinom kategorizacije, što je u skladu s nacionalnim trendovima. Najviše koristi ostvaruju objekti koji kombiniraju kvalitetu usluge, dobru lokaciju, dodatne sadržaje i digitalnu vidljivost na kanalima poput Bookinga, Googlea i Airbnb-a.

d) Nautika

Uz snažan doprinos privatnog smještaja, kampova, pansiona i hotela **nautički turizam** predstavlja jedan od temeljnih stupova turističkog identiteta općine Sukošan. Zahvaljujući strateškom položaju i vrhunskoj infrastrukturi, ovaj sektor generira visoku dodanu vrijednost, potičući razvoj pratećih djelatnosti poput nautičkog servisa, specijalizirane trgovine i Premium ugostiteljstva. Takva diversificirana ponuda direktno utječe na produljenje sezone i jačanje lokalne ekonomske stabilnosti.

Statistički pokazatelji prometa u **Marini Dalmacija**, prikazani su u Tablici 20. S obzirom na to da se kompleks marine prostire preko granica općina, prikazani podaci o

dolascima i noćenjima obuhvaćaju polovicu ukupnog volumena, čime se osigurava precizan uvid u nautički doprinos specifičan za administrativno područje Sukošan.“

Marina D-Marin Dalmacija u Sukošanu najveća je marina na hrvatskoj obali i ključno nautičko središte Jadrana.

U marini posluje 13 čarter tvrtki koje broje ukupno 497 vezova, dok broj plovila u floti varira iz godine u godinu.

Osim marine u Sukošanu ima i Luka Sukošan obuhvaća 46.867 m² od čega je površina kopnenog dijela 3.819 m², a površina morskog dijela je 43.048 m². Luka Sukošan ima operativni dio luke koji se nalazi na gatu (Riva) dužine 25 m. Luka Sukošan ima nautički dio luke koji se sastoji od 7 dijelova sa unutarnje i vanjske strane gata sveukupne dužine 115 m. Ostali dio luke Sukošan namijenjen je komunalnom vezu.

- Lučki bazen Punta
- Lučki bazen Donje more

Luka i lučki bazeni su pod upravom Županijske lučke uprave.

Tablica 21: Dolasci i noćenja – nautika – Općina Sukošan 2024.

nautičke luke i sidrišta	DOLASCI			NOĆENJA		
	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno
D-Marin Dalmacija	1.270	19.962	21.231	6.740	133.887	140.627
NS Sukošan1	9	2	11	27	102	129
Sukošan (Riva)	378	1.086	1.464	1.901	6.288	8.189
Sukošan -bazen Punta	5	47	52	17	235	252
Ukupno	1.662	21.106	22.758	8.685	140.512	149.197

Izvor: eVisitor 2024

e) Nekomercijalni smještaj (vikendice i obiteljske kuće)

Već preko 70 godina Sukošan je poznat kao destinacija u kojoj velik broj tada građana Jugoslavije grade vikendice kao kuće za odmor, a postojala su i brojna sindikalna odmarališta.

U novije doba Sukošan taj trend se nastavlja, tako da velik broj državljana EU posjeduju stanove ili kuće za odmor (vikendice). Tako je 31.12. 2024. u sustavu eVisitor evidentirano preko 600 takvih objekata.

Tablica:22 Dolasci i noćenja – nekomercijalni smještaj – Općina Sukošan

Tur. zajednica	DOLASCI			NOĆENJA		
	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno
Sukošan	984	1.260	2.244	18.456	16.485	34.941

Izvor: TZO Sukošan- eVisitor

2.2.2. Ugostiteljstvo

Ugostiteljski sadržaje možemo podijeliti na:

- restorani, konobe, pizzerije, fast food
- barovi,caffe barovi i beach barovi, slastičarne
- seoska domaćinstva koja nude ugostiteljske usluge.

Ugostiteljstvo već dugo predstavlja važan segment gospodarstva Općine Sukošan, s obzirom na njegovu sve razvijeniju turističku ponudu, rast smještajnih kapaciteta, prirodne i rekreacijske resurse, marine, te blizinu Zadra, koja omogućuje stalan dotok posjetitelja, vikend turista i poslovnih gostiju.

U gastronomskom smislu, općina se odlikuje raznolikom i kvalitetnom ponudom, od tradicionalne kuhinje do moderne gastronomije i street food koncepta. Najdugovječniji je restoran Veseljak (1964.). Objekt konoba Griblja pod vodstvom poznatog šefa Brace Sanjina dobila je Michelin preporuku.

Većina ugostiteljskih objekata je otvorena tokom cijele godine, a neki objekti su sezonskog karaktera.

Otvoreni cijelu godinu:

- Restoran VESELJAK
- Restoran BONACA
- Restoran FRANCESCO
- Hotel restoran JOSO
- Restoran pansion MATANOVI DVORI
- Konoba KOD GUSTE
- Konoba PORAT
- Konoba GRIBLJA
- Konoba ANTON
- Restoran PORTUS

Otvoreni sezonski

- Konoba PIAZZETTA
- Pizza&Pasta&Breakfast MRAV
- Konoba LABUDOV KANTUN
- Restoran STARA RIVA
- Restoran MARITIMO
- Fast food MICKEY MOUSE
- Fast food BUGS BUNNY
- Pizza & burger bar D-MOL7
- Fast food PAPI
- Fast food MC LILI
- Restoran MARE NOSTRUM

Uz prethodnu rezervaciju:

- Restoran LEVANT
- Cuisine & lounge BARBIR

U Sukošanu ima i cattering

- CATTERING PIAZZA

Svi objekti se nalaze u naselju Sukošan.

Od caffe barova većina ih je u Sukošanu, samo jedan caffe bar Tartaruga je u Debeljaku.

Otvoreni cijelu godinu:

- Caffe bar FORTUNA
- Caffe bar AZZURRO
- Caffe bar BARBA
- Beach bar LA BOCCA
- Caffe bar KASIJAN
- Caffe bar HAJDUK
- Caffe bar MOON

Otvoreni sezonski:

- Caffe bar BRAJDE
- Beach bar KUBUS
- Caffe bar LIZ
- Slastičarnica AMFORA
- Slastičarnica VAL
- Slastičarna SWEETS AND MORE

U općini Sukošan aktivan je samo jedan objekt u seoskom domaćinstvu :

- Agroturizam SAN CASSIANO, u Debeljaku koji radi uz prethodnu rezervaciju.

2.2.3. Turističke usluge

Turističke usluge mogu se pružati i u posebnim oblicima turističke ponude: seoskom, zdravstvenom, kulturnom, wellness, kongresnom, za mlade, pustolovnom, lovnom, športskom, golf-turizmu, športskom ili rekreacijskom ribolovu na moru, ronilačkom turizmu, športskom ribolovu na slatkim vodama kao dodatna djelatnost u uzgoju morskih i slatkovodnih riba, rakova i školjaka i dr., a mogu ih pružati pravne ili fizičke osobe iz članka 3. stavka 1. ovoga Zakona, ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.⁵

Sukladno [Zakonu o pružanju usluga u turizmu](#) (NN 130/17,25/19, 42/20,70/21) na području Općine Sukošan prisutne se turističke usluge u posebnim oblicima turizma poput sportsko-rekreacijskog, wellnessa, adrenalinskog i sl.

Tablica 23: Turističke usluge na području Općine Sukošan

TURISTIČKE USLUGE	ADRESA	OPIS	WEB STRANICA
PAINTBALL SUKOŠAN	23206, Sukošan	Paintball Sukošan nudi nezaboravno iskustvo kako za ljubitelje uzbuđenja tako i za team buildere.	 paintballsukosan
PADEL SUKOŠAN	Put Gašparovića 57b - Sukošan	Okušajte se u dinamičnoj igri na vrhunski opremljenim terenima sa pogledom na more.	https://www.padel-sukosan-croatia.com
TADE – TOURS	Obala 1 10, Vela Luka	Cjelodnevni izleti na Kornate ili Telašćicu velikim turističkim brodom, polaskom iz Sukošana.	-
MIA RENT- A-BOATS SUKOŠAN	Donje More 47, 23206 Sukošan	Izleti manjim brodom uz pratnju ili samostalno.	www.sukosanrentaboat.com
RENT A BOAT - PALAC	Donje More 94, 23206 Sukošan	Izleti manjim brodom uz pratnju ili samostalno.	www.rentaboat-palac.com
RENT A BOAT - GENTLEMAN YACHTING d.o.o.	Ulica Tomislava Franica 26, 23206 Sukošan	Izleti manjim brodom uz pratnju ili samostalno.	https://gentleman-yachting.com/
POWERENT SUKOŠAN	Put Gašparovića 9 23206 Sukošan	Aqua park, rent a jet ski	www.powerent-sukosan.com

⁵ Turističke usluge u ostalim oblicima turističke ponude, Članak 54.

2.3. Resursna osnova

Resursna osnova predstavlja ključan dio analize stanja i smjer razvoja destinacije. Odnosi se na prirodne i kulturne resurse koji trenutno nisu u funkciji turizma ali koji predstavljaju temelj za budući razvoj, atraktivnost i održivost turističke destinacije.

Tablica 24: Prikaz kategorizacije i klasifikacije turističkih resursa Općine Sukošan

KATEGORIJA	DETALJNA KLASIFIKACIJA
Geološke značajke prostora	niska i razvedena obala sa plitkim morem
Vode	more, Vransko jezero (24.6 km udaljeno), rijeka Zrmanja
Biljni svijet	vazdazelene sredozemne biljke, hrast crnika
Životinjski svijet	ribe, školjke, divljač
Zaštićena prirodna baština	NP Kornati (11 NM), NP Krka (60 km), NP Paklenica (50 km), Park prirode Telaščica (9NM)
Kulturno-povijesna baština	Kulturno-povijesna cjelina Sukošan (obrambeno zide, župna crkva sv. Kasijana, crkva Gospe od Milosrđa, crkva sv. Martina), ostaci ville rustike s pristaništem u uvali Barbir, ostaci nadbiskupskog ljetnikovca u uvali Zlatna luka, ostaci rimskog akvedukta, položaji Crkvina i Zgon u Debeljaku, pučko graditeljstvo (crkva Svih Svetih, crkva sv. Uznesenja BDM Debeljak, crkva sv. Ivana Krstitelja - Gorica, Gradina Vrčevo
Kultura života i rada	.vinogradarstvo, folklor, gastronomija
Turističke staze, putovi i ceste	Trim staza, etapa Camino Zadar (put sv. Jakova)

2.3.1. Kultura i baština

Kulturna baština, materijalna i nematerijalna baština, zajedničko je bogatstvo čovječanstva u svojoj raznolikosti i posebnosti, a njena zaštita jedan je od važnih čimbenika za prepoznavanje, definiranje i afirmaciju kulturnog identiteta.

Ministarstvo kulture i medija razvija različite mehanizme i uspostavlja mjere zaštite kulturne baštine s ciljem osiguranja njene održivosti što podrazumijeva identificiranje, dokumentiranje, istraživanje, održavanje, zaštitu, korištenje kao i promicanje njenih vrijednosti.

Kulturnu baštinu čine pokretna i nepokretna kulturna dobra od umjetničkoga, povijesnoga, paleontološkoga, arheološkoga, antropološkoga i znanstvenog značenja.

Arheološka nalazišta i arheološke zone, krajolici i njihovi dijelovi koji svjedoče o čovjekovoj prisutnosti u prostoru. Nematerijalni oblici kulturne baštine i pojave čovjekova duhovnog stvaralaštva u prošlosti kao i dokumentacija i bibliografska baština i zgrade, odnosno prostori u kojima se trajno čuvaju ili izlažu kulturna dobra i dokumentacija o njima. Vrijednosti kulturne baštine prepoznavamo kao starosne, povijesne, kulturne, umjetničke i autentične.

Zaštitom i očuvanjem kulturne baštine osigurava se postojanost kulturnih vrijednosti kao i potencijala za daljnji razvitak Republike Hrvatske, njenu afirmaciju, stimulaciju ekonomske konkurentnosti i kvalitetnijeg života u europskom okruženju.

a) Kulturna dobra

Na području Općine Sukošan nalazi se četiri zaštićenih kulturnih dobra koja su upisana u Registar kulturnih dobara RH, i na njih se primjenjuje Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03, 157/03, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 98/15, 44/17 i 90/18, 32/20, 62/20, 117/21, 114/22).

Popis zaštićenih i evidentiranih kulturnih dobara na području Općine Sukošan:

- Kulturno-povijesna cjelina naselja Sukošan (broj u Registru Z-3082),
- Crkva Gospe od Milosrđa, Sukošan, (broj u Registru Z-1206)
- Arheološka zona-ostaci antičkog pristaništa-Barbir (broj u Registru Z-29)
- Župna crkva Sv. Ivana Krstitelja u Gorici, E*
- Župna crkva Uznesenja BDM u Debeljaku, E*
- Arheološki ostaci crkve i groblje na lokalitetu Račice, naselje Debeljak, E*
- Prapovijesne gradine Vrčevo, Glavičica, Žilovača, Čičikan i Ročkovu glavica-E*
- Trasa rimskog vodovoda Vrana-Zadar, akvedukt je kroz Sukošan sagrađen u dužini od oko 7,3 km, trasa (ostaci zidova i kanala) je dosta dobro sačuvana (preko 5 km), E*

*E-Evidentirano kulturno dobro zaštićeno Prostornim planom

Tablica 25: Popis zaštićenih kulturnih dobara na području Općine Sukošan

Registarski broj	Mjesto	Naziv	Pravni status	Vrsta kulturnog dobra	Klasifikacija
Z-29	Sukošan	Antičke pristanišne instalacije	Zaštićeno kulturno dobro	Arheologija	podvodna arheološka zona/nalazište
Z-1206	Sukošan	Crkva Gospe od Milosrđa	Zaštićeno kulturno dobro	Nepokretna pojedinačna	sakralne građevine
Z-3082	Sukošan	Kulturno-povijesna cjelina Sukošan	Zaštićeno kulturno dobro	Kulturnopovijesna cjelina	ruralna cjelina
Z-6698	Bregana, Grdun, Kamešnica, Krnica, Milna, Orbanići Pavlovci, Presečno Srednji Lipovac Sukošan	Znanje i umijeće proizvodnje živog vapna na tradicijski način	Zaštićeno kulturno dobro	Nematerijalna	znanje i vještine

Izvor: Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske

b) Arheološke zone i lokaliteti

Prema [Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara \(NN 145/2024\)](#) arheološko nalazište i/ili zona od interesa za zaštitu sadržava dokaze o prošlim ljudskim aktivnostima ili razdobljima u povijesti, a posjeduje cjelovitost i izvornost fizičkih ostataka.

U uvali Barbir između rta Plitkovače i Kažela, na dubini od 1 do 3,5 metra, nalaze se ostaci složene pristanišne instalacije koja pripada antičkoj villi rustici, čiji su ostaci sačuvani nedaleko obale. Instalacija se sastoji od istočne konstrukcije koja je služila kao glavno pristanište i zapadne konstrukcije koja je imala funkciju valobrana. Temelji su rađeni od velikih kamenih blokova, uz ostatke arhitekture nalazište obiluje i ulomcima keramike. Ostaci građevina u punoj su funkciji bili u razdoblju kasne antike.

Stara jezgra Sukošana smještena je na poluotoku, u središtu jezgre je crkva sv. Kasijana koja se spominje u 13. stoljeću. U prvim Turskim provalama selo se utvrđuje. Jezgra ima nepravilan kvadratni oblik, kuće su kamene, katnice i dvokatnice. Kuće svojim vanjskim fasadama tvore bedem. Na sjeveru je ulaz u mjesto-trg Gornja vrata.

Ispred same jezgre, u uvali, na otočiću, ostaci su nadbiskupskog ljetnikovca – Palac iz 15. st.

Gradina Vrčevo nalazi se pored Sukošana u Ravnim kotarima. Dobar geostrateški položaj doprinio je da se Vrčevo razvije u vrlo važno liburnsko središte, a lokalitet je bio naseljen kroz duži vremenski period u prapovijesti te kasnije u srednjem i novom vijeku. Sve do istraživanja 2012. godine taj lokalitet bio je zanemaren od strane istraživača. Tijekom spomenutih istraživanja utvrđen je bogati kulturni sloj te su pojedine stratigrafske jedinice datirane radiokarbonskom analizom. Dobiveni rezultati pokazali su da je gradina kontinuirano naseljena od srednjeg brončanog doba pa sve do kraja starijeg željeznog doba, čime Vrčevo postaje prvi lokalitet s potvrđenim kontinuitetom iz tzv. protoliburnske u liburnsku fazu.

Crkva sv. Martina je za vrijeme ratnih operacija u Domovinskom ratu pretrpjela velika razaranja, ali danas postoji u potpunom istom obliku kao prije zahvaljujući metodi faksimilne rekonstrukcije. Za posljednje obnove nakon Domovinskog rata, obavljena su i arheološka istraživanja. U unutrašnjosti crkve pronađeno je pet grobova, u dvama su pronađene željezne pojasne kopče, kopče za obuću i dosta novca, bakrenog i srebrnog. Na terenu oko crkve i danas se raspoznaju srednjovjekovni grobovi; prema povijesnim dokumentima, zna se da su se na groblje oko crkvice pokapali preminuli iz tri susjedna sela: Prljana, Mokroga i Sukošana.

Crkva Gospe od Milosrđa, sagrađena je 1650. godine kao vjerski i stvarni štit stanovnika Sukošana u burnim vremenima i opasnostima od osmanlijskih nadiranja i širenja opasnih zaraznih bolesti. O tome čemu svjedoče puškarnice na zidovima kapelice koja je

izgrađena u znak zahvalnosti Blaženoj Djevici Mariji što je prestala pošast kuge. Najzanimljiviji dijelovi na crkvi su dovratnici na ulaznim vratima. Radi se o dva predromanička arhitrava iz 9. ili 10. stoljeća koji su doneseni sa prvotne crkve sv. Kasijana. Nad vratima je natpis na talijanskom jeziku koji daje podatke o njenoj gradnji, a na uglu je natpis na glagoljici, potpis mladog klerika, na kojem piše: "To pisah ja Miko Pilušić." Još su dva kratka natpisa na glagoljici na pragu prozora na pročelju crkve koji označuju godine, 1651. i 1660. Oko crkve je postojalo groblje na kojemu su se preminuli Sukošanci sahranjivali od njene gradnje u 17. stoljeću pa do 1926. godine. Dva su puta provedena arheološka istraživanja kod crkve, jedno 1974, kad je rađena i adaptacija, a drugo 2018. godine.

c) Sakralna baština

Općina Sukošan obiluje sakralnim objektima od povijesne i kulturne važnosti koji svjedoče o višestoljetnom razvoju kršćanske tradicije na ovom prostoru. Crkve i kapele općine ne samo da imaju religijsku funkciju, već čine važan dio kulturnog identiteta i lokalne povijesti.

Crkve i kapele na području Općine Sukošan:

Sukošan

- Crkvice Gospe od Milosrđa
- Crkva svetog Kasijana
- Crkva Svih Svetih
- Crkva svetog Martina.

Debeljak

- Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije

Gorica

- Crkva sv. Ivana Krstitelja

d) Tradicijski obrti

U povijesti su u Općini Sukošan djelovali mnogi tradicijski obrti (kovači, bačvar, stolari, postolari, krojači, brodograditelji, kalafati, kamenoklesari, mlinari...).

Jedan od istaknutijih tradicionalnih obrta u Općini Sukošan je bilo znanje i umijeće proizvodnje živog vapna na tradicijski način koje je ujedno i zaštićeno kulturno dobro.

Do danas su se na području općine Sukošan održali:

stolari, kovač, kamenoklesar i svakako najznačajnije Brodogradilište Filipi – škver koji je u Sukošanu od 1932. godine. Danas škver vodi peta generacija kalafata, čuvajući vještine ručne izrade koje su proglašene nematerijalnim kulturnim dobrom. Brodogradilište također surađuje s udrugom Kanata u promicanju umijeća plovidbe latinskim jedrom.

2.3.2. Priroda i okoliš

Prirodna obilježja i očuvan okoliš jedan su od važnih potencijala Općine Sukošan, a razvojna strategija općine već niz godina uključuje ciljeve zaštite okoliša, održivo korištenja resursa i unapređenja kvalitete života kroz odgovorno upravljanje prirodnim prostorom.

Općina Sukošan se prostire na plodnom zemljištu bogatom podzemnim vodama koje se u obliku vrulja na nekoliko mjesta ulijevaju u more. Blaga mediteranska klima, plodno zemljište i relativno obilne količine vode do koje se dolazilo kopajući bunare uvjetovali su da je područje Sukošana okruženo zelenilom brojnih stabala maslina, smokava, vinograda, badema i drugih sredozemnih kultura.

Sukošan je primorsko mjesto sa razgranatom dugom i plitkom morskom obalom, gdje se dubina mora od obale postepeno spušta sve dublje da bi na sredini uvala Zlatna luka iznosila 11m.

Na sjevernoj strani naselja protežu se niska brdašca zarašla u dalmatinsku makiju. Oni čine prirodnu zaštitu naročito od jakih naleta bure u zimskim mjesecima. Dominantna je Velika Glava sa 123 m visine na zapadu, Kosmatac na sjeveru i Tustica sa 148 m na istoku.

Duga i razvedena obala koja iznosi više od 10 km s plitkim uvalama i pješčano–šljunkovitom podlogom pogodna je za kupanje, pa postoji nekoliko plaža kao što su Zlatna luka, Ždralovac, Brajde, Punta, Podvare, Dječji raj, Barbir, Soline, Tratica, Malenica, Makarska i Tustica do rta Kovač.

Prostor općine Sukošan obiluje raznovrsnim prirodnim vrijednostima, a posebno podzemnim vodama, sukošanskim poljima sve do mora u predjelu Vodotić za vrijeme kišnih sezona teče Prljanski potok (bujični potok), a tu su dvije spilje Rupine i Zrakunjača na području Tustice, do danas neistraženi i neiskorišteni krški fenomen.

TURISTIČKE ATRAKCIJE

Općina Sukošan ističe se raznolikom ponudom turističkih atrakcija koje uključuju prirodne ljepote, povijesne lokalitete, kulturnu baštinu i aktivan odmor. Međutim, poseban identitet općine dodatno se oblikuje kroz godišnje manifestacije koje okupljaju lokalno stanovništvo i posjetitelje iz cijele regije. One ne samo da promiču turizam, već i čuvaju lokalne običaje, promiču zajedništvo i nude iskustva koja posjet ostavljaju u dugom sjećanju.

Glavne turističke atrakcije

Kulturno – povijesne znamenitosti:

- Crkvice Gospe od Milosrđa - sagrađena 1650.g. u vrijeme Kandijskog rata i pošasti kuge, a posvećena je Blaženoj djevici Mariji u znak zahvale što je mjesto pošteđjela od kuge koja je u to doba harala ovim krajem.
- Crkva svetog Kasijana - kamena građevina sa detaljima romanike i baroka koja je u ovom obliku od XVII. st. Prvi spomen crkve je 1396.g iako se pretpostavlja da je sagrađena i puno ranije (IX. ili X. st.) . Uz crkvu se nalazi zvonik koji je podignut između 1906. i 1910., a dograđen 1970. Ima tri zvona. Današnji naziv mjesta proizašao je iz naziva San Cassian.

- Gornja vrata - nekada su bila ulaz, odnosno izlaz iz utvrđenog Sukošana, to su ujedno i vidljivi ostaci obrambenih zidina kojima je bio opasan, a koje su podigle mletačke vlasti 1468-1470. godine.
- Crkva svetog Martina - smještena je na istoimenom lokalitetu (nekadašnjem srednjovjekovnom selu Prljane) prvi spomen datira iz 1387.g., svjedok je burne povijesti ovog kraja, pa je u više navrata bila do temelja porušena. Posljednji put srušili su je četnici u domovinskom ratu krajem 1991.g., nakon čega je obnovljena 2005.g.
- Grb Zmajevića - primjerak hrvatskog grboslovlja, kameni grb zadarskog nadbiskupa Vicka Zmajevića na derutnoj zgradi „biskupije“.

Marina i plaže

- **D-Marin Dalmacija** - najveća marina u Hrvatskoj, koja nudi vrhunsku infrastrukturu, restorane i luksuzni Portus Beach Club.
- **Plaža Dječji raj**, popularna pješčana plaža s plitkim morem, koju su još 1929. otkrili češki turisti, idealna za obitelji s djecom. Na plaži se mogu iznajmiti ležaljke i pedaline, osvježiti se sladoledom ili popiti piće u nekom od kafića. Plaža je opremljena tuševima, kabinama za presvlačenje i eko WC- ima. Obala je djelom popločana kamenim pločama, a većim dijelom prekrivena oblutkom. Vidljivo je da se već neko vrijeme nije ulagalo u tu plažu pa bi što skorije trebala temeljito uređenje i rekonstrukciju.
- **D-Marin Dalmacija Beach**: Moderna šljunčana plaža koja je uređena kao beach club zona s uređenim sunčalištima, pontonima i šljunčanom obalom te pratećom turističkom infrastrukturom poput beach bara, restorana, sanitarnih čvorova, najma ležaljki i suncobrana te prostora za rekreaciju i dječju igru. U sklopu plaže djeluje i beach club koji organizira različite zabavne i ugostiteljske sadržaje tijekom turističke sezone.

- **Plaža Zlatna luka**, nalazi se na ulazu u Sukošan iz pravca Zadra. Plaža je prekrivena oblutkom, a tamarisi i borovi nude prirodnu hladovinu za ljetnih vrućina. Plaža sadrži tuš, kabine za presvlačenje i eko WC-e. Na plaži možete uživati i u odbojki na pijesku.
- **Plaža Makarska** je također uređena i sada je u sastavu novoizgrađene šetnice. Sadrži tuš, kabine i eko WC-e. Obala je dijelom popločana, a dijelom prekrivena oblutkom, sa dosta prirodne hladovine tamarisa. U neposrednoj blizini je igralište za odbojku na pijesku, košarkaško igralište, dječje igralište i boćalište.
- **Plaža za pse** – na prostoru prirodne plaže Tustica na jednom djelu je uređena Plaža za pse. Plaža je ograđena, opskrbljena vodom (cisterna) i košem za pseći izmet.

Izleti brodom

Sukošan se nalazi na izuzetnoj geografskoj lokaciji, u samom srcu Jadranskog mora, gdje se spajaju prirodne ljepote i blaga mediteranska klima. Blizina Zadra, Biograda, Nina i mogućnost jednodnevnih izleta do čak pet Nacionalnih parkova i dva Parka prirode (Velebit, Zrmanja i Krupa) čini ga savršenim odredištem za sve ljubitelje prirode i aktivnog odmora.

Sukošan je idealna destinacija za one koji žele istraživati prirodne ljepote Hrvatske, bilo kroz organizirane izlete ili samostalno. Zadarska regija, sa svojim arhipelagom od više od 300 otoka, nudi brojne mogućnosti za uživanje u morskim radostima i avanturama. Posjetitelji mogu otkrivati skrivene plaže, šarmantna ribarska mjesta i nenastanjene otočiće. Turisti mogu iznajmiti brod u D-Marini Dalmacija, ili kod nekoliko lokalnih agencija u mjestu.

Rafting na rijeci Zrmanja (50 km)

Rafting na Zrmanji pruža nezaboravan adrenalinski izlet, gdje posjetitelji mogu uživati u kristalno čistoj vodi i spektakularnim kanjonima s veličanstvenim vodopadima. Rafting izlet pruža priliku da se posjetitelji upoznaju s bogatom florom i faunom, te istraže tipičan krški krajolik s jedinstvenim sedrenim slapovima.

Dalmaland - Fun & Water Park (19 km)

Dalmaland je zabavni i vodeni park podijeljen u četiri tematske cjeline: Gusarski grad, Divlji Zapad, Svemir i Vodeni svijet. S više od 40 atrakcija, park nudi nezaboravnu zabavu za sve uzraste. U vodenom parku, gosti mogu uživati u hidromasažnim bazenima, bazenu s valovima, adrenalinskim toboganima, obiteljskim vožnjama i dječjim zonama. Osim atrakcija, posjetitelje zabavljaju veseli animatori, a tijekom dana organiziraju se razne predstave, kvizovi, nagradne igre, natjecanja i pjena party. Park također nudi bogatu ponudu hrane i pića u ugostiteljskim objektima. Posjet Dalmalandu savršen je jednodnevni izlet koji će ostaviti nezaboravne uspomene.

NP Kornati (11 Nm)

Nacionalni park Kornati čini veći dio grupe otoka Kornati u hrvatskom dijelu Jadrana u srednjoj Dalmaciji, zapadno od Šibenika, u Šibensko-kninskoj županiji. Nacionalnim parkom je proglašen 1980. i tada je stavljen pod zaštitu. Ukupna površina parka je oko 220 km² a sastoji se od 89 otoka, otočića i hridi. Od površine parka, samo oko 1/4 je kopno, dok je preostali dio morski ekosustav. Obiluje prirodnim i kulturnim posebnostima. Okomite litice "krune" kornatskih otoka okrenute prema otvorenom moru najpopularniji su fenomen ovoga parka. One su i staništa rijetkih vrsta.

NP Krka (68 km)

Nacionalni park je lociran u središnjoj Dalmaciji nizvodno od Knina, a samo par kilometara sjeveroistočno od grada Šibenika. Od Općine Sukošan udaljen je 82 kilometra. Obuhvaća područje uz rijeku Krku koja izvire u podnožju planine Dinare kod Knina, teče kroz kanjon dug 75 km, protječe kroz Prokljansko jezero, te utječe u Šibenski zaljev. Prostire na 109 kvadratnih kilometara, od kojih 25,6 kvadratnih kilometara čini vodena površina. Rijeka Krka danas ima 7 sedrenih slapova i njezine ljepote predstavljaju prirodni krški fenomen. Nacionalnom parku pripada i donji tok rijeke Čikole.

NP Paklenica (50km)

Mjesto gdje planina uranja u more u sudaru mediteranske i planinske klime uzdižu se monumentalni kanjoni Velike i Male Paklenice. S liticama visokim i do 400 metara, Paklenica je postala svjetski poznata destinacija za alpiniste. Endemično bilje i raznovrsne životinjske vrste dodatno obogaćuju ovaj prirodni raj. Paklenica je pravi izazov

za sve ljubitelje prirode – bilo da ste izletnik, planinar, alpinist ili avanturist. Paklenica je udaljena samo oko 50 km od Sukošana, a može se doći osobnim vozilom ili organiziranim izletom.

NP Plitvička jezera (137km)

Nacionalni park Plitvička jezera najpoznatiji je park u Hrvatskoj i jedno od najljepših prirodnih čuda Europe. Od Sukošana je udaljen 137 km. U većem dijelu vodenog područja parka odvija se proces od iznimne važnosti za održanje čitavog sustava, proces osedavanja zbog čega je upisan na listu kulturne i prirodne baštine UNESCO-a. Za taj proces između mnogih uvjeta, potrebna je čistoća vode što dokazuje da se Plitvička jezera mogu ponositi čistom vodom na koju u većoj mjeri još nije utjecao urbani život 21. stoljeća.

NP Sjeverni Velebit (120 km)

Područje sjevernog Velebita je 1999.g. proglašeno nacionalnim parkom zbog izrazite raznolikosti krških fenomena, bogatstva živog svijeta i iznimnih prirodnih ljepota na relativno malom prostoru. Velebitske šume bukve i jele dom su značajnim populacijama velikih zvjeri (vuk, medvjed i ris). Splet prirodnih okolnosti stvorio je različita staništa velikom broju hrvatskih i velebitskih endema i relikata flore i faune. Do Parka je najbolje doći preko Otočca i Krasnog, također prekrasno izletišta.

Park prirode Telašćica (9 Nm)

Prirodna uvala Telašćica smještena je na jugoistočnom dijelu Dugog otoka, udaljena 9 NM od Sukošana. Uvala je duga oko 10 kilometara i zaštićena je od vjetrova visokim liticama brda Grpašćak i Muravjak, dok je sjeveroistočna obala zaštićena od bure. Zbog svoje iznimne ljepote i prirodnog značaja, Telašćica je 1988. godine proglašena Parkom prirode.

Područje Parka prirode Telašćica je područje bogato suprotnostima, tihim i mirnim plažama i položenom obalom s jedne i divljim strmim klifovima s druge strane, područje šuma alepskog bora i hrasta crnike s jedne strane, te ogoljelog kamenjara s druge, područje obrađenih polja prekrivenih vinogradima i maslinicima, ali i područje degradiranih oblika vegetacije koja prekriva suha staništa.

Podmorski svijet Telašćice dom je više od 250 biljnih i 300 životinjskih vrsta, a nekoliko atraktivnih lokacija uz klifove nudi izvrsne uvjete za ronjenje.

Jedna od posebnih atrakcija ovog područja su tzv. "stene" koje se uzdižu do 200 metara nad morem i spuštaju se do 90 metara u dubinu. Također, tu je i slano jezero "Mir", poznato po svojim ljekovitim svojstvima.

Manifestacije Općine Sukošan

Sukošan je svakako poznat po nizu raznolikih manifestacija, većina ih se održava u sezoni od svibnja do listopada osim nekih tradicionalnih (Sveta Luce – Advent i maškare) Možemo ih podijeliti na tradicijske, kulturne, gastro, eno-gastro, zabavne, sportske i manifestacije za djecu.

Tradicijske manifestacije:

DOLAZAK SVETE LUCE 13.12.

Od davnina je u Sukošanu za Božić darove djeci donosila Sv. Lucija 13.prosinca. Bili su to skromni darovi (nekoliko suhih smokava, mendula (badema), komada mendulata i nekoliko bombončića) koje je sv. Lucija preko noći „stavljala“ pod dječji kušin (najčešće u čarapi). Iako skromni i jednostavni darovi su uveseljavali djecu. Tu tradiciju Sukošan želi i danas održati, pa se na taj dan organizira mali Božićni sajam i doček sv. Luce uz prigodan program.

MAŠKARI..... POKLADE BABE LUŽE

Sukošanci su se u vrijeme poklada rado maškarali, a ta tradicija se održala i do dan danas. „Munještina i smij sukošanskih maškara“ odzvanja svaku posljednju pokladnu nedjelju, kada cijelim mjestom, zaustavljajući se na okrijepnim postajama, prolazi karnevalska povorka koju čine različite maškarane skupine svih generacija uz maštovita alegorijska kola. Zabava se zatim nastavlja u Domu mladeži i uz odabir najoriginalnijih maski i skupina.

Posebni i jedinstveni maškari mogu se vidjeti u Sukošanu na pokladni utorak, kada se maškaraju samo muškarci i to ne bilo kako, već u „Babe luže“. „Obučeni u staru odjeću, zaogrnuti ovčjim runom, na glavi mizerije (ovčje ili kozje mišine), oko pasa zvona i razna druga čuda, u ustima trumbeta ili pištac, a u ruci vrića puna luga (pepela)“.

Nakon što uz pjesmu i zaglušnu zvonjavu obiđu cijelo selo i uđu u svako dvorište ostavljajući za sobom trag pepela, tjerajući zle duhove zime, s prvim mrakom sakupljaju se na Gornjim vratima. Svaka grupa ima svoga „dida“ (krivca za sve nevolje u protekloj godini). Nakon ludovanja i čitanja optužnice, zapale se „didovi“, skidaju se maske i završava vrijeme poklada.

STARI ALATI I ZANATI (Etno-gastro manifestacija)

Večer kada Trg Gornja vrata obuće staro ruho i sve prisutne vrati u neka davna vremena. Uz izložbu i prezentaciju starih alata i zanata, starih slika Sukošana, tu su i domaće životinje, prava dalmatinska pjesma i domaća hrana.

TRKE TOVAROV

Trke tovarov „Memorijal Kenje Vijole“

Jedna od najposjećenijih i najstarijih manifestacija, kada se u jednoj noći može doživjeti autohtonu Dalmaciju uz tradicionalne nošnje, domaća jela, vino i ribu i upoznajti plemenitu životinju koja je dalmatinskom čovjeku nekad značila život i bila od velike pomoći u svakidašnjim poslovima, a danas je gotovo zaboravljena – TOVARA koji je u Sukošanu dobio i svoj spomenik.

To je najstarija manifestacija te vrste u Dalmaciji, još od 1968.g. kada ju je organiziralo društvo „Sinji galeb“ u čast „rano preminule magarice (kenje) Vijole, održava se svake godine u nedjelju pred Sukošansku feštu.

RIBARSKJE FEŠTICE (etno-gastro manifestacija)

Već dugi niz godina u Sukošanu se kroz turističku sezonu gotovo svaki tjedan održavaju ribarske feštice, na kojima se može doživjeti autohtona Dalmacija. Mirisi i okusi prošlosti zaliveni dobrim vinom i začinjani pjesmom i plesom.

Na Ribarskim fešticama posjetitelji mogu uživati u pravim domaćim delicijama: srdelama, giricama, dagnjama, pršutu i vinu, domaćim kroštulama, fritulama i vrućim „bubicama“ naših bakica.

Kulturno – zabavne manifestacije:

SUKOŠAN JAZZ FESTIVAL

U Sukošanu se već nekoliko godina održava i Sukošan Jazz festival uz stručno vodstvo Filipa Pavića, renomiranog mladog jazz glazbenika. Dvodnevna manifestacija koja široj publici želi kroz jazz koncerte renomiranih umjetnika približiti kulturni sadržaj turistima i mještanima.

FOLKLORNE VEČERI

Bogatstvo hrvatske folklorne baštine je neprocjenjivo. Svaki kraj lijepe naše predstavlja pravu riznicu različitih običaja, plesova, pjesama i nošnji. Na to smo ponosni i trudimo se to blago sačuvati i prezentirati. U Općini Sukošan djeluju dva kulturno umjetnička društva: Zlatna luka – Sukošan i Sveti Ivan Krstitelj – Gorica. Jedan mali dio tog bogatstva posjetitelji mogu doživjeti na tradicionalnim folklornim večerima u Sukošanu i Gorici kada uz domaći folklor mogu uživati i u folklornom bogatstvu Slavonije i Prigorja, te ostalih regija lijepe naše.

KLAPSKÉ VEČERI

U Sukošanu se kao i u većini primorskih mjesta uvijek rado pjevalo. Pjevalo se u radosti i žalosti, uz pjesmu se i družilo i radilo. Općina Sukošan je ponosna što tradiciju dalmatinske klapske pjesme, koja je poznata i priznata u cijelom svijetu, danas čuva ženska klapa Uzorita. U toplim ljetnim večerima često se čuje pjevanje u uskim kaletama starog sela, ali pravi zaljubljenici u klapsko pjevanje mogu zaista uživati klapskim susretima „ISPOD KAMPANELA“ kada uz klapsku pjesmu renomiranih klapa mogu čuti i „domaću rič“ pučkih pjesnika.

FEŠTA SV. KASIJANA

Sukošanska fešta – blagdan Sv. Kasijana slavi se 13. kolovoza.

Fešta se slavi i u Debeljaku.

U Sukošanu se održava svečana misa iza koje je procesija oko starog sela s kipom sv. Kasijana. Gotovo ispred svake kuće peku se janjci na ražnju (tradicionalno jelo sukošanske fešte), jer se tog dana ugošćuju svi prijatelji i rodbina. Večer i noć rezervirani su za dobru zabavu, uz ples na organiziranom koncertu u Sukošanu i Debeljaku. Posebno je atraktivan veliki vatromet na moru u Sukošanu.

Gastro i eno- gastro manifestacije:

PELJUŽICA

Dani masline i maslinovog ulja

U suradnji s udrugom za organoleptičku analizu maslinovih ulja Olea iz Zadra, a pod pokroviteljstvom Općine Sukošan, već u veljači se prikupljaju, analiziraju i ocjenjuju uzorci maslinovog ulja. Na samoj dvodnevnoj manifestaciji koja se održava početkom sezone (kraj svibnja/ početak lipnja) održavaju se razne korisne radionice i predavanja, te maslinarima se dodjeljuju priznanja i nagrade uz druženje, dobru spizu i dalmatinsku pismu. Dobrodošli su i svi ljubitelji maslinovog ulja posebno gosti, koji mogu probati nagrađene uzorke, a i kupiti domaće proizvode na štandovima domaćih OPG-a.

FESTIVAL PRŠUTA I VINA

Drugi vikend u srpnju već je nekoliko godina rezerviran za prezentaciju pršuta i vina koje na štandovima izlažu proizvođači iz svih regija Hrvatske i nekih regija susjednih država uz bogat zabavni program.

BRUDETIJADA

Krajem kolovoza TZO Sukošan organizira „Brudetijadu“ – natjecanje u spravljanju brudeta. To je manifestacija koja je osvojila i turiste i domaće - gurmane i one natjecateljskog duha.

FESTIVAL ČIČINDRE I MEDA

Manifestacija se organizira polovinom rujna i uključuje mali sajam domaćih proizvoda, s naglaskom na med i čičindru – eliksir zdravlja iz prirode, na kojem se predstavljaju lokalni proizvođači, OPG-ovi i udruge. Kroz manifestaciju cilj je:

- promocija lokalnih i autohtonih proizvoda - med i čičindra (žičula)

- očuvanje prirodne i kulturne baštine
- edukacija djece i odraslih o važnosti pčela i održivog razvoja
- obogaćivanje turističke ponude destinacije u posezoni

FEŠTA OD DOMAĆIH MAKARUNA I ŠALŠE (Debeljak)

Najposjećenija manifestacija Debeljačkog lita je svakako Fešta od domaćih makaruna i šalše, kada debeljačke žene rade tradicionalnu domaću tjesteninu „makarune“ i kuha se šalša od pomidora. Manifestaciji se pridruže i debeljački lovci koji kuhaju divljač. Sve to upotpuni dobra zabava.

Sportske manifestacije:

MAGUNJA TRAIL

Magunja 25km, Vidikovci 12km, Đir 6km - utrka razvedenom obalom i prekrasnim krajolicima općine Sukošan, preko Tustice kroz posljednju oazu makije i prekrasnim pogledom na Ravne kotare s jedne, te Sukošan i Pašmanski kanal s druge strane, kroz polja, vinograde i maslinike do sv. Martina, Debeljaka i preko vidikovaca. Turistička zajednica općine Sukošan organizira bogate nagrade za najuspješnije, a ručak i dobru zabavu za sve.

MALONOGOMETNI TURNIR

U organizaciji NK „Zlatna luka“ Sukošan već dugi niz godina organizira malonogometni turnir.

PLIVAČKI MARATON „POZDRAV LJETU“

U suradnji s Klubom daljinskog plivanja Donat krajem ljetne sezone TZO Sukošan organizira plivački maraton koji se pliva od Rive do Makarske (caffe La Bocca), gdje se organizira zabava uz roštilj za sve.

LJETNE IGRE DEBELJAKA

Trodnevna sportsko- zabavna manifestacija koja okuplja djecu i mlade i sve koji se tako osjećaju, u organizaciji mladih u Debeljaku. Inspirirana je Jadranskim igrama i ekipe se mogu ogledati u raznim disciplinama. Pobjednike očekuju i bogate nagrade.

MANIFESTACIJE ZA DJECU

U suradnji s DSR Tigrić koji djeluju cijelu godinu i okupljaju velik broj djece, na samom početku sezone organizira se „Osvajanje trim staze s Tigrićima“, a u sezoni se održavaju „Igre s Tigrićima“, „Škola plivanja“ i „Škola rolanja“.

Uz te manifestacije održavaju se: turniri u boćanju, turniri u odbojci na pijesku, turniri u basketu...

2.4. Javna turistička infrastruktura

Turističkom infrastrukturom, smatra se infrastruktura koja na području turističke destinacije izravno ili neizravno utječe na razvoj turizma i turističke ponude u funkciji dodane vrijednosti turističkih sadržaja, a kako je definirana [Pravilnikom o javnoj turističkoj infrastrukturi \(NN 126/21\)](#).

Turistička infrastruktura može biti primarna i sekundarna.

2.4.1. Primarna turistička infrastruktura

Primarna turistička infrastruktura je ona infrastruktura koja izravno utječe na razvoj turizma i turističke ponude.

Marine i nautička pristaništa

D- Marin Dalmacija

Jedan od najvažnijih infrastrukturnih resursa predstavlja Marina Dalmacija, najveća marina na Jadranu i jedna od najvećih na Mediteranu. Marina raspolaže velikim brojem vezova na moru i kopnu te pratećim servisnim i ugostiteljskim sadržajima, što Sukošan pozicionira kao važnu nautičku destinaciju na nautičkoj karti Europe i svijeta.

Riva Sukošan

Veliki gat – lučka infrastruktura za privez manjih plovila i komunalne vezove, pod upravom Županijska lučka uprava Zadar.

Zbog svoje središnje pozicije u naselju i povezanosti s obalnom šetnicom i ugostiteljskim sadržajima, ovaj prostor ima značajnu ulogu u turističkom životu destinacije i doprinosi razvoju nautičkog i izletničkog turizma

Biciklističke rute, šetnice i popratna infrastruktura

Sukošan i njegova okolica savršena su destinacija za ljubitelje biciklizma, bilo da posjetitelji uživaju u vožnji makadamskim stazama, asfaltiranim cestama ili su u potrazi za avanturom na atraktivnim brdskim stazama.

Cijela Zadarska regija je idealna za panoramski biciklizam, jer nudi zadivljujuće krajolike i prekrasne vidike. U regiji se nalaze brojne dobro označene biciklističke staze koje pružaju uzbuđenje i vrhunski užitak u rekreaciji.

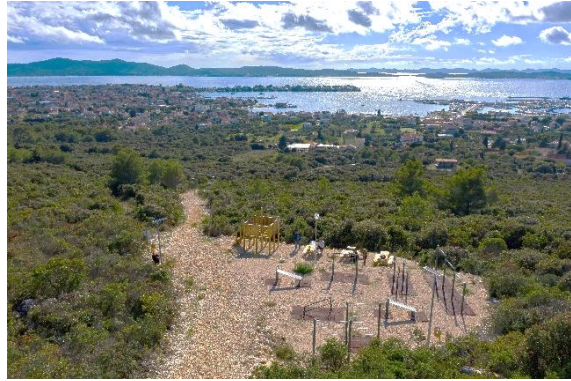
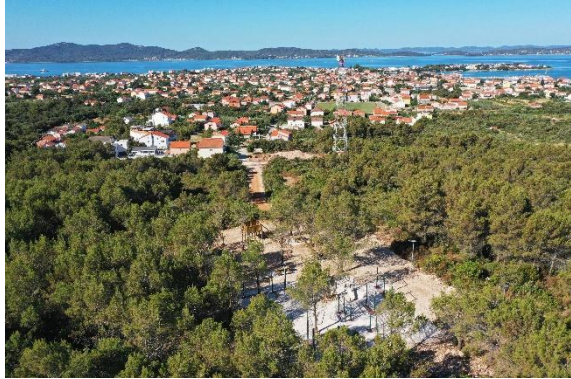
Na području Općine Sukošan označene su 3 staze na Zadar bike magic. U izradi je i projekt biciklističkih i pješačkih staza u suradnji sa TZO Sv. Filip i Jakov i TZG Biograd.

Sukošan ima gotovo 11 km razvedene obale i već dugo je u planu cijelom dužinom izgraditi šetnicu (Lungomare)

Uređenje obale u Sukošanu započelo je u nekoliko povijesnih i modernih etapa, ovisno o dijelu obalnog pojasa:

- **Suvremeno uređenje Rive** (koja je 19. stoljeću bila važno lokalno pristanište i teretnog i putničkog prometa) službeno je počelo 5. rujna 2011. godine, što je uključivalo proširenje, popločavanje kamenom i postavljanje javne rasvjete i opremu modernom nautičkom opremom (bitve, priključci)..
- **Uređenje šetnice (Lungomare)** dužine cca 1.000 metara s javnom rasvjetom, vezovima za brodice, produbljivanjem jaza, parkirnim mjestima i hortikulturom. od Sportskog centra do Ždralovca radilo se u 3 faze od 2018.g do 2023. kada su radovi završeni.
- **Zaselak Makarska (2024. – 2025.):** Uređenje južnog dijela obale (od Tustice prema centru) započelo je početkom **2024. godine**, s dovršetkom prve dionice u dužini cca 450m u **ožujku 2025.**

Cjelokupni proces transformacije obale financiran je sredstvima Općine Sukošan, resornog ministarstva i Županijske lučke uprave Zadar kako bi Sukošan dobio jednu od najdužih uređenih šetnica na Jadranu.

Odmorišta i vidikovci

Zahvaljujući EU sredstvima, 2021.godine, na području Općine Sukošan izgrađeno je 5 vidikovaca, koji nisu samo platforme za pogled, već su opremljeni informativnim pločama na više jezika, klupama i modernom urbanom opremom (vježbalištima na otvorenom), solarnom rasvjetom.

Na području Sukošana su tri vidikovca:

Velika glava (Počivale), na brdu iznad marine i Krešanovih,

Dešenj na brdu Kosmatac, iznad igrališta,

Oba vidikovca nalaze se iznad pruge na kojoj su uređeni moderni pješački prijelazi.

Tustica je treći sukošanski vidikovac pri vrhu Tustice, u ravnini Puta Tustice i nekadašnje prosike.

Lokacija četvrtog vidikovca **Debeljak** nalazi se u Debeljaku na brdu Glavica, dok je peti vidikovac **Vrčevo** u Glavici, na brdu Vrčevo.

S predivnog prirodnog okruženja, šetnice, vježbališta (street workout) i vidikovca pruža se pogled na Pašmanski kanal, srednjodalmatinske otoke i Kornate, a s Vrčeva vidi se i Vransko jezero.

Trim staza – kružna staza preko Tustice u dužini od 6,6 km i 2 km staza vrhom Tustice. Staza je atraktivna sa dva odmorista. Sa vrha Tustice, s jedne strane puca pogled na more, Pašmanski kanal, otoke, naselja do Biograda na Moru, Marinu Dalmacija i Sukošan do Zadra, a na drugoj strani na Ravne kotare.

Plaže

Važan element primarne turističke infrastrukture čine i prirodni resursi poput uređenih kupališta i plaža uz obalni pojas naselja Sukošan.

- **Plaža Dječji raj**
- **D-Marin Dalmacija Beach:**
- **Plaža Zlatna luka**
- **Plaža Makarska**
- **Plaža za pse**

Info ploče i turistička signalizacija

Turistička zajednica općine Sukošan i Općina Sukošan sustavno rade na razvoju i unapređenju turističke signalizacije s ciljem poboljšanja orijentacije i informiranosti posjetitelja. Na području općine postavljene su info-ploče na ključnim lokacijama, a turistička signalizacija vodi posjetitelje prema atrakcijama, sakralnim objektima, pješačim rutama te prirodnim lokalitetima.

Turistička zajednica općine Sukošan u suradnji s Općinom planira i daljnje proširenje i ažuriranje signalizacije u skladu s razvojem turističke ponude.

Ovaj sustav signalizacije ima ključnu ulogu u poboljšanju doživljaja gostiju, omogućujući im lakši pristup svim važnim sadržajima i atrakcijama koje Sukošan nudi.

2.4.2. Sekundarna turistička infrastruktura

Sekundarna turistička infrastruktura je ona infrastruktura koja ne utječe izravno na razvoj turizma i samo je dijelom godine ili samo sporednom funkcijom u službi turizma.

Arheološka nalazišta/speleološki objekti/povijesni spomenici

Na lokalitetu Barbir u Sukošanu već su tijekom prošlog stoljeća prepoznati ostaci antičkih gradnji u podmorju, a te strukture opisao je 1973. Boris Ilakovac na osnovu čijih podataka je i izrađena prvotna zaštita lokaliteta.

To područje nekoliko su puta pregledali djelatnici Međunarodnog centra za podvodnu arheologiju u Zadru (MCPA Zadar) koji je UNESCO Centar druge kategorije. Radilo se u sklopu projekata podvodnih arheoloških rekognosciranja Zadarske županije tijekom 2013. i 2014. godine. U 2017. godini pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija započeo je višegodišnji projekt istraživanja ovog antičkog pristaništa, a tijekom 2018. godine istraživanja su nastavljena i uz financijsku potporu grada Zadra kroz projekt VirtualArch kada je napravljena i digitalna rekonstrukcija antičke luke.

Glavna pristanišna struktura danas je potopljena na dubini od jednog do tri metra južno od rta Plitkača, a nalazi se na istočnom dijelu nalazišta i okvirnih je dimenzija 100 puta 50 metara. Ova struktura nazvana je Mol 1. Radi se u širokom kamenom nasipu na kojem se ne mogu prepoznati originalna lica zidova antičkog pristaništa jer je cjelokupna struktura dosta široko razasuta.

Sa zapadne strane nalazi se druga struktura nazvana Mol 2. Podvodnim sondažnim iskopavanjima dobiven je uvid u strukturu gradnje antičkih lučkih instalacija te je zaključeno da se antički mol gradio tako da su prvo zabijani drveni piloni u pijesak na razmaku od oko 20 do 30 centimetara, nakon čega se unutar strukture nabacivao kamen različitih dimenzija. Analiza arheoloških nalaza potvrdila je da se prostor luke intenzivno koristi u periodu od drugog pa sve do petog stoljeća.

Tijekom 2021. otkrivena je i drvena brodska konstrukcija koja se uz pomoć radio karbonskih datiranja smjestila u period drugog stoljeća, a ovogodišnja istraživanja za cilj su imala nastavak dokumentiranja brodske konstrukcije koja je otkrivena u dužini od sedam metara, što čini oko polovice ukupne dužine broda. Drvo je očuvano u odličnom stanju, osim rubnih dijelova koji su bili izloženi djelovanju morskih organizama. Do sada su otkriveni razni elementi brodske konstrukcije kao što su kobilica, rebra, oplata, proveze.

Brod je rađen metodom spajanja oplata uz pomoć utora i jezičaca, a osim drvenih klinova za povezivanje drvenih elemenata korišteni su i metalni čavli. Brodska konstrukcija je dokumentirana modernim metodama tako da se dobio i 3D model broda, kao i ortofotografije koje pružaju bolji uvid u razne detalje, a ujedno služe i za izrade nacrtu i buduću rekonstrukciju izgleda broda.

Na istraživanjima su tijekom posljednjih godina sudjelovali razni međunarodni stručnjaci s Njemačkog arheološkog Instituta, slovenskog Zavoda za podvodnu arheologiju i Sveučilišta Oxfordu.

Na nalazištu se provode i Međunarodni tečajevi podvodne arheologije, a materijal koji se prikuplja prilikom istraživanja konzervira se u radionicama za konzervaciju Međunarodnog centra za podvodnu arheologiju u Zadru.

Parkirališta u funkciji turističke infrastrukture

U općini Sukošanu ima 7 komercijalnih parkirališta, a u koncesiji su komunalnog poduzeća Zlatna luka:

- Parkiralište Sportski centar (30 parkirnih mjesta)
- Parkiralište Marijana Grdovića (35 parkirnih mjesta)
- Parkiralište Donje more (30 parkirnih mjesta)
- Parkiralište Rudina (24 parkirnih mjesta)
- Parkiralište Ruševac (30 parkirnih mjesta)
- Parkiralište Ždralovac (88 parkirnih mjesta)
- Parkiralište Makarska (50 parkirnih mjesta)

Javni sanitarni čvorovi

Na plažama i javnim površinama (5 lokacija) sezonski od lipnja do rujna se postavljaju kemijski wc-i.

Sportski objekti i ostala sportska infrastruktura

- Školska sportska dvorana u Sukošanu
- Sportski centri (Sukošan, Debeljak, Gorica)
- Nogometna igrališta (Sukošan, Debeljak, Gorica, Glavica)
- Igrališta za odbojku na pijesku (Sukošan, Debeljak)
- Boćališta (Debeljak, Gorica)
- Vanjaka vježbališta na vidikovcima.

2.5. Komunalna infrastruktura

Dobro razvijena komunalna infrastruktura je preduvjet gospodarskog i turističkog razvoja destinacije te ponajviše same kvalitete života lokalnog stanovništva.

Komunalna infrastruktura gradi se i održava u skladu s programima građenja i održavanja komunalne infrastrukture koje donosi predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave, ili u skladu s ugovorom ili drugim aktom određenim posebnim zakonom.

2.5.1. Energetska infrastruktura

Preko područja Općine Sukošan prelaze dva 110 kV voda značajna za napajanje električnom energijom grada Zadra. To su:

- DV 110 kV TS Biograd – TS Zadar
- DV 110 kV TS Obrovac – TS Zadar

Od 35 kV vodova postoji stari 35 kV vod na čelično – rešetkastim stupovima ("talijanac" Cu 3x 70 mm²) koji se koristi za napajanje naponom 10 kV iz TS 35/10 kV ZADAR 4.

2.5.2. Telekomunikacijska infrastruktura i dostupnost interneta

Osnovni preduvjet za digitalizaciju društva je širenje i poboljšanje telekomunikacijske infrastrukture.

Prema Zakonu o elektroničkim komunikacijama („Narodne novine“, broj 76/2022), elektronička komunikacijska infrastruktura, obavljanje djelatnosti elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga, gradnja, održavanje, razvoj i korištenje elektroničkih komunikacijskih mreža i elektroničke komunikacijske infrastrukture i povezane opreme te upravljanje i uporaba radio frekvencijskog spektra i adresnog i brojevnog prostora, kao prirodno ograničenih općih dobara, od interesa su za Republiku Hrvatsku, Zadarsku županiju pa tako i Turističku zajednicu Općine Sukošan jer stupanj razvijenosti gospodarstva svakog prostora ovisi, između ostalog, i o stupnju razvijenosti i korištenja ove infrastrukture.

Razvoj širokopojasne elektroničke komunikacijske infrastrukture omogućuje stvaranje i primjenu novih, zahtjevnih usluga, tehnologija i aplikacija te poboljšanje postojećih, čime se potiče gospodarski rast kroz stvaranje novih dobara, privlačenje novih ulaganja i otvorenje novih radnih mjesta.

Na području općine Sukošan nalaze se četiri naselja: Sukošan, Debeljak, Gorica i Glavica, i svi gravitiraju određenoj komutaciji i TK mreži.

Naselja Sukošan i Debeljak imaju za komutaciju UPS (udaljeni pretplatnički stupanj), koji je vezan na komutacijski centar županijske razine u Zadru.

One udovoljavaju suvremenim telekomunikacijskim zahtjevima i imaju mogućnost, po potrebi, lakog širenja na veće kapacitete. Veza je ostvarena preko svjetlovodnog kabela, koji prolazi duž Državne ceste DC8 ceste kroz cijelo naselje i magistralnog je karaktera. Na području općine Sukošan postoji elektronička komunikacijska infrastruktura (EKI) i povezana oprema na samostojećim antenskim stupovima i to na brdu Kosmatac te na brdu Debeljak.

U zoni obuhvata postoji elektronička komunikacijska infrastruktura (EKI) i povezana oprema za pružanje komunikacijskih usluga putem elektromagnetskih valova na samostojećim antenskim stupovima (bazna postaja) u Sukošanu i u Debeljaku.

Prema podacima o dostupnosti osnovnog širokopojasnog pristupa (s brzinama između 2 i 30 Mbit/s) iz HAKOM-ovog PPDŠP-a i ONP-a, može se zaključiti da je osnovni širokopojasni pristup s brzinama iznad 2 Mbit/s dostupan na gotovo cijelom području

Općine Sukošan. Na području Općine Sukošan nalaze se dva pristupna čvora osnovne telefonske mreže.

Na području Općine Sukošan postoji potražnja za širokopojasnim priključcima velikih brzina koja se i praktično realizira u područjima u kojima su dostupne odgovarajuće širokopojasne mreže koje podržavaju velike brzine.

Veći dio stanovništva Općine Sukošan i dalje ne može koristiti širokopojasni pristup velikih brzina, uslijed nedostupnosti odgovarajućih širokopojasnih mreža velikih brzina. Dugoročno, takva situacija digitalnog jaza, odnosno nedovoljne dostupnosti širokopojasnog pristupa velikih brzina, onemogućava punu realizaciju pozitivnih društvenih i gospodarskih koristi povezanih s dostupnošću širokopojasnog pristupa velikih brzina te može rezultirati društvenim i gospodarskim zaostajanjem Općine Sukošan.

2.5.3. Vodoopskrba i odvodnja

Zadaća Vodovoda d.o.o. Zadar je opskrba svih potrošača na području tri grada (Zadar, Obrovac i Nin) i 16 općina (Posedarje, Poličnik, Zemunik Donji, Bibinje, Sukošan, Starigrad, Jasenice, Galovac, Ražanac, Kali, Kukljica, Preko, Privlaka, Škabrnja, Novigrad i Sali) pitkom vodom, a uključuje održavanje sustava začetog prije više od sto godina.

Područjem općine Sukošan prolazi magistralni cjevovod Zadar – Biograd vezan na vodospremnik „Pudarica“ u Zadru i u sastavu je vodoopskrbnog sustava kojim upravlja „Vodovod d.o.o. Zadar“. Nakon područja Zadra i Bibinja, na cjevovod je spojen podsustav marine Dalmacija, a potom Sukošan i Biograd. Cjevovod nije na svim dionicama optimalnog profila što u budućnosti, s obzirom na nova razvojno-planska područja od Zadra do Biograda, može dovesti do toga da se osjeti njegova podkapacitiranost. Ako se ostvare težnje da se zahvate dodatne količine vode iz rijeke Krke, postoji mogućnost da se dio tih količina iz šibenskog vodoopskrbnog sustava preko Biograda transportira i do općine Sukošan putem magistralnog cjevovoda Šibenik – Biograd izgrađenog koncem Domovinskog rata.

Odvodnja otpadnih i oborinskih voda

Sve sanitarno-potrošne (fekalne) otpadne vode iz stambenih i ostalih građevina s područja općine Sukošan uglavnom se disponiraju u tlo ili u obalno more izravno bez ikakvog prethodnog pročišćavanja. Otpadne vode najčešće se sakupljaju u sabirnim jamama i to za svaku građevinu pojedinačno. Kako su ove sabirne jame izgrađene kao vodopropusne, a nisu u pravilu dostatno dimenzionirane ni održavane, pročišćavanje otpadnih voda je slabo, pa otpadne tvari iz istih u znatnoj mjeri zagađuju podzemlje i obalno more. To naročito dolazi do izražaja za vrijeme ljetne sezone kada se količina otpadnih voda višestruko povećava.

Za potrebe marine Dalmacija izgrađen je lokalni potpuni razdjelni sustav odvodnje koji trenutno funkcionira samo za potrebe ove marine. Izgrađena je gravitacijska mreža kolektora, crpna postaja, tlačni cjevovod, uređaj za predtretman i podmorski ispust dužine L=700,0 m od PEHD cijevi d=355 mm. Glavne građevine ovog sustava odvodnje (uređaj za predtretman i podmorski ispust) dimenzionirane su i izgrađene i za prihvatanje dijela fekalnih otpadnih voda s područja naselja Sukošan i naselja Bibinje.

Oborinske krovne vode i vode s prometnih površina također se direktno procjeđuju u tlo, odnosno slijevaju najkraćim putem u obalno more. U naselju Sukošan dio oborinskih voda odvodi se povremenim vodotokom Sukošanski Potok. Ostala naselja za sada nemaju problema s oborinskim vodama zbog konfiguracije terena i velikih poljoprivrednih površina koje ih okružuju i koje su dovoljan prijamnik.

Za šire područje Zadarske županije kojem pripada prostor općine Sukošan još nije izrađena projektna dokumentacija u svezi s definiranjem konceptijskog rješenja sakupljanja, pročišćavanja i dispozicije otpadnih voda.

2.5.4. Gospodarenje otpadom

Općina Sukošan je 2003. godine osnovala komunalno društvo Zlatna luka Sukošan d.o.o. U poslovanju Zlatne luke Sukošan d.o.o. obuhvaćene su sljedeće djelatnosti:

- Održavanje čistoće plaža i svih javnih površina
- Građenje i održavanje nerazvrstanih cesta i drugih javnih površina
- Građenje i održavanje objekata i uređaja komunalne infrastrukture
- Upravljanje i izgradnja na pomorskom dobru na temelju Ugovora o koncesiji
- Građenje, održavanje i upravljanje sportskim objektima
- Održavanje i upravljanje grobljem i obavljanje pogrebnih poslova
- Upravljanje i održavanje parkirališta
- Upravljanje i održavanje tržnica na malo
- Gradnja grobnica.

Misija komunalnog društva Zlatna luka Sukošan d.o.o. je da u suradnji s osnivačem i djelokrugom prenesenih ovlasti za obavljanjem komunalnih djelatnosti, osigura trajno i kvalitetno obavljanje istih, održavanje svih komunalnih objekata i uređenja u stanju funkcionalne sposobnosti uz maksimalno poštivanje okoliša i javnog interesa lokalne zajednice u kojoj djeluje, uz stalnu brigu o zadovoljstvu svojih radnika kao i svih korisnika usluga što čini okosnicu sadašnjeg i budućeg poslovanja društvom.

Unaprijeđen sustav gospodarenja otpadom pomaže smanjiti zdravstvene i okolišne probleme, reducirati emisije stakleničkih plinova i ublažiti negativne utjecaje na lokalnoj razini kao što je degradiranje krajobraza deponiranjem.

U skladu s Općim programom djelovanja Unije za okoliš do 2030. „Živjeti dobro unutar granica našeg planeta" postavljeni su ciljevi gospodarenja otpadom na razini EU:

- Reducirati količinu proizvedenog otpada,
- Povećati recikliranje i ponovnu uporabu,
- Ograničiti spaljivanje ne-reciklabilnih materijala i
- Osigurati implementaciju ciljeva EU iz gospodarenja otpadom u svim zemljama članicama.

U skladu s Direktivom EU-a o odlagalištima otpada, države članice moraju do 2035. godine smanjiti količinu komunalnog otpada koji se šalje na odlagališta na 10 ili manje posto ukupnog komunalnog otpada.

EU želi suzbiti nezakonit izvoz i u odredišnim zemljama osigurati gospodarenje otpadom na način prihvatljiv za okoliš. U veljači 2024. Parlament je odobrio stroža pravila za slanje otpada u treće zemlje. Pravila će zabraniti izvoz plastičnog otpada u zemlje koje nisu članice OECD-a i uvesti strože uvjete za izvoz u zemlje OECD-a. Slanje otpada u drugu državu EU-a bit će moguće samo u iznimnim okolnostima.

Parlament je u listopadu 2022. odobrio reviziju pravila o postojećim organskim zagađivačima kako bi se smanjila količina opasnih kemikalija u otpadu i proizvodnim procesima. Novim će se pravilima uvesti stroža ograničenja, zabraniti određene kemikalije i spriječiti recikliranje onečišćujućih tvari.

Parlament je u veljači 2021. donio Rezoluciju o novom akcijskom planu za kružno gospodarstvo u kojoj se traže dodatne mjere za postizanje ugljično neutralnog, okolišno održivog, netoksičnog i potpuno kružnog gospodarstva do 2050., uključujući stroža pravila o recikliranju i obvezujuće ciljeve za upotrebu i potrošnju materijala do 2030.

Parlament je u studenome 2023. usvojio svoje pregovaračko stajalište o reviziji pravila o ambalaži i ambalažnom otpadu. Zastupnici žele zabraniti prodaju vrlo laganih plastičnih vrećica, odrediti posebne ciljeve smanjenja otpada za plastičnu ambalažu, potaknuti ponovnu uporabu i zabraniti postojane zagađivače u ambalaži za hranu.

Okvir za europsku politiku gospodarenja otpadom sadržan je u rezoluciji Vijeća Europske unije (EU) o Strategiji gospodarenja otpadom (97/C76/01). U tom smislu Europska unija se poziva na sljedeća tri ključna načela:

1. sprečavanje nastajanja otpada,
2. reciklaža (oporaba) i ponovno korištenje,
3. poboljšanje kvalitete konačnog zbrinjavanja i nadzora otpada.

Općina je 2018. godine donijela Plan gospodarenja otpadom. Plan gospodarenja otpadom Općine Sukošan 2018.-2023. temelji se na ciljevima PGORH te odredbama definiranih ZOGO-om.

Svrha donošenja Plana gospodarenja otpadom koji se temelji na načelima EU, je definirati okvir za održivo gospodarenje otpadom, a koji obuhvaća skup aktivnosti, odluka, mjera, i smjernica za sprječavanje nastanka otpada, smanjivanje količine otpada, provedbu sakupljanja, prijevoza i oporabe otpada te drugih djelatnosti vezanih za otpad,

nadzor nad obavljanjem tih djelatnosti kao i briga za odlagališta i lokacije onečišćene otpadom. Polazište za izradu Plana gospodarenja otpadom Općine Sukošan su pravno-zakonodavni okviri Republike Hrvatske i EU, međunarodni ugovori, državni strateški dokumenti gospodarenja otpadom, planski dokumenti gospodarenja otpadom, prostorno-planska dokumentacija (državna, županijska, lokalna), pravni akti lokalne samouprave i projektni zadatak.

Plan gospodarenja otpadom Općine Sukošan izrađen je u skladu s dobivenim informacijama od Općine, odnosno općinskih službi te poduzeća koja su na području Općine Sukošan aktivni sudionici sustava gospodarenja otpadom.

Prema zakonskim obvezama temeljenim na ZOGO-u, članak 28., Općina Sukošan dužna je osigurati:

- Javnu uslugu prikupljanja miješanog komunalnog otpada i biorazgradivog komunalnog otpada,
- Odvojeno prikupljanje otpadnog papira, metala, stakla, plastike i tekstila te krupnog (glomaznog) komunalnog otpada,
- Sprječavanje odbacivanja otpada na način suprotan ZOGO te uklanjanje tako odbačenog otpada,
- Provedbu Plana,
- Donošenje i provedbu Plana gospodarenja otpadom JLS, odnosno Grada Zagreba,
- Provođenje izobrazno-informativnih aktivnosti na svojem području,
- Mogućnost provedbe akcija prikupljanja otpada.

U Planu gospodarenja otpadom Općine Sukošan istaknuto je da je sustav organiziranog načina prikupljanja, odvoza i odlaganja otpada uspostavljen na cjelokupnom području Općine Sukošan.

Na području Općine Sukošan miješani komunalni otpad skuplja trgovačko društvo za komunalne djelatnosti „Čistoća Zadar“ d.o.o., u većinskom vlasništvu Grada Zadra. Organiziranim odvozom otpada obuhvaćeno je svih četiri naselja Općine.

Otpad se odvozi dvaput tjedno iz svih naselja.

Za skupljanje komunalnog otpada u Općini Sukošan poduzeće "Čistoća" d.o.o. Zadar koristi spremnike zapremine 120 l i 240 l koji su podijeljeni po domaćinstvima. Gospodarstvenici uglavnom koriste spremnike zapremine od 1100 l ("kontejnere"). Ukupan broj spremnika na području Općine Sukošan iznosi oko 1650 komada.

Na području Općine Sukošan, Čistoća d.o.o. Zadar organizirano sakuplja reciklabilni otpad (plastika, papir, staklo, tekstil, metal i drugo) iz domaćinstava odvojeno od ostalog komunalnog otpada, koji se izdvaja u posebne kante (zelene sa narančastim poklopcem). Odvoz navedenog otpada organiziran je dva puta mjesečno, odnosno svaki drugi petak u mjesecu.

Komunalno poduzeće Čistoća d.o.o. Zadar skuplja otpad na području Općine Sukošan. Komunalni otpad s područja Općine Sukošan, sve do izgradnje Centra za gospodarenje otpadom Biljane Donje, odlaže se na odlagalištu otpada Diklo kod Zadra.

Centar za gospodarenje otpadom u Biljanima Donjim se nalazi u završnoj fazi priprema za tehničke preglede, a prvi prihodi TD EKO d.o.o., kao upravitelja centra, očekuju se početkom ožujka 2025., nakon probnog rada i prilagodbe.

Tablica 26: Količine prikupljenog miješanog komunalnog otpada u 2024. godini

PRIMATELJ	KOLIČINA OTPADA (t)
ČISTOĆA ZADAR d.o.o.	1.021.55

Izvor: Čistoća Zadar d.o.o.

Tablica 27: Količine prikupljenog krupnog (glomaznog) otpada u 2025. godini do 31.10.

PRIMATELJ	KOLIČINA OTPADA (t)
ČISTOĆA ZADAR d.o.o.	171.82

Izvor: Čistoća Zadar d.o.o.

Tablica 28: Podaci o otpadu prikupljenog na groblju u 2024. godini

	BROJ SPREMNIKA	VELIČINA SPREMNIKA
MJESNO GROBLJE SUKOŠAN	10	120l
MJESNO GROBLJE GORICA	1	5 m ³
	VELIČINA SPREMNIKA 1100 L	VELIČINA SPREMNIKA 5 m ³
BROJ ODVOZA U 2024. GODINI	-	24

Izvor: Zlatna luka Sukošan d.o.o.

Tablica 29: Podaci o prikupljenom otpadu od 2023. do 31.10.2025. godine

	2023	2024	2025 do 31.10.
Miješani komunalni otpad 200 301	1994.01 t	1021.55	1972.60
Miješana ambalaža 150 106	82.81 t	269.36	206.64
Biorazgradivi otpad 200 201	16.76 t	19.74	10.11
Ostali sastojci koji nisu specificirani na drugi način 200 199	120.50 t	/	/
Glomazni otpad 200 307	/	/	171.82

Izvor: Čistoća Zadar d.o.o.

2.6. Prometna infrastruktura

2.6.1. Cestovna infrastruktura

Prema Odluci o razvrstavanju javnih cesta u državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste ("Narodne novine", broj 25/98) područjem obuhvata Prostornog plana uređenja Općine Sukošan prolaze dva cestovna pravca svrstana u kategoriju državnih, odnosno cestovnih pravaca od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku:

- državna cesta DC 424 (spoj AC "Zadar 2" i Gaženica) (postojeća)
- državna cesta DC 8 – Jadranska magistrala i planirano izmještanje iste (postojeća)

Područjem Općine Sukošan prolaze dvije državne ceste (DC 424 i DC 8) te tri županijske ceste i četiri lokalnih razvrstanih cesta. Županijskim i lokalnim javnim cestama upravlja Županijska uprava za ceste (ŽUC), dok nerazvrstanim cestama upravlja Općina.

Prema podacima zaprimljenim iz Općine, stanje javnih cesta pod upravom ŽUC-a nije zadovoljavajuće.

Prema Prostornom planu Općine Sukošan dio izgrađenih cesta na području Općine ima neprimjerene poprečne profile, nepovoljne horizontalne i vertikalne tehničke elemente i dotrajalu postojeću kolničku konstrukciju. Dio ovih cesta još je uvijek i bez suvremenog kolničkog zastora.

Kroz naselja nisu izgrađeni nogostupi. Samo u naselju Sukošan djelomično je izgrađen nogostup duž kolnika javne državne ceste DC 8. Nekategorizirane prometnice unutar svih naselja na području općine Sukošan uglavnom imaju samo kolnik nedovoljne širine i nepovoljne tehničke elemente. Uzrok tome je uglavnom zatečena stambena izgradnja i neriješeni vlasnički odnosi na terenu.

Nerazvrstane ceste na području Općine Sukošan uglavnom ne zadovoljavaju minimalne tehničke uvjete za odvijanje prometa te je za gotovo sve potrebna rekonstrukcija. Glavni problem za provedbu rekonstrukcije nerazvrstanih cesta su neriješeni imovinsko-pravni odnosi i plaćanje naknade za zemljište, posebice u građevinskim područjima.

Osnovni problem za Općinu predstavlja održavanje ovih putova jer je potrebno često saniranje kolnika, sječa grmlja i slične aktivnosti. Kako bi se riješio ovaj problem, planira se izvršiti betoniranje dijela ovih putova na mjestima s većim uzdužnim nagibom (betonske ceste), u svrhu smanjenja višegodišnjih troškova održavanja.

2.6.2. Zračni promet

Zračni promet i prateća infrastruktura imaju veliko značenje za gospodarski razvoj na globalnoj i lokalnoj razini, te su jedan od temelja svakog gospodarstva. Zračni promet ima

veliko značenje na globalnoj i na lokalnoj razini, te je u stalnom porastu i neprekidno se modernizira.

Najbliža i za Sukošan najznačajnija je Zračna luka Zadar, udaljena od Sukošana 8 km, smještena u Zemunik Donjem, na oko 7 kilometara udaljenosti od središta grada Zadra. Nalazi se na nadmorskoj visini od 88 m te je najveći zrakoplovni centar u Hrvatskoj.

Blizina zadarske zračne luke daje Sukošanu snažnu prednost u turističkom razvoju. Turisti s udaljenijih emitivnih tržišta, osobito onih koji nisu praktično dostupni cestovnim ili željezničkim putem, mogu relativno brzo i udobno stići u destinaciju.

2.6.3. Morske i riječne luke i pristaništa

D-Marin Dalmacija

Smještena u Sukošanu, sedam km južno od grada Zadra, marina D-Marin Dalmacija je najveća marina u Hrvatskoj, nudeći kapacitet od 1.079 morskih vezova i 300 kopnenih vezova. Krasi je Plava zastava, prestižna nagrada za očuvanje okoliša. Otvorena je tijekom cijele godine. Savršena je matična luka super jahti do 70m, zbog svog središnjeg položaja, tako da jahte mogu pristupiti bilo kojem području jadranske obale u samo jednom danu plova. Marina je lako dostupna brodom ili automobilom, udaljena samo 10 min od međunarodne zračne luke Zadar i 60 minuta od zračne luke Split, a samo nekoliko minuta vožnje do glavne hrvatske autoceste A1.

U marini posluje 13 čarter tvrtki koje broje ukupno 497 vezova, dok broj plovila u floti varira iz godine u godinu.

Osim marine u Sukošanu ima:

- Luku Sukošan, koja obuhvaća 46.867 m² od čega je površina kopnenog dijela 3.819 m², a površina morskog dijela je 43.048 m². Luka Sukošan ima operativni dio luke koji se nalazi na gatu (Riva) dužine 25 m. Luka Sukošan ima nautički dio luke koji se sastoji od 7 dijelova sa unutarnje i vanjske strane gata sveukupne dužine 115 m. Ostali dio luke Sukošan namijenjen je komunalnom vezu. Ima oko 100 vezova.
- Lučki bazen Punta – vezovi za prihvrat malih plovila i plovila lokalnog stanovništva
- Lučki bazen Donje more

Luka i lučki bazeni su pod upravom Županijske lučke uprave.

2.7. Analiza stanja digitalizacije

Prema indeksu DESI 2020 (engl. The Digital Economy and Society Index) koji mjeri europska komisija, Hrvatska je rangirana na 20. mjestu od 28 promatranih država EU.⁶ Global Soft power indeks 2020. (svjetska studija o percepciji nacionalnih brendova s više od 100.000 ispitanika) rangira Hrvatsku na 43. poziciju, a za 2021. godinu Hrvatska je na toj ljestvici na 49. mjestu promatranih država.

Nedovoljna prilagodba tehnološkim promjenama može dovesti do pada konkurentnosti, osobito u pogledu korištenja promotivnih i prodajnih kanala.

Novi trendovi pokazuju da turisti sve više očekuju primjenu digitalnih sadržaja.

Nedovoljno korištenje ili nedostatak alata za analize podataka o turističkim kretanjima i navikama turista znatno umanjuju mogućnost pravovremenog odgovora na potrebe i potražnju, a time dovode do smanjenja konkurentnosti.

Općina kontinuirano razvija digitalne javne usluge i potiče uključivanje građana u procese odlučivanja. Daljnji razvoj temelji se na jačanju otvorenih podataka, kibernetičke sigurnosti i digitalnih vještina, čime Općina planira graditi viziju pametne, učinkovite i održive zajednice.

2.8. Analiza stanja pristupačnosti destinacije osobama s određenim oblikom invaliditeta

Prema definiciji Svjetske turističke organizacije (United World Tourism Organization, 2005.) osobe s određenim oblikom invaliditeta su osobe koje mogu trpjeti određena ograničenja ili imaju posebne potrebe tijekom putovanja koje se manifestiraju prilikom konzumiranja neke vrste usluge poput smještaja ili neke druge turističke usluge. Tu se prije svega misli na osobe s tjelesnim, senzornim i intelektualnim teškoćama ili drugim medicinskim stanjima koja zahtijevaju posebnu njegu.

„Pristupačnost je središnji element svakog odgovornog i održivog turizma. To je ujedno i imperativ ljudskih prava i izuzetna poslovna prilika. Nadasve, moramo priznati da je pristupačni turizam ne samo od koristi osobama s invaliditetom nego je koristan svima.“⁷ Turizam pristupačan svima znači primijeniti načela univerzalnosti i uključivosti. Odnosi se na različite skupine gostiju: osobe s invaliditetom, starije i teže pokretne osobe (ozljede), pretili, obitelji s malom djecom, osobe s posebnim zdravstvenim, prehrambenim potrebama.

Cilj turizma pristupačnog svima je prilagoditi turističke proizvode i usluge. Problemi s kojima se susreću osobe s invaliditetom u turizmu su nedostatak arhitektonske

⁶ Nacionalni plan razvoja održivog turizma do 2027. godine

⁷ Taleb Rifai, bivši glavni tajnik UNWTO-a

pristupačnosti, nedostatak taktilnih površina koje iznimno olakšavaju prepoznavanje smjera kretanja te ključnih točaka u orijentaciji, nedostatak taktilnih mapa (orijentacijski plan kretanja), nedostatak prilagođenog prijevoza te komunikacijska nepristupačnost.⁸ Prednost turizma pristupačnog svima je taj što turisti s invaliditetom često troše više od prosječnih turista, uvijek putuju u pratnji barem jedne osobe, ostaju duže u jednoj destinaciji i često putuju izvan sezone. Također, veća dostupnost informacija o pristupačnosti odredišta omogućena razvojem novih tehnologija širi tržište potražnje za ovakvim odredištima.

Projektom „Hrvatski digitalni turizam - e-Turizam“ koji se sufinancira iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ERDF i ESF) želi se socijalno uključiti osobe s invaliditetom s dva aspekta; pomoću aplikacija prilagođenih potrebama određenih invaliditeta te pomoću informacija o pristupačnosti destinacija, objekata, turističkih usluga i proizvoda.

2.8.1. Fizička pristupačnost

Općina Sukošan u narednom razdoblju planira poduzeti niz aktivnosti s ciljem poboljšanja fizičke pristupačnosti javnih prostora i objekata osobama s invaliditetom. Iako još uvijek postoje područja koja zahtijevaju dodatna ulaganja i prilagodbe, može se zaključiti da su temeljni javni, turistički i zdravstveni sadržaji u značajnoj mjeri dostupni osobama smanjene pokretljivosti.

Od javnih prostora, mjesna groblja imaju uređene staze i sanitarne prostore koji omogućuju jednostavan pristup i korištenje.

U području kulture i obrazovanja, Osnovna škola Sukošan pruža infrastrukturu i posebne uvjete za djecu s poteškoćama u razvoju, kao i novi Dječji vrtić u Sukošanu.

2.8.2. Komunikacijska pristupačnost

Općina Sukošan prepoznaje važnost osiguravanja ravnopravnog pristupa informacijama i komunikacijskim kanalima osobama s invaliditetom. U tom kontekstu, posebna se pažnja posvećuje digitalnoj i komunikacijskoj pristupačnosti turističkih sadržaja, javnih informacija te fizičkih informacijskih punktova.

Jedan od ključnih iskoraka u tom području mogao bi biti idejni projekt „E-pristupačnost internetskih stranica Turističke zajednice općine Sukošan“ (www.sukosan.hr). Cilj projekta bio bi omogućiti da svi korisnici, uključujući osobe s invaliditetom, starije osobe i korisnike s različitim poteškoćama u pristupu digitalnim sadržajima mogu jednostavno koristiti i razumjeti internetske sadržaje Turističke zajednice. Pristupačnost bi se

⁸ Priručnik Hrvatski zavod za javno zdravstvo., „Načini ostvarivanja primjerenog kontakta i specifičnosti zdravstvene skrbi za osobe s invaliditetom“, 2017.

ostvarivala kroz jasno strukturirane tekstove i naslove, visok kontrast boja, opisne „alt“ tekstove za slike, titlove za videozapise, jednostavnu navigaciju, mogućnost korištenja tipkovnice ili čitača ekrana te pristupačne online obrasce.

Također, tiskani turistički materijali poput imidž brošura, karte grada i karte pješačkih i biciklističkih ruta trebali bi biti digitalizirani u pristupačnim PDF formatima, čitljivima pomoću asistivne tehnologije. Time se osigurava jednak pristup informacijama za sve korisnike, čime bi projekt izravno doprinosio strateškim ciljevima dostupnosti, inkluzivnosti i održivog razvoja destinacije.

Projektom bi Općina potvrdila svoju usmjerenost prema jednakosti, socijalnoj uključenosti i održivom razvoju, uz prepoznatljivu ulogu Turističke zajednice i lokalnih udruga u izgradnji „destinacije za sve“.⁹

2.9. Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji

Uslužne djelatnosti u Općini Sukošan čine važan temelj lokalne infrastrukture i kvalitete života, kako za stalne stanovnike tako i za posjetitelje. Njihova organiziranost i dostupnost imaju ključnu ulogu u percepciji Sukošana kao mjesta pogodnog za život, rad i turistički boravak.

Na području Sukošana razvijena je mreža specijaliziranih trgovina. Manji trgovački obrti, supermarketi i lokalne trgovine, koje se uglavnom nalaze u naselju Sukošan.

Ugostiteljstvo ima važnu ulogu u destinaciji, a Sukošan s dvadesetak restorana, bistroa i pizzerija značajno doprinosi gastronomskoj ponudi općine. Osim osnovnih ugostiteljskih usluga, mnogi od tih objekata nude i autentična iskustva povezana s lokalnim običajima, obiteljskim receptima i prirodnim resursima.

Javne ustanove i društva u obrazovanju, kulturi i sportu

Na području Općine Sukošan djeluje nekoliko kulturnih i sportskih društava čiji rad ima poseban društveni značaj za Općinu Sukošan. Rad ovih udruga podupire se izdvajanjem određenih sredstava iz proračuna Općine Sukošan.

Sport i rekreacija

Programom javnih potreba u sportu osigurava se djeci i mladima, kao i ostalom stanovništvu Općine Sukošan preduvjete za bavljenje tjelesnim aktivnostima, postizanje sportskih rezultata, te poticanje i promicanje sporta kao zdravog načina života. Program

⁹ Turizam pristupačan svima. Pregled stanja i planovi za budućnost, 2022.

javnih potreba provodi se kontinuirano sa svrhom unaprjeđivanja sporta. Sportski objekti i ostala sportska infrastruktura na otvorenom prostoru u funkciji aktivnog turizma:

- Školska sportska dvorana u Sukošanu koja se koristi i za ostale u vrijeme kada nema nastave
- Sportski centar Sukošan,
- Sportski centar Debeljak,
- Sportski centar Gorica,
- Trim staza Sukošan,
- Nogometna igrališta 4 (Sukošan, Debeljak, Gorica, Glavica),
- Igrališta za odbojku na pijesku 3 (2 u Sukošanu i 1 u Debeljaku),
- Vidikovci sa fitness spravama (3 Sukošan, 1 Debeljak i 1 Vrčevo)
- Bočališta uređena 3 (Sukošan, Debeljak, Gorica), još nekoliko manjih zogova.
- Padel Sukošan (privatno),
- Tenis igralište (privatno).

Tablica 30: Popis sportskih udruga i klubova koji su aktivni na području Općine Sukošan

Red.br.	NAZIV UDRUGE
1.	NOGOMETNI ŠPORTSKI KLUB "VRČEVO-GLAVICA"
2.	MALONOGOMETNI KLUB "SUKOŠAN"
3.	PIKADO KLUB BARBA TEAM
4.	TENISKI KLUB "DALMACIJA"
5.	BOČARSKI KLUB "ZLATNA LUKA" SUKOŠAN
6.	NOGOMETNI ŠPORTSKI KLUB "ZLATNA LUKA" SUKOŠAN
7.	PIKADO KLUB AZZURO
8.	KICK - BOXING KLUB "MIKULIĆ GYM"
9.	BOČARSKI KLUB „DEBELJAK“ DEBELJAK
10.	NOGOMETNI ŠPORTSKI KLUB "DEBELJAK" - DEBELJAK
11.	MALONOGOMETNI KLUB DEBELJAK
12.	MOTOCIKLISTIČKI KLUB SVETI KASIJAN - SUKOŠAN
13.	KOŠARKAŠKI KLUB "SUKOŠAN" SUKOŠAN
14.	MALONOGOMETNI KLUB "TORBA" DEBELJAK
15.	NOGOMETNI KLUB VETERANA DEBELJAK
16.	MALONOGOMETNI KLUB GORICA 2024
17.	BOČARSKI KLUB GORNJE PODVRŠJE DEBELJAK
18.	STRELJAČKI KLUB "LOVAC" DEBELJAK
19.	DRUŠTVO SPORTSKE REKREACIJE „TIGRIĆ“

Izvor: Ministarstvo uprave RH, Registar udruga

Tablica 31: Popis kulturnih i ostalih udruga na području Općine Sukošan

Red. br.	NAZIV UDRUGE
1.	KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO "SVETI IVAN KRSTITELJ"-GORICA
2.	KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO "ZLATNA LUKA" - SUKOŠAN
3.	ŽENSKA KLAPA UZORITA SUKOŠAN
4.	PLESNA UDRUGA "PLESNI KORAK"
5.	UDRUGA ZA ZAŠTITU I OČUVANJE TRADICIJE "POPRUG" - SUKOŠAN
6.	UDRUGA ZA PROMICANJE GASTRONOMIJE I NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE „TEXAS“
7.	UDRUGA ZA PROMICANJE KULTURE I TURIZMA „LJETNE IGRE DEBELJAK“
8.	UDRUGA SUKOŠANSKE MLADEŽI
9.	UDRUGA ZA POTICANJE UZGOJA I ZAŠTITU MALIH ŽIVOTINJA „GRDELIN“
10.	UDDK SUKOŠAN
11.	DOBROVOLJNO VATROGASNO DRUŠTVO OPĆINE SUKOŠAN
12.	MATICA UMIROVLJENIKA OPĆINE SUKOŠAN

Izvor: Ministarstvo uprave RH, Registar udruga

2.10. Analiza stanja i potreba ljudskih potencijala

Turizam i ugostiteljstvo u Hrvatskoj postaju sve važnija grana gospodarstva, a upravo u turizmu ljudski potencijali čine najvažniji faktor uspjeha.

Možemo reći da je Ljudski potencijal postao neizostavan dio svih poduzeća koja žele uspjeti u svome poslovnom planu jer upravo ona poduzeća koja posjeduju najbolje ljudske potencijale su i najuspješnija na svojim područjima rada odnosno djelovanja.

Ključna uloga u razvoju i uključivanju ljudskih potencijala u gospodarstvo pripada menadžmentu, koji se ujedno i bavi ljudskim potencijalima, odnosno uključivanjem pojedinaca u aktivnosti poslovnog subjekta uz ostvarenje efikasnog i efektivnog poslovanja jer su ljudski potencijali oni koji upravljaju resursima u svrhu ostvarenja postavljenih ciljeva.¹⁰

Osnovne funkcije menadžmenta su planiranje, kontroliranje, vođenje, organiziranje te upravljanje ljudskim potencijalima.

¹⁰ M. Škrtić, Osnove poduzetništva i menadžmenta, Karlovac, 2008., 161.

Jedna od glavnih zadaća menadžmenta upravljanja ljudskim potencijalima je planiranje razvoja i izobrazbe kadrova.

2.10.1. Trenutačne potrebe poslodavaca u turizmu

Analiza rada i radnih mjesta podrazumijeva proces prikupljanja informacija o poslovanju u poduzeću. Prikupljene informacije služe kako bi poduzeće saznalo svoje unutarnje i vanjske prednosti i nedostatke.

Analiza radnih mjesta temeljna je podloga za obavljanje svih zadaća i funkcija menadžmenta u poslovnom sustavu, a provodi se radi projektiranja organizacijskog ustroja, izbora sredstava za rad, utvrđivanja zahtijeva radnog mjesta, određivanja složenosti i procjene vrijednosti poslova te vođenje učinkovite politike ljudskog kapitala.¹¹ Analiza posla je postupak detaljnog proučavanja sadržaja rada, sredstava za rad i povezanosti s drugim poslovima u poslovnom sustavu. Dio ove analize su i informacije o načinu obavljanja radnih zadaća te potrebnim kompetencijama, iskustvu i drugim svojstvima osobe koja ga najbolje može obavljati.

U sektoru turizma, tržište rada često zavisi od sezonskih fluktuacija, ali postoje i stalni trendovi koji ukazuju na to koja su radna mjesta najtraženija i koja su najviše pogođena nedostatkom radne snage.

Trenutno najtraženija radna mjesta u sektoru turizma su:

- **Turistički vodiči**

S obzirom na rastuću popularnost specijaliziranih tematskih tura (kulturne, gastronomske, ekološke, itd.), turistički vodiči sa specifičnim znanjima vrlo su traženi.

- **Menadžeri hotela i smještajnih objekata**

Potreba za profesionalnim menadžerima koji mogu efikasno upravljati smještajnim kapacitetima, od malih privatnih objekata do velikih luksuznih hotela, ostaje konstantna.

- **Radnici u ugostiteljstvu** (kuhari, konobari, baristi)

Ova radna mjesta često su vrlo tražena, posebno u turističkim destinacijama s visokom sezonalnošću. Nedostatak kvalificiranih kuhara i konobara postao je jedan od najistaknutijih problema u mnogim turističkim destinacijama.

- **Tehnička i podrška za događanja** (event manageri, AV tehničari)

¹¹ V. Vujić, Menadžment ljudskog kapitala, Rijeka, 2005., 111.

S obzirom na povećanje broja konvencija, konferencija, festivala i drugih događanja, traženi su stručnjaci koji mogu organizirati i pružiti tehničku podršku za takve manifestacije.

- **Zaposleni u online turizmu i digitalnom marketingu**

Stručnjaci za digitalni marketing, SEO (optimizacija za pretraživače), kao i menadžeri društvenih medija za turističke agencije i destinacije postaju sve važniji kako bi se osigurao veći doseg na globalnom tržištu.

- **Stručnjaci za održivi turizam**

Kako rastu ekološki osviješteni turisti, raste i potražnja za profesionalcima koji mogu implementirati održive prakse u turističkim uslugama i poslovanju.

Radna mjesta pogođena nedostatkom radne snage:

- **Ugostiteljski radnici (konobari, kuhari, barmeni)**

Ovo je jedno od najpogođenijih područja zbog visoke sezonalnosti, slabih uvjeta rada i često niskih plaća, što uzrokuje visok odljev radne snage.

- **Turistički vodiči**

U mnogim destinacijama postoje ozbiljni problemi s nedostatkom vodiča, osobito onih s posebnim znanjima (npr. povijest, priroda, kultura), jer mnogi radnici napuštaju ovu profesiju zbog nesigurnosti zaposlenja i sezonalnosti.

- **Radnici u smještajnim objektima (cleaning staff, recepcioneri)**

S obzirom na visoki promet turista, nedostatak kvalificiranih radnika za održavanje smještajnih objekata postaje sve veći problem.

Uzroci nedostatka radne snage u turizmu su niske plaće i slabi uvjeti rada. Mnogi radnici u turizmu nezadovoljni su radnim uvjetima, što dovodi do visokog odljeva radne snage, posebice u sezoni. Drugi uzrok je sezonalnost. U mnogim regijama turizam ima sezonski karakter, što znači da radnici često napuštaju sektore koji im ne nude stalne poslove ili razvojne prilike. Treći uzrok je Pandemija COVID-19. Pandemija je uzrokovala velik broj otpuštanja i migracija radne snage, a oporavak sektora je usporen nedostatkom kvalificiranih radnika. Posljednji uzrok su migracije i konkurencija drugih sektora. Mnogi radnici iz sektora turizma migrirali su u druge industrije koje nude stabilnije ili bolje plaćene poslove.

Moguća rješenja za manjak radne snage:

- **Povećanje plaća i poboljšanje uvjeta rada:** Povećanje plaća, osiguranje bolje socijalne zaštite, fleksibilni radni uvjeti i obuka zaposlenika mogu pomoći u privlačenju i zadržavanju radne snage.
- **Tehnološka inovacija i automatizacija:** Primjena tehnologije, poput self-check-in sustava u hotelima ili automatskih narudžbi u restoranima, može smanjiti potrebu za određenim vrstama radne snage.
- **Kreiranje atraktivnih programa obrazovanja i obuke:** Povećanje investicija u obuku i kvalifikacije u turizmu može pomoći da se stvori bolje kvalificirana radna snaga koja može zadovoljiti zahtjeve tržišta.

Kao zaključak, sektor turizma suočava se s različitim izazovima u pogledu nedostatka radne snage, ali uz odgovarajuće prilagodbe u pogledu plaća, uvjeta rada i obrazovanja, postoji potencijal za poboljšanje situacije.

2.10.2. Potrebe međunarodnih dionika

Kvaliteta i unapređenje turističke ponude uvelike utječe na poslovanje dionika u turističkom lancu vrijednosti.

Za razvoj turizma na području Republike Hrvatske osmišljen je „Nacionalni program razvoja malog i srednjeg poduzetništva u turizmu“ kojemu je jedan od osnovnih ciljeva uključivanje razvojnih dionika/interesnih partnera u osmišljavanje aktivnosti kojima će se utjecati na razvoj turističkog lanca vrijednosti.

Dionici turističkog gospodarstva ne mogu samostalno osigurati adekvatni razvitak, nego se traže adekvatna rješenja. Postoje tri vrste rješenja, a to može biti klasično postupanje rješavanju investicijskih zahvata bankarskim kreditima, rješenja mogućeg proširenja djelatnosti koja je potrebno potražiti u izvanbankarskim institucijama (povezivanje s drugim privatnim djelatnostima) te treća mogućnost, interes stranog kapitala za ulaganja u kupovinu ili izgradnju turističkih kapaciteta u zemlji.

Dionici turističkog lanca vrijednosti moraju poštivati načelo vođenja brige o očekivanjima turista te o utjecaju turizma na lokalnu zajednicu.

„Konkurentnost neke turističke destinacije na međunarodnom tržištu je viša, što je u njoj veći broj kvalitetnih malih i srednjih turističkih poduzetnika bez kojih nije moguće govoriti o cjelovitom tzv. turističkom lancu vrijednosti. Naime, cjelovit (dubok i širok) turistički lanac vrijednosti omogućava međusobno kombiniranje, variranje, grupiranje i/ili doziranje različitih pojedinačnih (uslužnih) proizvoda različitih proizvođača (ponuđača), s ciljem i na način koji će udovoljavati različitim (posve individualiziranim) osobnim preferencijama potencijalnih korisnika.

Neovisno o različitim mogućnostima i modalitetima poduzetničke aktivnosti u turizmu, turistički lanac vrijednosti u Hrvatskoj, na destinacijskoj je razini još uvijek prilično siromašan i to kako po širini (malo ponuđača istovrsnih/sličnih usluga), tako i po dubini (malo ponuđača različitih usluga).

Privlačenje mladih u turizam i zadržavanje postojećih radnika ključni su za razvoj održivog turizma.

Programi za privlačenje mladih u turizam

Edukativne aktivnosti i projekti koji povezuju učenike s lokalnim turističkim resursima mogu značajno doprinijeti razvoju svijesti o važnosti turizma, očuvanju baštine i poticanju održivog razvoja.

U okviru edukativnih terenskih nastava i školskih izleta organizirali bi se posjeti lokalnim turističkim atrakcijama. Učenici bi imali priliku susresti se s djelatnicima Turističke zajednice koji bi im približili značaj turističkih resursa te sudjelovati u terenskim radionicama o očuvanju prirode i održivom turizmu.

Projekt „moje mjesto kroz objektiv“ poticao bi učenike da fotografiraju zanimljivosti i ljepote svoga mjesta – kulturne spomenike, prirodu i lokalna događanja. Najbolje fotografije mogle bi se izložiti u školi ili u izložbenom prostoru Turističke zajednice te koristiti u promotivnim materijalima Turističke zajednice.

U sklopu aktivnosti izrade kratkih videa ili digitalnih vodiča, učenici bi stvarali video-prezentacije o lokalnim znamenitostima, povijesti, gastronomiji i tradiciji. Ti bi se radovi mogli objavljivati na društvenim mrežama ili službenoj web stranici Turističke zajednice, čime bi se dodatno poticala promocija destinacije.

Kroz sudjelovanje u manifestacijama i kulturnim događanjima, učenici bi mogli pripremati nastupe, izložbe ili radionice povodom različitih manifestacija. Na taj bi način predstavljali lokalnu baštinu kroz ples, pjesmu, dramske prikaze.

Kroz eko-projekte i radionice o održivom razvoju, učenici bi sudjelovali u aktivnostima poput sadnje drveća, uređenja školskog vrta i okoliša te edukacija o važnosti očuvanja prirode. Poseban naglasak stavljao bi se na projekte o recikliranju i „zelenom turizmu“ koji potiču razmišljanje o tome kako turizam može biti prijatelj prirode.

Suradnja s Turističkom zajednicom obuhvaćala bi radionice koje bi vodili djelatnici zajednice, s ciljem upoznavanja učenika s njezinom ulogom u promociji destinacije. Mogle bi se organizirati i kreativne aktivnosti poput natječaja „Kako ja vidim turizam“.

Kroz školski program „Mladi ambasadori turizma“, učenici bi postali promotori svoga mjesta i sudjelovali u edukacijama o turističkoj komunikaciji, gostoljubivosti i promociji destinacije. Program bi im omogućio i uključivanje u volonterske aktivnosti tijekom lokalnih događanja.

Na kraju, učenici bi mogli sudjelovati u izradi tematskog vodiča ili mape svoje općine, koji bi sadržavao opise kulturnih i prirodnih znamenitosti, prijedloge ruta i zanimljivosti. Vodič bi mogao biti izrađen u tiskanom ili digitalnom obliku, čime bi dodatno doprinio promociji destinacije kroz perspektivu mladih.

2.11. Analiza komunikacijskih aktivnosti

Brendiranje predstavlja jedan od ključnih procesa u stvaranju jedinstvenog i prepoznatljivog identiteta Općine Sukošan kao turističke destinacije. Općina je u posljednjih godina prepoznata kao primjer dinamične zajednice koja uspješno povezuje poduzetnički duh, prirodne resurse i kvalitetu života. U tom smislu, komunikacijske aktivnosti usmjerene su na izgradnju brenda koji objedinjuje rekreativnu, kulturnu i poslovnu dimenziju destinacije.

Ključni brend elementi Sukošana:

- Doživi spoj tradicije i inovacije

Digitalni komunikacijski kanali

- **Web stranica:** www.sukosan.hr predstavlja glavni informacijski centar s pregledom atrakcija, događanja, smještajnih kapaciteta, prirodnih i kulturnih resursa, servisnih informacija te gastronomije.
- **Društvene mreže:** TZO Sukošan aktivna je na Facebooku i Instagramu, gdje objavljuje vijesti, događaje i promotivne sadržaje, često koristeći vizualne elemente i slogane kako bi stvorila emocionalnu vezu s posjetiteljima.
- **Digitalne karte i aplikacije:** naglasak je na promociji biciklističkih i pješačkih staza, pri čemu se koriste interaktivne karte i rute na Google Maps.

Digitalno oglašavanje

Iako trenutno nema sustavnih kampanja poput Google Ads, TZ povremeno koristi sponzorirane objave na Facebooku i Instagramu za promociju manifestacija i turističke ponude. Ovo je prostor za daljnje unapređenje kroz strateške digitalne kampanje usmjerene na ciljne skupine.

Organizacija događanja

Turistička zajednica i Općina Sukošan zajednički organiziraju i promoviraju niz manifestacija koje su važan dio brend identiteta destinacije:

- Dolazak Svete Luce 13.12.
- Maškari..... poklade babe luže
- Magunja trail
- Plivački maraton „Pozdrav ljetu“
- Trke tovarov

- Stari alati i zanati
- Ribarske feštice
- Peljuzica - Dani masline i maslinovog ulja
- Klapske i folklorne večeri
- Festival pršuta i vina
- Fešta sv. Kasijana
- Brudetijada
- Ostali kulturni programi i manifestacije (koncerti, izložbe, predstave i sl).

Procjena i prostor za napredak

Komunikacijske aktivnosti Sukošana bilježe rast i usklađene su s modernim trendovima, ali postoji prostor za daljnje unapređenje:

- sustavna primjena Google i Meta Ads kampanja,
- razvoj newslettera i email marketinga za ciljane grupe,
- veća suradnja s influencerima i travel blogerima,

Komunikacijske aktivnosti Sukošana oslanjaju se na jasne brend poruke: harmonija netaknutih plaža, povijesna blaga, mediteranska kuhinja. Digitalni kanali omogućuju širenje priče prema širem tržištu. Sustavno ulaganje u komunikacijsku strategiju osigurat će jačanje imidža Sukošana kao destinacije za odmor, sport, rekreaciju i kvalitetan život u blizini Zadra.

2.12. Analiza konkurencije

2.12.1. Konkurentske destinacije

Općina Sukošan suočava se s konkurencijom na tržištu turizma, kako u neposrednoj blizini, tako i šire, u Dalmaciji. Konkurentske destinacije mogu se podijeliti u dvije glavne kategorije: direktnu konkurenciju i indirektnu konkurenciju.

Direktna konkurencija

Direktnu konkurenciju Općini Sukošan čine obalne općine i gradovi u neposrednom okruženju koji imaju sličnu strukturu ponude, ciljaju istu tržišnu skupinu gostiju i nalaze se na sjevernom i srednjem dijelu dalmatinske obale:

- **Grad Zadar** – kao regionalno središte i urbana destinacija, Zadar predstavlja snažnu konkurenciju zahvaljujući razvijenoj kulturno-povijesnoj baštini, bogatoj gastronomskoj ponudi, manifestacijama i cjelogodišnjem turizmu. Blizina Sukošana omogućuje gostima

smještenima u Sukošanu jednostavan pristup sadržajima Zadra, što s jedne strane predstavlja prednost, ali i konkurentski izazov.

- **Općina Bibinje** – neposredno susjedna destinacija s razvijenim obalnim turizmom i naglašenim nautičkim segmentom. Bibinje, kao i Sukošan, velikim dijelom počiva na privatnom smještaju i ljetnoj sezoni.
- **Općina Sveti Filip i Jakov** – razvijena obiteljska destinacija s dugom tradicijom turizma, uređenim plažama, šetnicama i blizinom Pašmanskog kanala. Konkurira Sukošanu u segmentu mirnog odmora i obiteljskog turizma.
- **Grad Biograd na Moru** – snažno turističko središte s razvijenom infrastrukturom, marinama, hotelskim kapacitetima i bogatom ponudom manifestacija. Biograd ima izraženiji turistički identitet i veći smještajni kapacitet, osobito u nautičkom i kamping turizmu.

U tom kontekstu, Sukošan se natječe s destinacijama koje imaju slične prirodne resurse, ali često i razvijeniju ili raznovrsniju turističku ponudu, osobito u segmentu sadržaja izvan glavne ljetne sezone.

Indirektna konkurencija

Indirektnu konkurenciju čine destinacije koje nisu u neposrednoj blizini, ali privlače istu ciljnu skupinu gostiju – prvenstveno obitelji, nautičare i goste u potrazi za mirnim mediteranskim odmorom:

- **Općina Pakoštane** – konkurira u segmentu obiteljskog i aktivnog turizma zahvaljujući blizini Parka prirode Vransko jezero i razvijenim biciklističkim i outdoor sadržajima.
- **Općina Nin** – prepoznatljiva po kulturnoj baštini, pješčanim plažama i zdravstvenom (lječilišnom) turizmu, što je čini atraktivnom alternativom klasičnom ljetnom odmoru.
- **Otočne destinacije (Ugljan, Pašman)** – konkuriraju Sukošanu u segmentu autentičnog mediteranskog doživljaja, mira i prirode, osobito za goste koji preferiraju boravak izvan urbanih središta.

Na širem tržištu, Sukošan se natječe i s drugim jadranskim destinacijama koje nude sličan proizvod masovnog ljetnog turizma, posebice u srednjoj i južnoj Dalmaciji, ali i s destinacijama koje uspješno razvijaju selektivne oblike turizma (aktivni, eno-gastro, kulturni i zdravstveni turizam).

Konkurentske destinacije Općine Sukošan uglavnom imaju sličnu strukturu ponude, pri čemu se pojedine destinacije ističu jačim brendom, razvijenijim turističkim sadržajima ili duljom tradicijom organizirane promocije. Grad Zadar i Biograd na Moru predstavljaju

najznačajniju direktnu konkurenciju, dok okolne obalne i otočne općine djeluju kao alternativne destinacije za isti profil gostiju.

Kako bi osnažila svoju konkurentsku poziciju, Općina Sukošan treba dodatno graditi prepoznatljiv identitet destinacije temeljen na kombinaciji nautičkog turizma, obiteljskog odmora i autentičnog mediteranskog doživljaja, uz snažnije uključivanje sadržaja izvan glavne sezone (aktivni turizam, eno-gastro ponuda, kulturne i lokalne manifestacije). Upravo diversifikacija ponude i održivi razvoj mogu predstavljati ključnu komparativnu prednost Sukošana u odnosu na konkurentske destinacije.

2.12.2. Benchmarking

Benchmarking predstavlja sustavan i kontinuiran proces usporedbe vlastitog poslovanja ili destinacije s drugima, prema unaprijed definiranim kriterijima, s ciljem prepoznavanja i primjene najboljih praksi te ostvarivanja dugoročne konkurentske prednosti.

U kontekstu turizma, benchmarking se odnosi na usporedbu vlastite destinacije s konkurentskim destinacijama prema ključnim pokazateljima kao što su turistička ponuda, razina infrastrukturne opremljenosti, kvaliteta marketinških aktivnosti, zadovoljstvo posjetitelja i drugi relevantni parametri. Poseban naglasak stavlja se na proučavanju komunikacijskih strategija konkurencije.

2.12.3. Komunikacijske strategije Turističke zajednice općine Sukošan Pojava Sukošana na ključnim turističkim događanjima i sajmovima

Turistička zajednica općine Sukošan redovito sudjeluje na ključnim turističkim događanjima i sajmovima u Hrvatskoj i regiji, s ciljem promocije destinacije, predstavljanja turističke ponude te uspostavljanja suradnje s relevantnim partnerima iz sektora turizma. Poseban naglasak stavlja se na sajmove u Zadru i Zadarskoj županiji, gdje Sukošan sudjeluje kao dio zajedničkog nastupa Turističke zajednice Zadarske županije, čime se dodatno osnažuje vidljivost grada kao dijela povezane turističke regije.

Osim toga, promocija se ostvaruje i kroz aktivno sudjelovanje sukošanskih udruga, koje odlaze na sajmove i gostovanja u druge gradove. Time se dodatno promovira lokalna kultura, tradicija, glazba i folklor, a ujedno se jača prepoznatljivost Sukošana kao zajednice koja njeguje lokalni identitet i aktivno sudjeluje u regionalnim i nacionalnim događanjima.

Ovakva sveobuhvatna prisutnost doprinosi većoj prepoznatljivosti Sukošana kao destinacije koja uspješno povezuje prirodu, tradiciju i suvremeni razvoj, te otvara mogućnosti za nova partnerstva i povećanje turističkog interesa.

2.12.4. Tržišni trendovi i inovacije

Turizam se posljednjih godina nalazi u razdoblju intenzivnih promjena, potaknut globalnim izazovima, tehnološkim napretkom i promjenom potreba suvremenih putnika. U tom okruženju Općina Sukošan ima jedinstvenu priliku pozicionirati se kao moderna, rekreacijska i održiva destinacija koja odgovara na nove tržišne zahtjeve i uvodi inovacije u svoju ponudu.

Autentična i personalizirana iskustva

Današnji turisti sve češće traže autentična i personalizirana iskustva. Sukošan raspolaže prirodnim resursima, rekreacijskim zonama, biciklističkim i pješačkim rutama te kulturno-povijesnim lokalitetima koji omogućuju razvoj ponude usmjerene na doživljaj, a ne samo na boravak.

Sukošan ima priliku kreirati specifičan oblik turizma i povezivanja sa tvrtkama kroz poslovni i edukativni turizam, kreiranje novih manifestacija i događanja u kojima su uključene sukošanske tvrtke.

Održivost i ekološka odgovornost

Globalni trendovi pokazuju sve veću potražnju za destinacijama koje promiču održivi turizam. Sukošan već sada ulaže u biciklističku infrastrukturu, zaštitu i uređenje plaža, rekreacijskih zona, čime stvara preduvjete za ekološki prihvatljive turističke sadržaje. Dodatna ulaganja u obnovljive izvore energije, održivo upravljanje otpadom i „zelene“ certifikate za smještajne objekte mogu dodatno osnažiti imidž destinacije.

Digitalna transformacija

Digitalizacija sve više oblikuje uspjeh turističkih destinacija. Turisti očekuju lako dostupne informacije online, mogućnost online rezervacija, digitalne vodiče i virtualne šetnje. To sve predstavlja priliku da se digitalna rješenja uključe i u turizam kroz mobilne aplikacije za vođenje po biciklističkim rutama i jezerima, digitalne karte atrakcija te personalizirane preporuke.

Kulturne i kreativne industrije

Kulturne manifestacije, umjetničke radionice i događanja važan su alat privlačenja posjetitelja. Sukošan ima potencijal u organizaciji koncerata i festivala te jačanju kulturno-zabavnog programa u suradnji s lokalnim udrugama i umjetnicima. Time se može stvoriti jedinstvena sinergija između kulture, turizma i zajednice.

Razvoj turizma u Općini Sukošan trebao bi se temeljiti na razumijevanju suvremenih trendova i prihvaćanju inovacija:

- autentična iskustva povezana s prirodom i lokalnom zajednicom,
- održivost i zelene politike kao strateška prednost,
- digitalna transformacija turizma kroz aplikacije, online rezervacije i pametna rješenja,
- kulturno-kreativne inicijative koje obogaćuju ponudu.

Kombinacijom navedenih trendova, Sukošan može postati prepoznatljiva rekreacijsko-kulturna destinacija u neposrednoj blizini Zadra, s naglaskom na kvalitetu života, održivost i suvoremeni pristup turizmu.

2.13. Izvješće o analizi stanja destinacije

Općina Sukošan posljednjih se desetljeća profilirala kao prepoznatljiva obalna destinacija Zadarske županije, s naglašenim razvojem nautičkog, obiteljskog i ljetnog odmorišnog turizma. Njezina posebnost proizlazi iz povoljnog geografskog položaja uz jadransku obalu, neposredne blizine grada Zadra i Zračne luke Zadar, te iznimno razvijene nautičke infrastrukture, predvođene marinom Dalmacija – najvećom marinom na Jadranu.

Turistička profilacija Općine Sukošan temelji se na:

- obalnim i morskim resursima (uređene plaže, uvale, čisto more i mediteranski krajolik),
- nautičkom turizmu (D-Marin Dalmacija),
- obiteljskom i privatnom smještaju kao dominantnom obliku turističkog kapaciteta,
- prometnoj dostupnosti (blizina Zadra, zračne luke, luke Zadar i glavnih prometnih pravaca),
- lokalnim manifestacijama, tradiciji i mediteranskom načinu života.

Za razliku od većih i urbanijih turističkih središta poput Zadra ili Biograda na Moru, Sukošan se pozicionira kao mirnija i prostorno kompaktnija destinacija, pogodna za obiteljski odmor, duži boravak i nautičare. Profitabilnost destinacije ne očituje se isključivo kroz broj noćenja, već i kroz visoku razinu potrošnje nautičkih gostiju te kroz pozitivan učinak turizma na ugostiteljstvo, obrtništvo, uslužne djelatnosti i privatne iznajmljivače.

Unatoč snažnim komparativnim prednostima, Sukošan djeluje u izrazito konkurentnom turističkom okruženju. Grad Zadar privlači posjetitelje urbanim sadržajima, kulturno-povijesnom baštinom i manifestacijama, dok Biograd na Moru i okolne obalne općine konkuriraju razvijenom infrastrukturom, većim smještajnim kapacitetima i bogatijom ponudom zabavnih sadržaja. Ipak, upravo blizina tih destinacija otvara prostor za nadopunu i suradnju, a ne isključivo za natjecanje.

Atrakcije u širem okruženju, povijesna jezgra Zadra, nacionalni parkovi i parkovi prirode Zadarske županije, otočne destinacije Pašmanskog i Zadarskog arhipelaga, dodatno obogaćuju boravak gostiju u Sukošanu. One ne predstavljaju prijetnju razvoju destinacije, već komplementarnu vrijednost koja omogućuje produljenje boravka i povećanje ukupne atraktivnosti regije.

Temeljne vrijednosti koje Općina Sukošan nudi su:

- izniman nautički potencijal i međunarodna prepoznatljivost marine D-Marin Dalmacija,
- očuvan mediteranski ambijent i duga tradicija turizma,
- dobra prometna povezanost i dostupnost,
- sigurnost i ugodno okruženje za obiteljski odmor,
- snažna uloga lokalne zajednice u pružanju turističkih usluga.

Sve navedeno čini stabilnu osnovu za daljnji razvoj turizma u Općini Sukošan. Razvojni potencijal posebno je izražen u smjeru diversifikacije ponude izvan glavne ljetne sezone, jačanja aktivnog i eno-gastro turizma, valorizacije lokalne baštine i tradicije, te razvoja manjih, autentičnih sadržaja koji pridonose održivosti destinacije.

Analiza stanja jasno pokazuje da Općina Sukošan ne treba težiti daljnjoj masovnosti niti nekontroliranom rastu smještajnih kapaciteta. Njezina snaga leži u kvaliteti boravka, nautičkom turizmu, obiteljskom odmoru i autentičnom mediteranskom identitetu. Upravo u očuvanju tih vrijednosti i u održivom upravljanju razvojem nalazi se ključ dugoročne konkurentnosti i održivog turističkog razvoja Sukošana.

3. POTENCIJAL ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA

Nužan preduvjet za povećanje iskorištenosti smještajnih kapaciteta, osobito izvan glavne sezone, te za povećanje potrošnje turista u destinaciji, jest sustavno podizanje kvalitete svih oblika smještaja i pratećih usluga. Cilj je promijeniti kvalitativnu strukturu postojećih kapaciteta i osigurati usklađen razvoj hotelskog, privatnog i komplementarnog smještaja u skladu s identitetom Sukošana.

Prioriteti u razvoju smještaja

- Podizanje kvalitete postojećih smještajnih objekata
- Privatni i apartmanski smještaj – na području Sukošana već postoji rastuća ponuda apartmana, soba i kuća za odmor. Potrebno je potaknuti vlasnike na podizanje standarda kroz kategorizaciju, uvođenje dodatnih sadržaja (bicikli, lokalni proizvodi) i digitalizaciju poslovanja.
- Novi smještajni kapaciteti – potencijal postoji u prenamjeni postojećih objekata i zgrada koje nisu u funkciji u moderne turističke jedinice. Poseban naglasak treba staviti na manje luksuzne hotele i kuće za odmor višeg standarda koje prate trend personaliziranog i iskustvenog turizma.

Kako bi podizanje kvalitete smještaja imalo puni smisao, nužno je razvijati i prateće sadržaje i doživljaje:

- gastronomiju,
- rekreacijske sadržaje,
- kulturne atrakcije,
- događanja i festivale na otvorenom.

Svaki smještajni objekt trebao bi biti umrežen s lokalnom ponudom, surađivati s restoranima, vodičima, sportskim klubovima i kulturnim institucijama, čime se povećava ukupna potrošnja turista i stvaraju sinergijski učinci za lokalno gospodarstvo.

Ključan alat u podizanju kvalitete jest edukacija pružatelja usluga. Organizacija radionica i mentorstava za vlasnike apartmana, obiteljskih kuća i malih hotela može podići razinu usluge, digitalne pismenosti i razumijevanja tržišnih trendova. Profesionalno upravljanje smještajem sve je važniji faktor u odluci gosta, jer ni najbolji objekt ne može nadoknaditi loš doživljaj usluge.

Turistički proizvodi Sukošana moraju se razvijati kroz prizmu održivosti, autentičnosti i kvalitete, a ne masovnosti. To uključuje:

- razvoj eko-certificiranog smještaja,
- ulaganja u wellbeing sadržaje (zdrav život, sport, priroda),
- stvaranje coworking i coliving prostora za digitalne nomade koji kombiniraju boravak i rad u prirodnom okruženju,
- uvođenje pametnih digitalnih rješenja (online rezervacije, virtualne ture).

Potencijal za razvoj turističkih proizvoda u Općini Sukošan leži u podizanju kvalitete smještaja i povezanosti s cjelokupnom lokalnom ponudom. Umjesto rasta u širinu i masovnosti, strateški smjer treba biti rast u kvaliteti i doživljaju. Kombinacijom visoke razine usluge, održivosti i autentičnosti, Sukošan može ostvariti svoj puni potencijal kao rekreacijsko-obiteljska destinacija za cjelogodišnji turizam u neposrednoj blizini većeg grada.

4. POKAZATELJI ODRŽIVOSTI NA RAZINI DESTINACIJE

Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom (ZL-2)

Pokazatelj predstavlja procjenu udjela (%) stalnih stanovnika koji su zadovoljni turizmom u destinaciji u ukupnom broju stalnih stanovnika u destinaciji, što je jedna od ključnih informacija za održivo upravljanje turizmom u destinaciji.

Udio (%) lokalnog stanovništva zadovoljnih turizmom u destinaciji računa se kao omjer broja ispitanika zadovoljnih turizmom i ukupnog broja ispitanika. Pokazatelj se računa na ukupnom skupu te zasebno na skupu ispitanika koji ostvaruju koristi od turizma i na skupu ispitanika koji ne ostvaruju koristi od turizma. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine za ITR I i II, za ITR III i IV svake četiri godine.

Tablica 32: Anketa - Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom

BROJ SUDJELOVANJA	139	
NAZIV	BROJ ISPITANIKA	%
OBVEZNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI		
Zadovoljni s turizmom (ZL-2)	75	53.96
OBVEZNI POKAZATELJI PRIHVATNOG KAPACITETA		
% stanovnika s pozitivnom percepcijom utjecaja turizma na kvalitetu života	44	31.65
% stanovnika s pozitivnom percepcijom utjecaja turizma na izgled destinacije	84	60.43
% stanovnika s pozitivnom percepcijom utjecaja turizma na korištenje javnog prostora	61	43.88
% stanovnika uznemirenih bukom	48	34.53
% stanovnika s negativnom percepcijom apartmanizacije	16	11.51
% stanovnika uznemirenih neprimjereno odloženim otpadom	57	41.01
% stanovnika uznemirenih gužvom u prometu	57	41.01
% stanovnika uznemirenih gužvom na ulicama/ javnim površinama	41	29.5
SPECIFIČNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI		
% stanovnika s pozitivnom percepcijom utjecaja turizma na kvalitetu života	118	84.89
% stanovnika zadovoljnih životom u destinaciji	87	62.59
% stanovnika koji smatraju da turizam pozitivno utječe na identitet mjesta	49	35.25
% stanovnika koji smatraju da turizam negativno utječe na identitet mjesta	20	14.39
% stanovnika pod visokim stresom	10	9.09
% stanovnika pod umjerenim stresom	27	24.55
% stanovnika pod niskim stresom	73	66.36

Obvezni pokazatelji održivosti

Više od polovice ispitanih stanovnika (**53,96 %**) izjavilo je da su zadovoljni turizmom u destinaciji, što upućuje na umjereno pozitivnu opću percepciju turizma. Istodobno, značajan dio stanovnika ne iskazuje visoku razinu zadovoljstva, što ukazuje na potrebu za daljnjim upravljanjem razvojem turizma u skladu s lokalnim potrebama.

Obvezni pokazatelji prihvatnog kapaciteta

Rezultati pokazuju mješovitu percepciju utjecaja turizma na svakodnevni život i prostor:

- **31,65 %** stanovnika smatra da turizam pozitivno utječe na kvalitetu života, što ukazuje na relativno nizak stupanj percipirane koristi u tom segmentu.
- Pozitivna percepcija utjecaja turizma na izgled destinacije izraženija je, s udjelom od **60,43 %**.
- **43,88 %** stanovnika pozitivno ocjenjuje utjecaj turizma na korištenje javnog prostora.

S druge strane, identificirani su i značajni pritisci:

- **34,53 %** stanovnika navodi da ih uznemiruje buka.
- **41,01 %** stanovnika uznemireno je neprimjereno odloženim otpadom, dok isti udio (**41,01 %**) navodi i gužve u prometu kao problem.
- **29,5 %** stanovnika ističe gužve na ulicama i javnim površinama.
- Negativnu percepciju apartmanizacije izražava **11,51 %** ispitanika, što upućuje na prisutan, ali još uvijek ograničen pritisak tog tipa.

Ovi pokazatelji ukazuju na potrebu za aktivnim upravljanjem prometom, otpadom i prostornim opterećenjima, osobito u razdobljima povećane turističke aktivnosti.

Specifični pokazatelji održivosti

Rezultati specifičnih pokazatelja daju dodatni uvid u društvenu dimenziju održivosti:

- Visok udio stanovnika (**84,89 %**) smatra da turizam pozitivno utječe na kvalitetu života, što je u suprotnosti s obveznim pokazateljem te može upućivati na različito tumačenje pitanja ili širi kontekst procjene.
- **62,59 % stanovnika** zadovoljno je životom u destinaciji.
- **35,25 %** stanovnika smatra da turizam pozitivno utječe na identitet mjesta, dok **14,39 %** navodi negativan utjecaj na identitet, što ukazuje na osjetljivo pitanje očuvanja lokalnih vrijednosti i autentičnosti.

Analiza razine stresa pokazuje povoljnu situaciju:

- **66,36 %** stanovnika navodi nizak stupanj stresa,
- **24,55 %** umjereni stres,
- dok je samo **9,09 %** stanovnika pod visokim stresom.

Ovi podaci sugeriraju da, unatoč prisutnim pritiscima, većina stanovnika još uvijek ne doživljava turizam kao značajan izvor opterećenja u svakodnevnom životu.

Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji (ZT-1)

Procjenjuje se zadovoljstvo turista koji borave u komercijalnim smještajnim objektima i jednodnevnih posjetitelja cjelokupnim boravkom u destinaciji na skali od 0 do 100. Procjena neto spremnosti na preporuku ocjenjuje se na skali od 0 do 100, posebno za turiste koji borave u komercijalnim smještajnim objektima i jednodnevne posjetitelje. Zadovoljstvo se mjeri na različite načine, poput percepcije kvalitete, percepcije vrijednosti, i raskoraka između očekivanog i stvarnog iskustva.

Metodologija izračuna se temelji na: (i) vrijednosti indeksa zadovoljstva posjetitelja destinacijom i (ii) neto spremnost na preporuku destinacije. Vrijednosti pokazatelja mjere se pomoću varijabli/pitanja koja su definirana smjernicama za provođenje primarnih istraživanja, donesenih od strane ministarstva nadležnog za poslove turizma. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine za ITR I i II, za ITR III i IV svake četiri godine.

Tablica 33: Anketa - Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji

BROJ SUDJELOVANJA		126
INDEKS ZADOVOLJSTVA POSJETITELJA DESTINACIJOM		
NAZIV	BROJ ISPITANIKA	%
Indeks zadovoljstva (ZT-1-i)	126	79.1
Udio zadovoljnih cjelokupnim boravkom (Q1)	101	80.16
Udio čija očekivanja su ispunjena (Q2)	88	69.84
Udio kojima je to bio gotovo idealan boravak (Q3)	92	73.02
Spremnost za preporuku (ZT-1-ii)	80	22.22
% Promotora	54	42.86
% Odgovaratelja	26	20.63

U anketi posjetitelja sudjelovalo je **126** ispitanika, a rezultati ukazuju na visoku razinu ukupnog zadovoljstva boravkom u destinaciji.

- **Indeks zadovoljstva destinacijom (ZT-1-i)** iznosi **79,1 %**, što upućuje na vrlo dobru ukupnu ocjenu destinacije.
- **80,16 %** posjetitelja zadovoljno je cjelokupnim boravkom.
- **69,84 %** navodi da su njihova očekivanja ispunjena.
- **73,02 %** ocjenjuje boravak kao gotovo idealan.

U pogledu lojalnosti i preporuka:

- **42,86 %** posjetitelja svrstano je u promotore destinacije,
- **20,63 %** čine pasivni odgovaratelji,
- dok ukupna **spремnost za preporuku (ZT-1-ii)** iznosi **22,22 %**, što ukazuje na prostor za daljnje jačanje kvalitete ponude i doživljaja destinacije.

Rezultati anketa pokazuju da destinacija ostvaruje visoku razinu zadovoljstva posjetitelja, što potvrđuje njezinu atraktivnost i konkurentnost. Istodobno, stavovi stanovnika ukazuju na postojanje određenih pritisaka na prihvatni kapacitet, osobito u segmentima prometa, otpada, buke i korištenja javnog prostora.

Iako većina stanovnika izražava zadovoljstvo životom u destinaciji i nizak stupanj stresa, uočena je potreba za uravnoteženim upravljanjem turizmom, s naglaskom na:

- smanjenje negativnih utjecaja na svakodnevni život,
- očuvanje lokalnog identiteta,
- unapređenje komunalne i prometne infrastrukture,
- te jačanje uključivanja lokalne zajednice u planiranje razvoja turizma.

Anketiranje gospodarskih subjekata Općine Sukošan

Anketa gospodarskih subjekata provedena je s ciljem prikupljanja stavova, iskustava i potreba lokalnog gospodarstva u kontekstu razvoja turizma i upravljanja destinacijom Općine Sukošan. Rezultati ankete predstavljaju važan ulazni element za izradu Plana upravljanja destinacijom, osobito u dijelu koji se odnosi na održivi razvoj, suradnju dionika, infrastrukturu i kvalitetu turističke ponude.

Struktura gospodarskih subjekata

Djelatnost prema NKD-u

Odgovori ukazuju na izrazitu dominaciju djelatnosti povezanih s:

- turizmom i ugostiteljstvom
- trgovinom i uslugama
- smještajnim kapacitetima (privatni iznajmljivači, manji objekti)

Takva struktura potvrđuje visoku ovisnost lokalnog gospodarstva o turizmu te naglašava potrebu za diverzifikacijom ponude i razvojem komplementarnih djelatnosti izvan glavne sezone.

Implikacija za plan upravljanja destinacijom:

Potrebno je poticati razvoj cjelogodišnjih gospodarskih aktivnosti i povezivanje turizma s lokalnim uslugama, obrtima i poljoprivredom.

Pripadnost franšizi ili lancu

Velika većina ispitanika navodi da nisu dio franšize ili većeg lanca, već posluju kao:

- samostalni poduzetnici
- obiteljski obrti ili mala trgovačka društva

To upućuje na izraženi lokalni karakter gospodarstva.

Implikacija:

Plan upravljanja treba jačati lokalne brendove, autentičnost i zajednički nastup malih poduzetnika kroz destinacijski menadžment.

Sjedište poslovanja

Pretežit broj subjekata ima registrirano sjedište u Općini Sukošan, što potvrđuje da se radi o lokalnom gospodarstvu, a ne o vanjskim investitorima.

Implikacija:

Postoji snažna osnova za uključivanje lokalnih dionika u upravljanje destinacijom i participativno planiranje.

Poslovanje i sezonalnost

Sezonalnost poslovanja

Odgovori jasno ukazuju na:

- snažnu sezonalnost poslovanja
- najveću aktivnost u ljetnim mjesecima
- smanjeni ili potpuno obustavljeni rad izvan sezone

Implikacija:

Jedan od ključnih izazova destinacije je produljenje turističke sezone kroz razvoj selektivnih oblika turizma (nautički, kulturni, gastronomski, aktivni).

Ovisnost o turizmu

Velik dio ispitanika ističe da im je turizam:

- glavni ili jedini izvor prihoda
- ključan za održivost poslovanja

Implikacija:

Plan upravljanja mora uključivati mjere otpornosti destinacije na tržišne i klimatske poremećaje.

Infrastruktura i uvjeti poslovanja

Komunalna i prometna infrastruktura

Ispitanici često ističu:

- problem sezonskih gužvi
- opterećenost prometne i parkirališne infrastrukture
- potrebu za boljim upravljanjem javnim prostorima

Implikacija:

Upravljanje destinacijom mora uključivati operativne mjere za regulaciju prometa, parkiranja i korištenja prostora u vršnim opterećenjima.

Javne usluge i podrška

Dio ispitanika ukazuje na potrebu:

- bolje komunikacije s Općinom i TZ-om
- jasnijih informacija i pravovremenih obavijesti
- stručne i organizacijske podrške malim poduzetnicima

Implikacija:

Preporučuje se jačanje uloge destinacijske organizacije kao koordinatora i servisnog centra za gospodarske subjekte.

Suradnja i umrežavanje

Suradnja s drugim subjektima

Odgovori ukazuju da suradnja:

- postoji, ali je najčešće neformalna
- nije sustavno organizirana
- rijetko se temelji na zajedničkim projektima

Implikacija:

Plan upravljanja treba potaknuti razvoj klastera, zajedničkih proizvoda i integrirane destinacijske ponude.

Percepcija razvoja destinacije

Opći stavovi

Većina ispitanika prepoznaje:

- potencijal destinacije

- potrebu za kvalitetnijim upravljanjem rastom turizma
- važnost očuvanja prostora i kvalitete života lokalnog stanovništva

Istovremeno se izražava zabrinutost zbog:

- prekomjernog rasta u špici sezone
- pritiska na infrastrukturu i okoliš

Implikacija:

Rezultati snažno podupiru koncept održivog upravljanja destinacijom kao temelj Plana.

Rezultati Ankete gospodarskih subjekata potvrđuju da:

- lokalno gospodarstvo snažno ovisi o turizmu
- postoji visoka sezonalnost i infrastrukturni pritisak
- dominiraju mali, lokalni poduzetnici
- postoji spremnost za suradnju, ali nedostaje koordinacija

Zaključno, anketa daje jasnu osnovu za definiranje mjera Plana upravljanja destinacijom koje trebaju biti usmjerene na:

- održivi rast turizma
- jačanje lokalnog gospodarstva
- produljenje sezone
- participativno upravljanje destinacijom.

5. RAZVOJNI SMJER DESTINACIJE

5.1. SWOT ANALIZA

Tablica 3: Swot analiza turističke destinacije – Općina Sukošan

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Izrazito povoljan geoprometni položaj u neposrednoj blizini grada Zadra i glavnih prometnih pravaca (zračna luka, autocesta A1, trajektna luka). • Razvijen nautički turizam – D-Marin Dalmacija, najveća marina na hrvatskoj obali prema broju vezova, s međunarodnom prepoznatljivošću. • Prirodni obalni resursi, povoljni klimatski uvjeti i očuvan morski okoliš. • Dugogodišnja turistička tradicija i kontinuitet turističkog prometa. • Dominantna orijentacija prema obiteljskom i nautičkom turizmu, s prepoznatljivom mediteranskom ponudom. • Blizina nacionalnih parkova i zaštićenih prirodnih područja (Kornati, Krka, Vransko jezero, Paklenica). • Razvijena osnovna komunalna i turistička infrastruktura. • Sigurna destinacija s uređenim naseljima i stabilnim životnim okruženjem. 	<ul style="list-style-type: none"> • Izražena sezonalnost turističkog prometa s koncentracijom dolazaka i noćenja u ljetnim mjesecima. • Strukturna dominacija privatnog smještaja uz ograničen udio hotelskih i cjelogodišnjih smještajnih kapaciteta. • Ograničena razina razvijenosti selektivnih oblika turizma izvan glavne sezone. • Nedovoljna funkcionalna povezanost turističkih sadržaja i javnih prostora na razini destinacije (šetnice, tematske rute). • Nedovoljno sustavna interpretacija kulturne i lokalne baštine u turističkoj ponudi. • Opterećenje komunalne i prometne infrastrukture u vršnom dijelu turističke sezone. • Ograničena razina digitalne integracije i interpretacije turističkih sadržaja na razini destinacije. • Nedovoljno razvijeni sadržaji prilagođeni cjelogodišnjem boravku različitim ciljnih skupina (obitelji, seniori, osobe smanjene pokretljivosti).

PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj cjelogodišnjeg turizma kroz jačanje nautičkog, aktivnog, kulturnog i eno-gastro turizma. • Umrežavanje turističke ponude s gradom Zadrom i okolnim destinacijama u svrhu produljenja boravka. • Razvoj tematskih proizvoda (biciklističke i pješačke rute, lokalna gastronomija, kulturne manifestacije). • Jačanje održivog i odgovornog upravljanja obalnim i morskim resursima. • Digitalizacija destinacije (digitalni informacijski sustavi, online interpretacija, pametna rješenja). • Korištenje nacionalnih i EU fondova za razvoj turističke i javne infrastrukture. • Uključivanje lokalnih proizvođača, ribara i OPG-ova u turističku vrijednosnu mrežu. • Unaprjeđenje pristupačnosti turističkih sadržaja u skladu s načelima uključivog turizma. 	<ul style="list-style-type: none"> • Jaka konkurencija drugih jadranskih turističkih destinacija s razvijenijom cjelogodišnjom ponudom. • Klimatske promjene i ekstremni vremenski uvjeti (toplinski valovi, porast razine mora). • Pritisak na obalni prostor i rizik prekomjerne urbanizacije. • Zasićenost destinacije u vršnom dijelu sezone i mogući pad kvalitete doživljaja. • Povećanje troškova poslovanja u turizmu (energenti, radna snaga, komunalni troškovi). • Ovisnost o globalnim gospodarskim i geopolitičkim kretanjima. • Dugoročni pritisak na okoliš uslijed sezonskog opterećenja infrastrukture i resursa.

Izvor: Općina Sukošan

5.2. Opća načela i ciljevi turizma

Plan upravljanja destinacijom Turističke zajednice općine Sukošan ima četiri osnovna cilja:

- 1. Održivi razvoj turizma i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa**
- 2. Diversifikacija turističke ponude i produljenje sezone,**
- 3. Digitalizacija destinacije**
- 4. Jačanje prepoznatljivosti destinacije.**

Daljnji razvoj postojećih resursa Općine Sukošan, njihovo optimalno korištenje te međusektorsko umrežavanje različitih dionika u turizmu, od privatnih iznajmljivača, ugostitelja, poduzetnika i sportskih udruga, doprinijet će ostvarenju prvog cilja ovog Plana. Prihodi lokalnog turističkog sektora povećat će se kroz sinergijske učinke navedenih dionika te stvaranjem održive turističke ponude koja će generirati profit i omogućiti ulaganja u dugoročnije projekte.

Potrošnja turista može se optimizirati i preusmjeriti na područje Općine Sukošan oslanjanjem na dodatne motive dolaska poput rekreacije i sportskih aktivnosti, biciklizma,

ribolova, tradicije, manifestacija i kulturne baštine. Na taj će se način destinacija razvijati još više u smjeru cjelogodišnjeg turizma.

Drugi cilj odnosi se na dugoročni razvoj turizma u Sukošanu, čiji će se puni učinci očitovati izvan razdoblja na koje se Plan odnosi, no proces započinje upravo strateškim promišljanjem i stvaranjem razvojnih pretpostavki. Osmišljavanje inovativnih turističkih proizvoda, praćenje trendova, diversifikacija ponude te održivo upravljanje turizmom, temeljeno na digitalizaciji i zelenom gospodarstvu, bit će ključ opstanka i konkurentnosti na dinamičnom turističkom tržištu koje se stalno prilagođava novim potrebama i interesima posjetitelja.

5.3. Strateški pravac i prioriteti

Srednjoročna vizija održivog turizma do 2027. godine u cijelosti izvire i usklađena je s vizijom postavljenom u Strategiji razvoja održivog turizma do 2030. godine. Dodatno, usklađena je i podržava realizaciju Nacionalne razvojne strategije do 2030. godine i realizaciju nacionalnih klimatskih i energetske ciljeva te je usklađena s temeljnim politikama Europske unije i u skladu s očekivanim trendovima po predviđanjima Svjetske turističke organizacije (UNWTO).

Razvoj turizma temeljen na koncepciji održivosti ima u fokusu zadovoljstvo turista, uz istodobno jačanje pozitivnih utjecaja na gospodarski i društveni razvoj, napose zadovoljstvo i kvalitetu života lokalnog stanovništva.

Srednjoročna vizija razvoja održivog turizma Republike Hrvatske do 2027. godine usklađena je vizijom definiranom u Strategiji razvoja održivog turizma do 2030. godine:

Poštujući prirodno i kulturno naslijeđe i jedinstveni identitet svih regija, razvijamo održiv cjelogodišnji turizam poželjan za investicije, rad i život, koji doprinosi skladnom gospodarskom razvoju Hrvatske.

Srednjoročna vizija održivog turizma Hrvatske do 2027. godine dostiže se realizacijom posebnih ciljeva definiranih ovim Nacionalnim planom.

Uzevši u obzir vremenski okvir Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2027. godine, srednjoročne razvojne potrebe, ali i potencijali turizma Hrvatske bitno se ne razlikuju od onih identificiranih u Strategiji razvoja održivog turizma do 2030. godine. Shodno navedenom, u nastavku su sažeto navedene srednjoročne razvojne potrebe i potencijali.

Razvojne potrebe:

- **Ublažiti sezonalnost**, čime će se posljedično ublažiti negativni ekonomski, društveni i okolišni učinci turizma. Produljenjem sezone potaknut će se investicije, osigurati sigurnost radnih mjesta i potaknuti zapošljavanje. Dodatno osnaživanje razvoja posebnih oblika turizma pozitivno će utjecati na produljenje sezone.
- **Osigurati ravnomjerniji regionalni turistički razvoj** tako da se poticaji ulaganja u turističke projekte diferenciraju s obzirom na indeks turističke razvijenosti. Navedeno je neophodno u smislu aktiviranja manje turistički razvijenih područja, ali i rasterećenja visoko opterećenih lokacija.
- **Jačati lanac vrijednosti i kreirati ponude visoke dodane vrijednosti**, ova potreba nalaže snažnija ulaganja u kvalitetu svih segmenata turizma i s njime povezanim djelatnostima: smještajnih kapaciteta i ostalih ugostiteljskih objekata, pratećih sadržaja, usluga, ljudskih potencijala i slično. U cilju osiguranja dodane vrijednosti u svakom dijelu lanca vrijednosti turizma posebno je važno povezivanje turizma s ostalim segmentima gospodarstva, kao i unaprjeđenje suradnje i vertikalno povezivanje dionika po načelima kružnog gospodarstva.
- **Unaprijediti prometnu povezanost** u cilju stvaranja preduvjeta za cjelogodišnji i regionalno uravnoteženi dolazak gostiju zračnim, željezničkim i cestovnim prometom. Poseban je naglasak potrebno staviti i na lokalni promet koji zahtjeva implementaciju modela pametne mobilnosti temeljen na valorizaciji primjerenih oblika održivog prometa.
- **Smanjiti opterećenja iz turizma na prostor, sastavnice okoliša i prirodu** posebno kroz poticanje kružnog gospodarstva i usmjeravanje ulaganja prema okolišno prihvatljivijim rješenjima. Naglasak treba biti na sustavnom i održivom planiranju razvojem turizma utemeljenom na prihvatnom kapacitetu destinacije.
- **Smanjiti međusobni negativan utjecaj turizma i klimatskih promjena** kroz poticanje niskougljičnih i klimatski adaptivnih rješenja u turizmu s naglaskom na izgradnju turističke infrastrukture i snažniji razvoj onih oblika turizma s nižim ugljikovim otiskom.
- **Osigurati kvalitetna i održiva radna mjesta** kroz ulaganja u ljudske potencijale i poticanje samozapošljavanja, kao i poticanje i osnaživanje malih i srednjih poduzetnika u cijelom lancu vrijednosti.
- **Osigurati kvalitetne ljudske potencijale u turizmu** što uključuje potrebu za sustavnim, održivim planiranjem i razvojem ljudskih potencijala za potrebe turizma u pogledu kvalitete i kvantitete. Navedenom će doprinijeti i adresiranje prethodne potrebe, odnosno osiguranje kvalitetnih i održivih radnih mjesta.
- **Unaprijediti strukturu i kvalitetu smještajnih kapaciteta** kroz poticanje ulaganja u segmentu luksuznih i malih obiteljskih hotela, kao i u sve visokokvalitetne oblike smještaja te unaprjeđenje sustava kategorizacije.

- **Osigurati poticajno poslovno i investicijsko okruženje** u cilju realizacije investicija, odnosno projekata više dodane vrijednosti koji će osigurati rast kvalitete kao i integraciju ostalih gospodarskih grana u turizam. U tu svrhu je potrebno unaprijediti zakonodavni okvir i sustav podrške investitorima, kao i poslovne uvjete za turističke projekte poglavito u domeni fiskalnih i parafiskalnih obveza te sustavnog administrativnog rasterećenja poduzetnika.
- **Osigurati inovativnu i digitalnu transformaciju turizma** kroz potpore i poticaje inovacija i digitalizacije poduzetnika i drugih dionika u turizmu s ciljem razvoja novih inovativnih turističkih proizvoda i usluga, razvoja turističke infrastrukture sigurnosti i upravljanja turističkim tokovima.
- **Unaprijediti model upravljanja razvoja održivog turizma** u cilju osiguranja razvoja u skladu s turističkim trendovima i potrebama lokalne zajednice što podrazumijeva sinergijsko djelovanje, djelotvornu i učinkovitu suradnju na svim razinama te horizontalno i vertikalno povezivanje u generiranju nove dodane vrijednosti hrvatskog turizma. Potrebno je redefinirati zakonodavni okvir i uskladiti propise koji izravno utječu na konkurentnost i održivost turizma.
- **Uključivati lokalne zajednice u procese odlučivanja** jer je podrška lokalnog stanovništva preduvjet održivog razvoja turizma. Njihovo aktivnije uključivanje doprinijet će povećanju razine zadovoljstva turizmom i kvalitetu života te osigurati daljnju potporu razvoju turizma.
- **Razviti sustav prikupljanja podataka i planiranja** u cilju sagledavanja učinkovitosti mjera održivog razvoja turizma. Neophodno je osigurati upravljanje turizmom utemeljeno na relevantnim, provjerenim i pravovremenim podacima.
- **Očuvati i unaprijediti poziciju Hrvatske kao sigurne turističke destinacije** kroz unaprjeđenje sigurnosnih sustava na svim razinama koji uključuju i uspostavu sustava upravljanja kriznim situacijama u cilju jačanja spremnosti na sve oblike sigurnosnih izazova.
- **Unaprijediti kvalitetu života lokalnog stanovništva** što će se postići adresiranjem svih gore navedenih razvojnih potreba. Razvoj turizma diljem Hrvatske potrebno je integrirati s ostalim gospodarskim djelatnostima i uskladiti s interesima lokalnog stanovništva u cilju podizanja kvalitete života i rada.

5.4. Ciljevi razvoja destinacije

Tablica 34: Ciljevi i mjere Općine Sukošan

Strateški cilj*	Posebni ciljevi	Mjere
1. Održivi razvoj turizma i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa	<i>1.1. Očuvati prirodna područja kroz održivo korištenje u turizmu</i>	1.1.1. Poticati projekte u skladu s prihvatnim kapacitetom prostora 1.1.2. Razvijati infrastrukturu (npr. pješačke staze, edukativne table)
	<i>1.2. Zaštititi i valorizirati kulturnu baštinu kroz turističke sadržaje</i>	1.2.1. Ulaganja u obnovu i interpretaciju kulturnih lokaliteta 1.2.2. Organizacija kulturnih manifestacija temeljenih na lokalnoj tradiciji
2. Diversifikacija turističke ponude i produljenje sezone	<i>2.1. Razvijati selektivne oblike turizma visoke dodane vrijednosti</i>	2.1.1. Poticati razvoj aktivnog i kulturnog turizma 2.1.2. Podupirati male poduzetnike u kreiranju autentičnih doživljaja
	<i>2.2. Proširiti ponudu tematskih programa tokom cijele godine</i>	2.2.1. Organizacija festivala, radionica i tematskih događanja tokom cijele godine
3. Digitalizacija destinacije	<i>3.1. Jačati digitalnu prisutnost i promociju destinacije</i>	3.1.1. Unaprijediti web i društvene kanale destinacije
	<i>3.2. Razvijati digitalne alate za upravljanje destinacijom</i>	3.2.1. Unaprjeđenje postojećih e-usluga i digitalnih alata za upravljanje destinacijom i turističkim tokovima
4. Jačanje prepoznatljivosti destinacije	<i>4.1. Razvijati prepoznatljiv identitet Općine Sukošan kao autentične i kvalitetne turističke destinacije</i>	4.1.1. Definirati i promovirati ključne identitetske vrijednosti destinacije (more, tradicija, gastronomija, nautička ponuda, lokalni način života)
	<i>4.2. Jačati tržišnu vidljivost i imidž destinacije kroz ciljanu promociju</i>	4.2.2. Poticati suradnju s turističkim subjektima, lokalnim dionicima i medijima radi jačanja promocije destinacije

Izvor: Općina Sukošan

5.5. Mjere i aktivnosti

Strateški cilj 1.		Održivi razvoj turizma i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa
Mjera 1.1.1.	Poticati projekte u skladu s prihvatnim kapacitetom prostora	
Svrha i cilj mjere		
Sprječiti negativne utjecaje turizma na prirodne resurse kroz planiranje i provedbu projekata koji poštuju nosive kapacitete.		
Aktivnosti		
<ul style="list-style-type: none"> • Izrada studija prihvatnog kapaciteta za ključna prirodna područja. • Evaluacija novih turističkih projekata kroz ekološke kriterije. • Promocija najboljih praksi održivog razvoja. 		
Indikatori/pokazatelji		
<ul style="list-style-type: none"> • Broj provedenih studija nosivog kapaciteta. • Broj turističkih projekata odobrenih temeljem održivih kriterija. • Površina zaštićenih prirodnih područja u funkciji turizma. 		
Mjera 1.1.2.	Razvijati infrastrukturu (npr. pješačke i biciklističke staze, edukativne table)	
Svrha i cilj mjere		
Omogućiti kvalitetno interpretiranje prirodne baštine uz minimalan utjecaj na okoliš.		
Aktivnosti		
<ul style="list-style-type: none"> • Projektiranje i uređenje tematskih eko-staza. • Postavljanje edukativnih tabli. • Digitalna interpretacija putem aplikacija i QR kodova. 		
Indikatori/pokazatelji		
<ul style="list-style-type: none"> • Broj uređenih staza. • Broj korisnika infrastrukture godišnje. • Zadovoljstvo posjetitelja. 		

Mjera 1.2.1.	Ulaganja u obnovu i interpretaciju kulturnih lokaliteta
Svrha i cilj mjere	
Obnoviti i aktivirati kulturne lokalitete kao sadržajnu osnovu održivog turizma.	
Aktivnosti	
<ul style="list-style-type: none"> • Revitalizacija i adaptacija baštinskih objekata. • Primjena QR kodova za interpretaciju kulturnih lokaliteta. • Razvoj audio vodiča i virtualnih tura. 	
Indikatori/pokazatelji	
<ul style="list-style-type: none"> • Broj obnovljenih lokaliteta. • Broj posjetitelja kulturnih lokaliteta. • Vrijednost ulaganja u kulturnu infrastrukturu. 	
Mjera 1.2.2.	Organizacija kulturnih manifestacija temeljenih na lokalnoj tradiciji
Svrha i cilj mjere	
Očuvati i promovirati lokalni identitet kroz manifestacije.	
Aktivnosti	
<ul style="list-style-type: none"> • Organizacija festivala, izložbi i radionica. • Uključivanje lokalne zajednice i umjetnika. • Promocija manifestacija putem digitalnih kanala. 	
Indikatori/pokazatelji	
<ul style="list-style-type: none"> • Broj održanih manifestacija godišnje. • Broj sudionika i posjetitelja. • Medijski doseg i vidljivost manifestacija. 	

Strateški cilj 2.		Diversifikacija turističke ponude i produljenje sezone	
Mjera 2.1.1.		Poticati razvoj aktivnog i kulturnog turizma	
Svrha i cilj mjere			
Unaprijediti specijalizirane oblike turizma radi povećanja potrošnje i kvalitete boravka.			
Aktivnosti			
<ul style="list-style-type: none"> • Potpora razvoju biciklističkih ruta. • Suradnja sa zdravstvenim centrima. • Suradnja s kulturnim institucijama 			
Indikatori/pokazatelji			
<ul style="list-style-type: none"> • Broj novih turističkih proizvoda. • Broj partnera u specifičnim oblicima turizma. • Rastući broj dolazaka tokom cijele godine. 			
Mjera 2.1.2.		Podupirati male poduzetnike u kreiranju autentičnih doživljaja	
Svrha i cilj mjere			
Potaknuti lokalne proizvođače i obrtnike da razviju turistički orijentirane proizvode i usluge.			
Aktivnosti			
<ul style="list-style-type: none"> • Edukacije o interpretaciji lokalne baštine. • Umrežavanje u klastere ponude. 			
Indikatori/pokazatelji			
<ul style="list-style-type: none"> • Broj uključenih poduzetnika. • Rast prihoda malih ponuđača iz turizma. 			

Mjera 2.2.1.	Organizacija festivala, radionica i tematskih događanja tokom cijele godine
Svrha i cilj mjere	
Ojačati atraktivnost Sukošana kao cjelogodišnje destinacije kroz kontinuiranu organizaciju kulturnih, edukativnih, sportskih i tematskih događanja koja potiču sudjelovanje lokalnog stanovništva i posjetitelja te pridonose prepoznatljivosti destinacije.	
Aktivnosti	
<ul style="list-style-type: none"> • Proširenje ponude festivala, radionica, sajмова i manifestacijati tokom cijele godine. • Uključivanje lokalnih udruga, škola, poduzetnika i kulturnih institucija u zajedničko oblikovanje programa. • Razvijanje tematskih događanja povezanih s identitetom i posebnostima Sukošana (npr. sportski, glazbeni, gastro i umjetnički sadržaji). • Promocija događanja i suradnja s medijima. • Korištenje dostupne infrastrukture (zatvoreni i otvoreni prostori) za ravnomjernu raspodjelu aktivnosti kroz cijelu godinu. 	
Indikatori/pokazatelji	
<ul style="list-style-type: none"> • Suradnja s lokalnim udrugama i školama. • Korištenje zatvorenih prostora za indoor programe. 	

Strateški cilj 3. Digitalizacija destinacije	
Mjera 3.1.1.	Unaprijediti web i društvene kanale destinacije
Svrha i cilj mjere	
Osigurati kvalitetnu online prisutnost Sukošana kao prepoznatljive destinacije.	
Aktivnosti	
<ul style="list-style-type: none"> • Redizajn službene web stranice. • Aktivno vođenje društvenih mreža. 	
Indikatori/pokazatelji	
<ul style="list-style-type: none"> • Broj posjeta web stranici mjesečno. • Broj pratitelja i interakcija na društvenim mrežama. 	

Mjera 3.2.1.	Unaprjeđenje postojećih e-usluga i digitalnih alata za upravljanje destinacijom i turističkim tokovima
Svrha i cilj mjere	
<p>Poboljšati učinkovitost i korisničku vrijednost postojećih digitalnih rješenja Općine i Turističke zajednice općine Sukošan kroz njihovu integraciju i unaprjeđenje funkcionalnosti. Cilj je osigurati pametno, podatkovno i koordinirano upravljanje destinacijom, koje će omogućiti bolje praćenje turističkih tokova, kvalitetniju komunikaciju s posjetiteljima i dionicima te jaču vidljivost destinacije u digitalnom prostoru.</p>	
Aktivnosti	
<ul style="list-style-type: none"> • Nadogradnja postojećih općinskih i turističkih e-usluga. • Uvođenje ili proširenje chatbot i AI funkcionalnosti za brze odgovore posjetiteljima i podršku lokalnim dionicima. • Uspostava sustava praćenja zadovoljstva posjetitelja i stanovnika putem digitalnih anketa i povratnih informacija. • Promicanje digitalne pismenosti među turističkim subjektima (smještaj, ugostitelji, OPG-ovi). 	
Indikatori/pokazatelji	
<ul style="list-style-type: none"> • Broj nadograđenih ili integriranih digitalnih sustava. • Broj novih funkcionalnosti uvedenih u postojeće alate. • Broj korisnika (građana, posjetitelja, partnera) koji aktivno koriste digitalne servise. • Porast online interakcije i zadovoljstva korisnika. 	

Strateški cilj 4. Jačanje prepoznatljivosti destinacije	
Mjera 4.1.1.	Razvijati prepoznatljiv identitet Općine Sukošan kao autentične i kvalitetne turističke destinacije
Svrha i cilj mjere	
<p>Izgraditi jasan i prepoznatljiv identitet Općine Sukošan kao autentične i kvalitetne turističke destinacije, temeljen na njezinim prirodnim obilježjima, tradiciji, gastronomiji, nautičkoj ponudi i lokalnom načinu života.</p>	
Aktivnosti	
<ul style="list-style-type: none"> • Identificiranje i definiranje ključnih identitetskih elemenata destinacije Sukošan. • Izrada promotivnih sadržaja koji ističu autentičnost mjesta, lokalnu tradiciju i posebnosti destinacije. 	

- Uključivanje lokalne gastronomije, kulturne baštine i nautičke ponude u komunikaciju i promociju destinacije.
- Razvoj jedinstvenih interpretacijskih i promotivnih poruka za različite ciljne skupine posjetitelja.

Indikatori/pokazatelji

- Broj izrađenih promotivnih sadržaja temeljenih na identitetu destinacije.
- Broj aktivnosti i kampanja usmjerenih na promociju autentičnih vrijednosti Sukošana.
- Razina prepoznatljivosti ključnih obilježja destinacije među posjetiteljima.
- Broj uključenih lokalnih dionika u kreiranje i promociju identiteta destinacije.

Mjera 4.2.1.

Poticati suradnju s turističkim subjektima, lokalnim dionicima i medijima radi jačanja promocije destinacije

Svrha i cilj mjere

Povećati tržišnu vidljivost i unaprijediti imidž Općine Sukošan kroz koordiniranu suradnju javnog i privatnog sektora, lokalne zajednice i medija u promociji destinacije.

Aktivnosti

- Uspostava i jačanje suradnje s iznajmljivačima, ugostiteljima, pružateljima usluga i drugim lokalnim dionicima.
- Organizacija zajedničkih promotivnih aktivnosti i kampanja.
- Suradnja s medijima, influencerima i specijaliziranim turističkim portalima radi promocije destinacije.

Indikatori/pokazatelji

- Broj ostvarenih suradnji s turističkim subjektima i lokalnim dionicima.
- Broj zajednički provedenih promotivnih aktivnosti i kampanja.
- Broj medijskih objava, priloga i digitalnih promocija o destinaciji.
- Porast vidljivosti destinacije na ciljanim tržištima.

6. SMJERNICE I PREPORUKE ZA RAZVOJ ILI UNAPRJEĐENJE DESTINACIJE

Razvoj turizma u Općini Sukošan treba se temeljiti na očuvanju prirodnih resursa, kulturne baštine i visoke kvalitete života koja ovu općinu čini jedinstvenom u zadarskoj regiji. Kao općina poznata po rekreacijskim sadržajima, bogatoj povijesti, Sukošan ima preduvjete za pozicioniranje kao cjelogodišnja destinacija aktivnog i kulturnog turizma. Budući turistički razvoj mora biti pažljivo planiran u skladu s okolišnim i prostornim ograničenjima. Preporučuje se izrada studija rekreacijskih zona te uvođenje sustava za praćenje turističkih tokova. Novi projekti trebaju biti usklađeni s načelima održivog razvoja uz očuvanje prirode, vode i zelenih površina, te uz valorizaciju kulturnih resursa poput sakralnih objekata.

Kako bi se smanjila ovisnost o jednodnevnim izletnicima i povećala potrošnja po gostu, potrebno je razvijati selektivne oblike turizma:

- **aktivni turizam** (biciklizam, ribolov, sportska događanja, rekreacijske šetnje),
- **kulturni turizam** (lokalne manifestacije, sakralna baština)
- **vjerski / hodočasnički turizam** (na području destinacije prolazi dionica međunarodne hodočasničke rute Camino Zadar, koja je dio europske mreže hodočasničkih puteva Camino de Santiago. Ruta predstavlja važan potencijal za razvoj aktivnog, kulturnog i duhovnog turizma te doprinosi produženju turističke sezone i disperziji turističkih kretanja prema ruralnim područjima.)

- **ruralni turizam** (ruralni i gastronomski turizam razvija se u zaleđu destinacije kroz ponudu lokalnih poljoprivrednih gospodarstava, tradicijske kuhinje i autohtonih proizvoda poput maslinovog ulja, vina i domaćih specijaliteta. Takva ponuda doprinosi razvoju održivog turizma i jačanju lokalnog gospodarstva.)

Turizam u Sukošanu treba biti sredstvo lokalnog razvoja i dobrobiti stanovnika.

Digitalna transformacija destinacije

Kako bi se povećala vidljivost i konkurentnost Sukošana, nužno je jačati digitalnu prisutnost:

- unaprjeđenje službene web stranice Turističke zajednice i društvenih kanala za osobe s invaliditetom,
- razvoj virtualnih vodiča.

Očuvanje identiteta i valorizacija baštine

Kulturna i prirodna baština Sukošana temelj su dugoročnog turističkog razvoja. Preporučuje se nastavak ulaganja u obnovu, očuvanje i promociju sakralnih objekata i tradicijskih manifestacija. Time se stvara prepoznatljiv identitet koji povezuje prirodu, povijest i suvremeni način života.

Općina Sukošan posjeduje snažne temelje za razvoj održivog, cjelogodišnjeg i sadržajno bogatog turizma. Uspješna provedba zahtijeva koordinirano djelovanje Turističke zajednice, Općine, poduzetnika, udruga i lokalnih stanovnika. Smjernice navedene u ovom poglavlju predstavljaju temelj za strukturiran, inkluzivan i održiv razvoj destinacije, u skladu s potrebama zajednice i očekivanjima modernih posjetitelja.

7.POPIS PROJEKATA

7.1. Projekti koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti na razini destinacije

Projekt: Razvoj cikloturističke i outdoor destinacije			
Opis projekta	<p>Projekt se sastoji u 3 faze: analiza, razvoj i realizacija.</p> <p>Analiza se provodi kombinacijom terenskog rada, istraživanjem tržišta, analizom konkurencije te SWOT analiza kako ni se izradile konkretne smjernice .</p> <p>Faza razvoja uključuje planiranje novih ruta, poboljšanje infrastrukture, edukaciju dionika te izradu vizualnog identiteta i komunikacijskih alata.</p> <p>Realizacija je kada destinacija dobiva vidljive elemente infrastrukture, prepoznatljive usluge i komunikaciju koja donosi nove posjetitelje.</p>		
Doprinos ostvarenju strateškog cilja	Doprinos strateškom cilju kroz razvoj cikloturističke i outdoor destinacije očituje se u diversifikaciji turističke ponude, produženju turističke sezone te jačanju lokalnog gospodarstva. Razvoj ovih oblika turizma potiče održivo korištenje prirodnih resursa, jača identitet destinacije i doprinosi kvaliteti života lokalnog stanovništva.		
Doprinos ostvarenju strateškog cilja	SC 1. Održivi razvoj turizma i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa, MSC 1.1.2. Razvijati infrastrukturu (npr. pješačke staze, edukativne table)		
Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	<p>Strateški cilj: Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu</p> <p>Posebni cilj: Smanjenje negativnog utjecaja turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor</p>		
Nositelj projekta	TZO SUKOŠAN	Lokacija provedbe	Sukošan
Početak realizacije	2026.	Završetak realizacije	2030.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	40.000,00 eura		
Izvori financiranja	Vlastita sredstva/ TZZŽ / MINTS		
Potrebna studijska/projektna dokumentacija	DA		

Projekt: Uređenje Trga Gornja vrata			
Opis projekta	Rekonstrukcija Trga Gornja vrata u Sukošanu obuhvaća cjelovito uređenje povijesnog ulaza u staru gradsku jezgru s ciljem revitalizacije kulturne baštine i stvaranja novog pješačkog središta. Zahvat uključuje kvalitetno parterno opločenje, postavljanje moderne urbane opreme i ambijentalne rasvjete koja naglašava povijesne zidine i crkvicu Gospe od Milosti, čime se prostor transformira u funkcionalnu javnu površinu za društvena događanja i turističku prezentaciju mjesta.		
Doprinos ostvarenju strateškog cilja	SC 1. Održivi razvoj turizma i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa, MSC 1.2.1. Ulaganja u obnovu i interpretaciju kulturnih lokaliteta		
Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu Posebni cilj: Smanjenje negativnog utjecaja turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor		
Nositelj projekta	Općina Sukošan	Lokacija provedbe	Sukošan
Početak realizacije	2026.	Završetak realizacije	2030.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	300.000,00 eura		
Izvori financiranja	Vlastiti izvori		
Potrebna studijska/projektna dokumentacija	DA		

Projekt: Izgradnja mediteranskog botaničkog vrta			
Opis projekta	Izgradnja mediteranskog botaničkog vrta u Sukošanu predstavlja projekt ekološke i turističke revitalizacije prostora kojom se stvara nova prirodna oaza posvećena autohtonoj flori dalmatinskog podneblja. Projekt obuhvaća uređenje pješačkih staza i sustavnu sadnju karakterističnih mediteranskih kultura poput lavande, smilja, maslina i agruma u svrhu očuvanja bioraznolikosti. Vrt je osmišljen kao polivalentan prostor koji značajno obogaćuje turističku ponudu Sukošana, pružajući posjetiteljima autentičan doživljaj mirisa i boja Mediterana te pozicionirajući mjesto kao destinaciju koja promiče održivi razvoj i autohtonu prirodnu baštinu.		
Doprinos ostvarenju strateškog cilja	SC 1. Održivi razvoj turizma i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa, MSC 1.1.1. Poticati projekte u skladu s prihvatnim kapacitetom prostora		
Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu		

	Posebni cilj: Smanjenje negativnog utjecaja turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor		
Nositelj projekta	Općina Sukošan	Lokacija provedbe	Sukošan
Početak realizacije	2026.	Završetak realizacije	2030.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	230.000,00 eura		
Izvori financiranja	EU fondovi/vlastiti izvori		
Potrebna studijska/projektna dokumentacija	DA		

Projekt: Izgradnja reciklažnog dvorišta za komunalni otpad			
Opis projekta	Izgradnja reciklažnog dvorišta za komunalni otpad obuhvaća uspostavu suvremenog infrastrukturnog objekta koji izravno doprinosi ekološkoj održivosti i čistoći cijele destinacije. Projekt uključuje uređenje platoa i postavljanje namjenskih spremnika za odvojeno prikupljanje otpada, čime se osigurava visoki standard komunalne usluge neophodan za očuvanje okoliša. Ovakva moderna infrastruktura ključna je za podizanje turističkog ugleda Sukošana kao ekološki osviještene destinacije, jer jamči urednost javnih površina i prirodnih ljepota, što je visoko cijenjeno kod suvremenih posjetitelja koji traže čist i očuvan prostor za svoj odmor.		
Doprinos ostvarenju strateškog cilja	SC 1. Održivi razvoj turizma i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa, MSC 1.1.1. Poticati projekte u skladu s prihvatnim kapacitetom prostora		
Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu Posebni cilj: Smanjenje negativnog utjecaja turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor		
Nositelj projekta	Općina Sukošan	Lokacija provedbe	Sukošan
Početak realizacije	2026.	Završetak realizacije	2030.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	780.000,00 eura		
Izvori financiranja	EU fondovi		

Potrebna studijska/projektna dokumentacija	DA
---	----

Projekt: Izgradnja sportske zone „Krči“			
Opis projekta	Izgradnja sportske zone „Krči“ obuhvaća uspostavu suvremenog sportsko-rekreacijskog kompleksa namijenjenog razvoju infrastrukture za aktivan život i jačanju turističke konkurentnosti destinacije. Projekt se temelji na izgradnji višefunkcionalnog igrališta s više terena opremljenih modernim podlogama, čime se stvara polivalentan prostor dostupan mještanima, ali i posjetiteljima tijekom cijele godine. Uređenjem ove zone Sukošan značajno obogaćuje svoju turističku ponudu sadržajima za sport i rekreaciju na otvorenom, čime se potiče razvoj sportskog turizma i privlačenje gostiju koji traže aktivan odmor izvan glavne ljetne sezone.		
Doprinos ostvarenju strateškog cilja	SC 2. Diversifikacija turističke ponude, MSC 2.1.1. Poticati razvoj aktivnog i kulturnog turizma		
Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Konkurentan i inovativan turizam Posebni cilj: Osiguranje poticajnog poslovnog okruženja		
Nositelj projekta	Općina Sukošan	Lokacija provedbe	Sukošan
Početak realizacije	2026.	Završetak realizacije	2030.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	780.000,00 eura		
Izvori financiranja	EU fondovi		
Potrebna studijska/projektna dokumentacija	DA		

Projekt: Izgradnja sportsko poslovne građevine „Sportski centar“ Debeljak	
Opis projekta	Izgradnja sportsko-poslovne građevine „Sportski centar“ Debeljak obuhvaća podizanje modernog polivalentnog objekta osmišljenog kao središte sportskog i društvenog života naselja. Projektom je predviđena funkcionalna podjela prostora unutar zgrade: jedna cjelina namijenjena je sportskim sadržajima, uključujući prostore za rad sportskih udruga i suvremeno opremljene svlačionice, dok je druga polovica objekta rezervirana za ugostiteljsku djelatnost. Ovakvim integriranim pristupom osiguravaju se vrhunski uvjeti za

	lokalne sportaše, dok popratni komercijalni sadržaji doprinose turističkoj atraktivnosti Debeljaka i ekonomskoj održivosti centra, stvarajući novo mjesto okupljanja za mještane i posjetitelje.		
Doprinos ostvarenju strateškog cilja	SC 2. Diversifikacija turističke ponude, MSC 2.1.1. Poticati razvoj aktivnog i kulturnog turizma		
Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Konkurentan i inovativan turizam Posebni cilj: Osiguranje poticajnog poslovnog okruženja		
Nositelj projekta	Općina Sukošan	Lokacija provedbe	Debeljak
Početak realizacije	2026.	Završetak realizacije	2030.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	500.000,00 eura		
Izvori financiranja	Vlastiti izvori		
Potrebna studijska/projektna dokumentacija	DA		

Projekt: Uređenje parka Debeljak			
Opis projekta	Uređenje parka Debeljak obuhvaća projektiranje i izgradnju klasičnog javnog parka osmišljenog kao središnje mjesto odmora i druženja za mještane svih generacija. Zahvat uključuje hortikulturno uređenje s autohtonim biljnim vrstama koje osiguravaju prirodni hlad, postavljanje pješačkih staza te moderne urbane opreme poput klupa za odmor i koševa za otpatke. Stvaranjem ove uređene zelene površine unutar naselja, Debeljak dobiva estetski privlačan i funkcionalan prostor koji podiže kvalitetu svakodnevnog života, potiče boravak na otvorenom i doprinosi vizualnom identitetu mjesta kao ugodne destinacije za obiteljski život i turiste.		
Doprinos ostvarenju strateškog cilja	SC 1. Održivi razvoj turizma i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa, MSC 1.1.1. Poticati projekte u skladu s prihvatnim kapacitetom prostora		
Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu Posebni cilj: Smanjenje negativnog utjecaja turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor		
Nositelj projekta	Općina Sukošan	Lokacija provedbe	Debeljak
Početak realizacije	2026.	Završetak realizacije	2030.

Ukupna procijenjena vrijednost projekta	100.000,00 eura
Izvori financiranja	EU fondovi
Potrebna studijska/projektna dokumentacija	DA

Projekt: Izgradnja sportskog centra „Novo naselje“ Gorica			
Opis projekta	Izgradnja sportskog centra „Novo naselje“ Gorica obuhvaća uspostavu suvremenog kompleksa za sport i rekreaciju, osmišljenog kao središte aktivnog života u ovom dijelu naselja. Projekt uključuje izgradnju nogometnog i košarkaškog igrališta s modernim podlogama te opremanje teretane na otvorenom, čime se omogućuje besplatan i pristupačan trening za sve generacije mještana. Uređenjem ovog centra podiže se standard komunalne i sportske opremljenosti Gorice, potiče se bavljenje sportom na otvorenom te se stvara kvalitetan prostor za druženje i razvoj zdravih navika unutar lokalne zajednice i njezine turističke ponude.		
Doprinos ostvarenju strateškog cilja	SC 2. Diversifikacija turističke ponude, MSC 2.1.1. Poticati razvoj aktivnog i kulturnog turizma		
Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Konkurentan i inovativan turizam Posebni cilj: Osiguranje poticajnog poslovnog okruženja		
Nositelj projekta	Općina Sukošan	Lokacija provedbe	Gorica
Početak realizacije	2026.	Završetak realizacije	2030.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	200.000,00 eura		
Izvori financiranja	EU fondovi/vlastiti izvori		
Potrebna studijska/projektna dokumentacija	DA		

Projekt: Izgradnja dječjeg igrališta Makarska			
Opis projekta	Izgradnja dječjeg igrališta Makarska (Sukošan) obuhvaća uređenje suvremenog prostora za igru djece u neposrednoj blizini obalnog pojasa. Projekt uključuje postavljanje modernih sprava poput tobogana, ljučički i penjalica, uz ugradnju zaštitnih antistres podloga koje osiguravaju sigurno okruženje za najmlađe. Uz prateću urbanu opremu, ovo igralište značajno podiže kvalitetu života lokalnih obitelji te dodatno oplemenjuje turističku ponudu Sukošana, pružajući posjetiteljima s djecom uređen i atraktivan prostor za igru u autentičnom mediteranskom ambijentu.		
Doprinos ostvarenju strateškog cilja	SC 1. Održivi razvoj turizma i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa, MSC 1.1.1. Poticati projekte u skladu s prihvatnim kapacitetom prostora		
Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu Posebni cilj: Smanjenje negativnog utjecaja turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor		
Nositelj projekta	Općina Sukošan	Lokacija provedbe	Sukošan
Početak realizacije	2026.	Završetak realizacije	2030.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	50.000,00 eura		
Izvori financiranja	EU fondovi/vlastiti izvori		
Potrebna studijska/projektna dokumentacija	DA		

Projekt: Izgradnja dječjeg igrališta Glavica	
Opis projekta	Izgradnja dječjeg igrališta u naselju Glavica obuhvaća uređenje prve namjenske rekreacijske zone za najmlađe stanovnike ovog naselja. Projekt uključuje postavljanje suvremenih sprava za igru uz ugradnju zaštitnih antistres podloga te opremanje prostora urbanom opremom, poput klupa i koševa za otpatke. Ovim zahvatom Glavica dobiva važno mjesto okupljanja za lokalne obitelji, čime se značajno podiže kvaliteta života u naselju. Istovremeno, igralište doprinosi turističkoj privlačnosti naselja, pružajući posjetiteljima koji biraju mirniji smještaj u zaleđu uređen i siguran sadržaj za djecu.
Doprinos ostvarenju strateškog cilja	SC 1. Održivi razvoj turizma i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa, MSC 1.1.1. Poticati projekte u skladu s prihvatnim kapacitetom prostora

Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu Posebni cilj: Smanjenje negativnog utjecaja turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor		
Nositelj projekta	Općina Sukošan	Lokacija provedbe	Glavica
Početak realizacije	2026.	Završetak realizacije	2030.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	80.000.00 eura		
Izvori financiranja	EU fondovi/vlastiti izvori		
Potrebna studijska/projektna dokumentacija	DA		

Projekt: Postavljanje nove i obnavljanje dotrajale smeđe signalizacije, postavljanje info tabli, totemi dobrodošlice te digitalni info panoi			
Opis projekta			
Doprinos ostvarenju strateškog cilja	SC 1. Održivi razvoj turizma i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa, MSC 1.1.2. Razvijati infrastrukturu (npr. pješačke staze, edukativne table)		
Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu Posebni cilj: Smanjenje negativnog međuodnosa turizma i klime		
Značajan/mjerljiv financijski učinak			
Nositelj projekta	TZO Sukošan	Lokacija provedbe	Općina Sukošan
Početak realizacije	2026.	Završetak realizacije	2030.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	30.000,00 eura		
Izvori financiranja	Vlastita		

Potrebna studijska/projektna dokumentacija	DA
---	----

Projekt: Nabava sadnica za ozelenjavanje turističke infrastrukture			
Opis projekta	Poticanje aktivnosti uređenja mjesta. Suradnja sa subjektima javnog i privatnog sektora u destinaciji radi podizanja kvalitete turističkog iskustva, funkcioniranja, dostupnosti i kvalitete javnih usluga, servisa i komunalnih službi na području turističke destinacije.		
Doprinos ostvarenju strateškog cilja	SC 1. Održivi razvoj turizma i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa, MSC 1.1.2. Razvijati infrastrukturu (npr. pješačke staze, edukativne table)		
Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu Posebni cilj: Smanjenje negativnog međuodnosa turizma i klime		
Značajan/mjerljiv financijski učinak			
Nositelj projekta	TZO Sukošan, Komunalno poduzeće „Zlatna luka“	Lokacija provedbe	Općina Sukošan
Početak realizacije	2026.	Završetak realizacije	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	30.000,00 eura		
Izvori financiranja	Vlastita/MINTS/TZZŽ		
Potrebna studijska/projektna dokumentacija	DA		

Projekt: Uređenje punkta za fotografiranje	
Opis projekta	
Doprinos ostvarenju strateškog cilja	SC 1. Diversifikacija turističke ponude

	MSC 2.2.1. Organizacija festivala, radionica i tematskih događanja tokom cijele godine		
Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Konkurentan i inovativan turizam Posebni cilj: Osiguranje poticajnog poslovnog okruženja		
Značajan/mjerljiv financijski učinak			
Nositelj projekta	Općina Sukošan, TZO Sukošan, komunalno poduzeće	Lokacija provedbe	Sukošan
Početak realizacije	2026.	Završetak realizacije	2027.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta			
Izvori financiranja			
Potrebna studijska/projektna dokumentacija			

7.2. Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije

Projekti od posebnog značenja za razvoj destinacije pridonose strateškom ili posebnom cilju definiranom aktima strateškog planiranja za razvoj turizma i imaju minimalnu vrijednost od 1.000.000,00 eura.

Projekt: Uređenje obalnog pojasa u Makarskoj	
Opis projekta	Uređenje obalnog pojasa u Makarskoj (Sukošan) predstavlja strateški projekt pomorsko-građevinske sanacije i estetskog oplemenjivanja obale u predjelu Makarska. Zahvat obuhvaća uređenje pješačkih staza uz more, sanaciju obalnih zidova te funkcionalno oblikovanje plažnog prostora s ciljem osiguravanja sigurnog i ugodnog pristupa moru. Uz postavljanje suvremene urbane opreme i ambijentalne rasvjete, projekt izravno doprinosi podizanju turističke konkurentnosti Sukošana, stvarajući atraktivnu šetnicu koja povezuje naselje i obalu te pruža posjetiteljima vrhunski doživljaj odmora u skladu s prirodnim mediteranskim okruženjem.
Doprinos ostvarenju strateškog cilja	SC 1. Održivi razvoj turizma i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa, MSC 1.1.1. Poticati projekte u skladu s prihvatnim kapacitetom prostora
Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu Posebni cilj: Smanjenje negativnog utjecaja turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor

Nositelj projekta	Općina Sukošan	Lokacija provedbe	Sukošan
Početak realizacije	2024.	Završetak realizacije	2030.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	>1.000.000,00		
Izvori financiranja	EU fondovi/vlastiti izvori		
Potrebna studijska/projektna dokumentacija	DA		

Projekt: Uređenje obalnog pojasa od rive prema marini D-Marin Dalmacija			
Opis projekta	Uređenje obalnog pojasa od rive prema marini D-Marin Dalmacija (Sukošan) obuhvaća nastavak sustavne rekonstrukcije i estetskog oblikovanja obalne linije koja povezuje središte mjesta s nautičkim centrom. Projekt uključuje proširenje i popločavanje pješačke staze uz more te postavljanje moderne urbane opreme i energetske učinkovite rasvjete. Ovim zahvatom osigurava se kontinuirana pješačka komunikacija, čime se značajno podiže razina turističke usluge i vizualni identitet Sukošana, stvarajući atraktivan prostor za šetnju i rekreaciju koji izravno spaja urbano središte naselja s marinom D-Marin Dalmacija.		
Doprinos ostvarenju strateškog cilja	SC 1. Održivi razvoj turizma i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa, MSC 1.1.1. Poticati projekte u skladu s prihvatnim kapacitetom prostora		
Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu Posebni cilj: Smanjenje negativnog utjecaja turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor		
Nositelj projekta	Općina Sukošan	Lokacija provedbe	Sukošan
Početak realizacije	2026.	Završetak realizacije	2030.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	/		
Izvori financiranja	Vlastiti izvori/eu fondovi		
Potrebna studijska/projektna dokumentacija	DA		

Projekt: Izgradnja društvenog doma u naselju Gorica			
Opis projekta	Izgradnja društvenog doma u Gorici obuhvaća podizanje višenamjenskog dvoetažnog objekta koji objedinjuje zdravstvene, kulturne i društvene sadržaje, uključujući ambulantu, knjižnicu i prostore za udruge. Uz osnovnu funkciju za lokalno stanovništvo, projekt ima značajan turistički potencijal kroz izložbeni prostor i društvenu dvoranu namijenjenu kulturnim manifestacijama i prezentaciji lokalne baštine. Uređenje okoliša s fontanom, parkingom i pratećom infrastrukturom stvara reprezentativnu točku u naselju koja doprinosi ukupnoj estetskoj i funkcionalnoj privlačnosti zaleđa općine, čime se Sukošan pozicionira kao destinacija koja nudi sadržajan i autentičan doživljaj i izvan obalnog pojasa.		
Doprinos ostvarenju strateškog cilja	SC 2. Diversifikacija turističke ponude, MSC 2.1.1. Poticati razvoj aktivnog i kulturnog turizma		
Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Konkurentan i inovativan turizam Posebni cilj: Osiguranje poticajnog poslovnog okruženja		
Nositelj projekta	Općina Sukošan	Lokacija provedbe	Gorica
Početak realizacije	/	Završetak realizacije	/
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	1.500.000,00 eura		
Izvori financiranja	EU fondovi		
Potrebna studijska/projektna dokumentacija	DA		

Projekt: Rekonstrukcija i uređenje zgrade „Sukošanka“	
Opis projekta	Rekonstrukcija i uređenje zgrade „Sukošanka“ predstavlja ključni projekt modernizacije lokalne samouprave i jačanja turističke infrastrukture u središtu mjesta. Zahvatom se vrši cjelovita obnova objekta u koji će se objediniti rad općinskih službi, Turističke zajednice i komunalnog poduzeća, čime se postiže veća učinkovitost i dostupnost javnih usluga. Poseban naglasak stavljen je na prizemlje zgrade, gdje se uređuje reprezentativni i suvremeno opremljen turističko-informativni centar. Ovakvim uređenjem „Sukošanka“ postaje centralna točka za prihvata posjetitelja i promociju destinacije, pružajući turistima vrhunsku uslugu na visokoj razini, dok istovremeno doprinosi urbanom identitetu i estetskoj vrijednosti centra Sukošana.

Doprinos ostvarenju strateškog cilja	SC 2. Diversifikacija turističke ponude, MSC 2.1.1. Poticati razvoj aktivnog i kulturnog turizma		
Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Konkurentan i inovativan turizam Posebni cilj: Osiguranje poticajnog poslovnog okruženja		
Nositelj projekta	Općina Sukošan	Lokacija provedbe	Sukošan
Početak realizacije	2027.	Završetak realizacije	2030.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	/		
Izvori financiranja	Vlastita sredstva		
Potrebna studijska/projektna dokumentacija	DA		

Projekt: Projekt sustava odvodnje i vodoopskrbe (Aglomeracija Sukošan-Bibinje)			
Opis projekta	Projekt sustava odvodnje i vodoopskrbe (Aglomeracija Sukošan) predstavlja strateški infrastrukturni zahvat usmjeren na dovršetak cjelokupnog sustava prikupljanja i odvodnje otpadnih voda te rekonstrukciju vodoopskrbne mreže na području općine. Projekt obuhvaća finalizaciju izgradnje mreže kolektora, crpnih stanica i sekundarnih priključaka, čime se osigurava potpuna komunalna opremljenost svih kućanstava i gospodarskih objekata. Dovršetak ovih radova od presudne je važnosti za očuvanje čistoće mora i podzemnih voda, pružanje vrhunske razine komunalne usluge stanovništvu te daljnji razvoj Sukošana kao ekološki osviještene i moderne turističke destinacije.		
Doprinos ostvarenju strateškog cilja	SC 1. Održivi razvoj turizma i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa, MSC 1.1.1. Poticati projekte u skladu s prihvatnim kapacitetom prostora		
Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu Posebni cilj: Smanjenje negativnog međuodnosa turizma i klime		
Nositelj projekta	Vodovod Zadar d.o.o.	Lokacija provedbe	Sukošan
Početak realizacije	/	Završetak realizacije	/
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	35.000.000,00 eura		

Izvori financiranja	Vlastita sredstva
Potrebna studijska/projektna dokumentacija	DA

8. ZAKLJUČAK

U Planu upravljanja destinacijom Turističke zajednice općine Sukošan (dalje: Plan) iznesene su razvojne perspektive i mogućnosti koje bi trebale postati generator novih ideja za sve dionike u razvoju turizma na području Općine.

Kontinuiranim edukacijama, međusobnim umrežavanjem i suradnjom omogućit će se provedba i realizacija Plana. O Planu upravljanja destinacijom bi se trebali voditi aktivni i interaktivni dijalozi kako bi se poticalo dionike na realizaciju istog.

Cilj je povećati svjesnost dionika u turizmu o mogućnostima koje turizam nudi kao i o svim čimbenicima koji utječu na povećanje prihoda i kvalitete života u Općini.

Namjera je da Plan upravljanja destinacijom Općine Sukošan "živi" dokument te referenca za sve koji se odluče realizirati svoju poslovnu ideju kroz turizam.

Cilj Plana upravljanja destinacijom Općine Sukošan je doprinijeti primjeni racionalnog i inovativnog načina razmišljanja, otvaranje novih spoznaja o poduzetništvu u turizmu, unapređenju poslovanja kroz razvoj poduzetničkih vještina i primjena novih tehnologija. Bit Plana upravljanja destinacijom je približiti sviješću, znanjem i vještinama lokalne dionike u turizmu uspješnim turističkim trendovima na međunarodnoj razini te postati destinacija sinergije adrenalina i tradicije.

Za uspješnu realizaciju iznesenih inicijativa neophodna je uspostava i unaprjeđenje sinergije djelovanja svih dionika u turizmu, od Općine, Turističke zajednice, poduzetnika, iznajmljivača, poljoprivrednika i zajednice uz podršku i aktivno sudjelovanje Općine. Važno je osvješćivanje prednosti zajedničkog rada pri planiranju i provedbi pojedinih aktivnosti unutar predloženih razvojnih smjernica Plana.

Pored navedenog, od iznimne važnosti je kontinuirana edukacija, sastanci te razmjena mišljenja, iskustava i informacija s ciljem napretka turizma predmetnog područja.

Općina Sukošan nalazi se u povoljnom trenutku za razvoj turizma jer posjeduje prirodne i kulturne resurse koji je izdvajaju od drugih destinacija u okolici Zadra. Rekreativski potencijal i bogata tradicija stvaraju jedinstvenu osnovu za oblikovanje destinacije koja se može razvijati u smjeru cjelogodišnjeg, održivog i kvalitetnog turizma.

Međutim, samo postojanje resursa nije dovoljno za ostvarenje tog potencijala. Potrebno je sustavno planiranje, ulaganje i koordinacija svih dionika, od općinske uprave i Turističke zajednice do poduzetnika i lokalnih stanovnika.

Provedbom mjera i projekata navedenih u Planu stvorit će se uvjeti za jačanje identiteta Sukošana kao destinacije aktivnog i kulturnog turizma. Digitalna transformacija, ulaganje u infrastrukturu i smještajne kapacitete, jačanje manifestacija te integracija lokalnih proizvoda i gospodarstva u turističku ponudu omogućit će povećanje konkurentnosti na domaćem i međunarodnom tržištu. Plan predviđa i stvaranje novih sadržaja za mlade, razvoj kulturnih i sportskih događanja te očuvanje prirodnih vrijednosti, što osigurava ravnotežu između gospodarskog razvoja i zaštite okoliša.

Ovaj dokument nije zamišljen samo kao kratkoročni plan, već kao temelj dugoročne vizije turizma Sukošana. On definira smjer u kojem općina treba ići, ali i postavlja okvir u kojem se turizam razvija u skladu s identitetom, tradicijom i potrebama zajednice. Uspješna provedba ovih mjera dovest će do povećanja prepoznatljivosti i konkurentnosti, do veće kvalitete života stanovnika i do stvaranja destinacije koja privlači posjetitelje svojom autentičnošću i održivošću. Općina Sukošan na taj način postaje primjer općine koja turizam ne promatra samo kao gospodarsku granu, već kao integrirani dio društvenog i kulturnog razvoja, usmjeren na dobrobit i sadašnjih i budućih generacija.

Pri tome je važno naglasiti da se razvoj destinacije ne odnosi samo na naselje Sukošan kao glavno turističko središte, nego i na ostala naselja općine: Debeljak, Goricu i Glavicu koja čine važan dio identiteta, prostorne cjelovitosti i buduće diferencijacije turističke ponude. Upravo raznolikost tih naselja predstavlja dodatnu vrijednost destinacije jer omogućuje povezivanje obalnog, ruralnog, aktivnog i kulturnog turizma unutar jedinstvenog prostora Općine Sukošan.

Usporedba razvijenosti naselja pokazuje jasnu prostornu diferencijaciju. Sukošan je najrazvijenije turističko naselje s daleko najvećom koncentracijom smještajnih kapaciteta, turističkog prometa, ugostiteljske ponude, nautičke infrastrukture i javnih sadržaja te predstavlja nositelja turističkog identiteta cijele općine. Debeljak zauzima drugo mjesto po razvijenosti, s rastućim brojem kuća za odmor, određenim ugostiteljskim i društvenim sadržajima te dobrim potencijalom za razvoj mirnijeg obiteljskog, ruralnog i eno-gastro turizma. Gorica ima skromniji turistički promet i smještajne kapacitete, ali raspolaže vrijednom kulturnom i sakralnom baštinom, aktivnim društvenim životom i prostorom za razvoj selektivnih oblika turizma manjeg intenziteta. Glavica je turistički najmanje razvijena, no upravo zbog očuvanog prostora, vidikovaca, krajobraza i blizine lokaliteta Vrčevo ima potencijal za razvoj izletničkih, rekreacijskih i interpretacijskih sadržaja uz vrlo pažljivo i ograničeno turističko aktiviranje.

Naputci za razvoj po naseljima trebaju biti usmjereni na njihove posebnosti i realne kapacitete. U naselju Sukošan prioritet treba biti podizanje kvalitete postojeće ponude, daljnje uređenje obalnog pojasa, digitalizacija, upravljanje turističkim tokovima i očuvanje prostora od prekomjerne izgradnje. U Debeljaku razvoj treba temeljiti na obiteljskom smještaju više kvalitete, lokalnoj gastronomiji, manifestacijama, sportsko-rekreacijskim

sadržajima i povezivanju s poljoprivredom i ruralnim doživljajem zaleđa. U Gorici je preporučljivo jačati kulturno-povijesnu i događajnu ponudu, razvijati manje interpretacijske sadržaje, društvenu infrastrukturu i proizvode koji se oslanjaju na autentičnost mjesta i lokalnu zajednicu. U Glavici razvoj treba usmjeriti prema održivim sadržajima male prostorne i infrastrukturne zahtjevnosti, osobito vidikovcima, pješačkim i biciklističkim rutama, edukativnim punktovima i povezivanju s arheološkom i prirodnom baštinom.

Takav uravnotežen pristup omogućit će da svako naselje razvija vlastitu funkciju u turističkom sustavu Općine Sukošan, pri čemu Sukošan ostaje glavni generator turističkog prometa, a Debeljak, Gorica i Glavica postaju nositelji dopunskih, autentičnih i održivih sadržaja. Time se smanjuje pritisak na obalni prostor, ravnomjernije raspoređuju koristi od turizma i jača otpornost destinacije u cjelini. Dugoročna konkurentnost Općine Sukošan stoga neće ovisiti samo o rastu broja dolazaka i noćenja, nego o sposobnosti da se razvoj svih naselja usmjeri planski, diferencirano i u skladu s njihovim identitetom, resursima i prihvatnim kapacitetom.